

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

**Podpora dětského čtenářství na 1. stupni ZŠ s ohledem
na žáky se SPU**

Diplomová práce

Autor: Tereza Capoušková

Studijní program: M 7503 – Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vyučující: Mgr. Kateřina Josefová Víšková

Zadání diplomové práce

Autor: Tereza Capoušková

Studium: P18P0166

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Název diplomové práce: Podpora dětského čtenářství na 1. stupni ZŠ s ohledem na žáky se SPU

Název diplomové práce AJ: The support of children's reading at the first grade of primary school with regard to specific disorder of education

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce vymezuje pojem čtenářská gramotnost, vysvětluje, čím je pro nás důležitá, jaký má vliv na osobnost člověka a popisuje možnosti jejího rozvíjení u dětí v rámci primárního vzdělávání, a to ve všech typech škol. Dále se zaměřuje na nácvik čtení, které je pro čtenářství nezbytným základem. Na důležitost rozvoje čtenářství se zaměřuje jak u dětí intaktních, tak u dětí se specifickými poruchami učení, především na žáky s dyslexií. Na rozvoj čtenářské gramotnosti u žáků nahlíží z pohledu učitele prvního stupně základní školy. U specifických poruch učení vymezuje základní pojmy a zaměřuje se na to, zda může porucha u dětí ovlivnit jejich pozitivní vztah ke čtení. Praktická část je koncipována jako sborník upravených textů pro dyslektiky, které lze spojit do jedné knihy, jež může posloužit nejenom učitelům k vytvoření smysluplných hodin čtení, ale také k zpříjemnění hodin žákům a současně k rozvoji jejich úrovně čtení. K textům jsou přiloženy pracovní listy, které slouží k ověření porozumění textu, procvičování či k motivaci čtenáře.

1. ČERNÁ, Marie, STRNADOVÁ, Iva (2015). Dyslexie – Detektivní úkoly pro malé čtenáře. Praha: Fragment, 80 s. ISBN 978-80-253-1278-0.
2. EMMERLINGOVÁ, Stanislava (1999). Když dětem nejde čtení – čtení slov s otevřenou slabikou 1. Praha: Portál, 79 s. ISBN 80-7178-325-0.
3. FISCHER, Slavomil, ŠKODA, Jiří, SVOBODA, Zdeněk, ZILCHER, Ladislav (2014). Speciální pedagogika: Edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální. Praha: Triton, 299 s. ISBN 978-80-7387-792-7.
4. JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a ŽÁČKOVÁ, Hana (2008). Reeducace specifických poruch učení u dětí. Praha: Portál, 176 s. ISBN 978-80-7367-474-8.
5. KUCHARSKÁ, Anna (2014). Riziko dyslexie. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 267 s. ISBN 978-80-7290-784-7.
6. MATĚJČEK, Zdeněk a VÁGNEROVÁ, Marie a kol. (2006). Sociální aspekty dyslexie. Praha: Karolinum, 272 s. ISBN 80-246-1173-2.

Zadávací pracoviště: Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Josefová Víšková

Oponent: Mgr. Iva Košek Bartošová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 31.1.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně (pod vedením vedoucí diplomové práce) a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Kateřině Josefové Viškové za její odborné rady, korektury mé práce, nabídku materiálů a vstřícnost. Dále bych ráda poděkovala všem zúčastněným školám, rodičům a hlavně dětem, které se mnou ochotně pracovaly.

Anotace

CAPOUŠKOVÁ, Tereza. Podpora dětského čtenářství na 1. stupni ZŠ s ohledem na žáky se SPU. [Diplomová práce]. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 145 s.

Diplomová práce vymezuje pojem čtenářská gramotnost, vysvětluje, čím je pro nás důležitá, jaký má vliv na osobnost člověka a popisuje možnosti jejího rozvoje u dětí v rámci primárního vzdělávání, a to ve všech typech škol. Dále se zaměřuje na nácvik čtení, které je pro čtenářství nezbytným základem. Na důležitost rozvoje čtenářství se zaměřuje jak u dětí intaktních, tak u dětí se specifickými poruchami učení, především na žáky s dyslexií. Na rozvoj čtenářské gramotnosti u žáků nahlíží z pohledu učitele prvního stupně základní školy. U specifických poruch učení vymezuje základní pojmy a zaměřuje se na to, zda může porucha u dětí ovlivnit jejich pozitivní vztah ke čtení. Praktická část je koncipována jako sborník upravených textů pro dyslektiky, které lze spojit do jedné knihy, jež může posloužit nejenom učitelům k vytvoření smysluplných hodin čtení, ale také k zpříjemnění hodin žákům a současně k rozvoji jejich úrovně čtení. K textům jsou přiloženy pracovní listy, které slouží k ověření porozumění textu, procvičování či k motivaci čtenáře.

Klíčová slova: kniha, čtenářská gramotnost, dětské čtenářství, vývoj čtenářství, specifické poruchy učení

Annotation

CAPOUŠKOVÁ, Tereza. The support of children's reading at the first grade of primary school with regard to specific disorder of education. Hradec Králové: Pedagogická fakulta

Univerzity Hradec Králové, 2023. 145 p.

The diploma thesis defines the concept of reading literacy, explains how important it is for us, how it affects a person's personality and describes the possibilities of its development of children in primary education, in all types of schools. It further focuses on reading practice, which is an essential basis for reading. The importance of the development of reading is focused on both intact children and children with specific learning disabilities, especially pupils with dyslexia. It views the development of reading literacy among pupils from the primary school teacher's point of view. For specific learning disabilities, it defines the basic concepts and focuses on whether the children's disorder can affect their positive attitude towards reading. The practical part is designed as a collection of adapted texts for dyslexics, which can be combined into one book, which can serve not only teachers to create meaningful reading lessons, but also to make lessons more enjoyable for students and at the same time to develop their level of reading. The texts are accompanied by worksheets, which are used to verify the comprehension of the text, practice or to motivate the reader.

Keywords: book, reading literacy, children's reading, development of reading, specific learning disabilities

Obsah

Teoretická část	11
Úvod.....	11
1 Čtenářská gramotnost	13
1.1 Definice čtenářské gramotnosti	13
1.2 Etapy rozvoje čtenářské gramotnosti	15
1.3 Faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost	16
1.3.1 Motivace hrou	17
2 Dětské čtenářství.....	18
2.1 Etapy dětského čtenářství	19
2.2 Genderové rozdíly v dětském čtenářství.....	20
3 Podpora dětského čtenářství, rozvoj čtenářské gramotnosti.....	21
3.1 Možnosti podpory dětského čtenářství a čtenářské gramotnosti	21
3.2 Metody podpory dyslektiků.....	27
3.3 Moderní technologie jako podpora čtenářství a čtenářské gramotnosti.....	30
4 Specifické poruchy učení (SPU).....	31
4.1 Specifické poruchy školních dovedností (poruchy učení).....	31
4.2 Historie SPU	33
4.3 Etiologie SPU	34
4.4 Dyslexie	35
4.4.1 Etiologie dyslexie	37
4.4.2 Diagnostika dyslexie.....	38
4.4.3 Testování	40
4.4.4 Metody hodnocení a klasifikace dyslektiků.....	42
4.4.5 Reedukace dyslexie.....	44
4.4.6 Metody nácviku čtení a podporující aktivity	45
4.5 Dysgrafie.....	47

4.5.1 Diagnostika dysgrafie	47
4.6 Dysortografie	48
4.6.1 Diagnostika dysortografie.....	48
Praktická část	50
5 Charakteristika sborníku čtenářských listů a k nim přidaných pracovních listů	50
5.1 Cíle Sborníku	51
5.2 Cílová skupina čtenářů.....	52
5.3 Ověření čtenářských listů a pracovních listů	52
6 Texty a pracovní listy	54
6.1 Text a pracovní list č. 1 – Jedeme na ryby	55
6.2 Text a pracovní list č. 2 – Ježek školákem.....	56
6.3 Text a pracovní list č. 3 – Statečný hrnčíř	58
6.4 Text a pracovní list č. 4 – O včelách.....	60
6.5 Text a pracovní list č. 5 – ZOO.....	61
6.6 Text a pracovní list č. 6 – Vorvaň a rak.....	63
6.7 Text a pracovní list č. 7 – Vánoční dárky	64
6.8 Text a pracovní list č. 8 – Citron cestovatel.....	66
6.9 Text a pracovní list č. 9 – Pračlověk.....	67
6.10 Text a pracovní list č. 10 – Olympijské hry	69
6.11 Text a pracovní list č. 11 – Záhada ztracené peněženky	70
6.12 Text a pracovní list č. 12 – Vznášec z vesmíru.....	72
7 Vyhodnocení pracovních a čtecích listů.....	73
7.1 Text Jedeme na ryby	74
7.1.1 Žák č. 1	74
7.1.2 Žák č. 2	76
7.2 Text Ježek školákem	79
7.2.1 Žák č. 3	79

7.2.2 Žák č. 4	82
7.3 Text Statečný hrnčír	84
7.3.1 Žák č. 5	84
7.3.2 Žák č. 6	86
7.4 Text O včelách	89
7.4.1 Žák č. 7	89
7.4.2 Žák č. 8	91
7.5 Text ZOO	94
7.5.1 Žák č. 9	94
7.5.2 Žák č. 10	96
7.6 Text Vorvaň a rak	99
7.6.1 Žák č. 11.....	99
7.6.2 Žák č. 12	101
7.7 Text Vánoční dárky	103
7.7.1 Žák č. 13	103
7.7.2 Žák č. 14	106
7.8 Text Citron cestovatel	108
7.8.1 Žák č. 15	108
7.8.2 Žák č. 16	110
7.9 Text Pračlověk	112
7.9.1 Žák č. 17	112
7.9.2 Žák č. 18	114
7.10 Text Olympiáda.....	117
7.10.1 Žák č. 19	117
7.10.2 Žák č. 20	119
7.11 Text Záhada ztracené peněženky	121
7.11.1 Žák č. 21.....	121

7.11.2 Žák č. 22.....	124
7.12 Text Vznášec z vesmíru	126
7.12.1 Žák č. 23	126
7.12.2 Žák č. 24	128
8 Vyhodnocení úspěšnosti pracovních listů	130
Závěr	132
Zdroje.....	134
Zdroje obrázků.....	138
Seznam obrázků.....	139
Seznam tabulek.....	143
Seznam příloh – Sborník (mimo přílohu č. 25)	145

Teoretická část

Úvod

Téma diplomové práce jsem si vybrala s ohledem na to, že sama velmi ráda čtu. Z mého okolí ale často slyším, že knihy už jsou v technické době přežitkem, že si každý raději pustí film (v lepším případě audioknihu), že lidi čtení nebaví, nemají na něj čas nebo nechápali, co se jim autor snažil sdělit, a proto knihu nedočetli. Přijde mi to, jakožto vášnivému čtenáři, moc líto, a proto bych chtěla tyto negativní postoje ke čtení změnit. Ráda bych už od první třídy vedla začínající čtenáře k tomu, že je čtení zábavné, přínosné, povznášející, a i v technické době nezbytné. Knihy pro ně mohou být zdrojem zábavy, odpočinku, inspirace, informací a mnohého dalšího. Je důležité umět nejenom přečíst nějaký text, ale umět mu i porozumět a recipovat ho, aby pro nás mohl být zdrojem nových informací a poznatků. Čtení může být přínosné i v oblasti mluvního či písemného projevu. Z knih lze získat bohatou slovní zásobu, širokou škálu frází, estetických slovních spojení a tak podobně. Sečtělý žák tak nemusí mít problémy s vyjadřováním nebo s nalezením správného výrazu pro pojmenování určité věci či jevu. Jeho slohové práce mohou být rozsáhlejší než práce ostatních žáků, kteří ke čtení zaujímají negativní postoj, a i obsahově bohatší a zajímavější, neboť může čerpat inspiraci z přečtených příběhů a s pomocí vlastní fantazie je tak přetvořit do něčeho nového.

Nevole číst častokrát může pramenit z poruchy učení, která brání žákovi plynule číst, porozumět textu, recipovat ho a tím pádem mu čtení nepřináší nové informace, únik od reality, pocit pohody, ani pro něj nemůže být zdrojem inspirace. Na tento problém bych se v práci chtěla zaměřit, pokusit se problematice řádně porozumět a vytvořit tak jednou ve své třídě pro děti takové prostředí, které jim bude pomáhat příjemným způsobem rozvíjet čtení na jejich úrovni tak, aby i ony měly možnost naučit se plnohodnotně číst, porozumět textu, orientovat se v něm a odnést si ze čtení příjemné pocity a nové informace.

Práce by měla čtenáře seznámit s důležitostí nabytí čtenářské gramotnosti a s jejím vlivem na osobnost člověka z pohledu učitele primární školy. Dále by měla popsat možnosti jejího rozvíjení. Měla by se zaměřit i na nácvik čtení, neboť to je nezbytným základem pro čtenářství, u dětí na prvním stupni základní školy, především u žáků

s dyslexií. Bude nezbytné vymezit základní pojmy z oblasti specifických poruch učení a zjistit, zda některá z poruch může ovlivnit pozitivní vztah ke čtení.

Ráda bych vytvořila sborník upravených textů právě pro děti s poruchami učení, které by měly odpovídat jejich čtenářské úrovni, motivovat je, podněcovat je k pilné práci a snaze se zdokonalovat. Ke každému textu by měl náležet i pracovní list, který může být zpětnou vazbou jak pro učitele, tak i pro děti. Pracovní list může děti namotivovat, upoutat je hravostí a sloužit jim k uvědomění si nedostatků, na kterých musí ještě zapracovat nebo naopak k posílení sebevědomí ze zvládnutí daného úkolu.

1 Čtenářská gramotnost

Hned v úvodu je důležité vysvětlit pojmy a termíny, se kterými budu v diplomové práci pracovat. Jako první uvádím čtenářskou gramotnost, ze které budu vycházet. Je to proces, bez kterého je, v dnešní době, skoro nemožné se obejít. Neustále se setkáváme s různými cedulemi, ukazateli, texty, písemnými dokumenty a tak podobně, ve kterých se musíme umět orientovat a umět s nimi adekvátně pracovat. To nám umožňuje právě čtenářská gramotnost.

Dle Zachové (2013) čtenářská gramotnost odráží kulturní a vzdělanostní úroveň národa.

1.1 Definice čtenářské gramotnosti

I když se zdroje v přesném výkladu různí, společným jmenovatelem vždy zůstává text.

Čtenářská gramotnost je soubor znalostí a dovedností, které jedinci umožňují zacházet s písemnými texty, které se běžně vyskytují kolem nás, jako například jízdni řády, různé návody k použití, noviny, cedule atp. Jedinec musí umět nejen text přečíst a porozumět mu, ale i v něm vyhledávat, zpracovávat zjištěné informace a obsah textu reprodukovat (Průcha, Waltrová, Mareš, 2008).

Straková (2002 In Fasnerová, 2018) uvádí, že čtenářská gramotnost je schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat ho k rozvoji dovedností, dosažení vlastních cílů a k aktivní účasti ve společnosti.

Čtenářská gramotnost je jednou z hodnotících kategorií při mezinárodních srovnávacích výzkumech v evropských i neevropských zemích. V českém RVP ZV se pojem používá jen okrajově.

Stává se prostředkem pro získávání informací, usnadňuje lidem zapojení do společnosti a stává se součástí volnočasových aktivit. Je to jeden z důležitých činitelů kvality lidského života, neboť bez čtenářské gramotnosti se v dnešním světě obejdeme jen těžko. Čím vyšší úroveň čtenářské gramotnosti člověk dosahuje, tím lépe se dokáže v okolním světě orientovat a má možnost dosáhnout lepší pozice na trhu práce. Tato úroveň se rozvíjí a roste po celý život. Žák ji získává nejen v průběhu vzdělávání, ale i ve vlastních zájmových činnostech (Fasnerová, 2018).

Jak je vidět z nejrůznějších informačních zdrojů, všechny vyspělé země mají za jednu z hlavních priorit čtenářskou gramotnost rozvíjet, neboť je předpokladem pro kvalitní vzdělávací systém.

Úroveň čtenářské gramotnosti zjišťoval v roce 2018 mezinárodní výzkum PISA. Posuzována byla u patnáctiletých žáků ve tříletých cyklech. Žáci vyplňují testové úlohy, které jsou zaměřeny na to, co by žáci měli v daném období znát a ovládat. Zjištěné výsledky jsou porovnávány s daty z předešlých výzkumů. V testu žák uvádí i informace o sobě, své rodině a o škole, aby se žákovy výsledky daly promítnout i do kulturních a ekonomických situací. Výsledky jsou uváděny jako průměrné bodové skóre a jako podíl žáků v jednotlivých úrovních gramotnosti. Test má zjišťovat nejen porozumění textu, ale má poukazovat i na soudobé změny ve společnosti. Používají se různé typy otázek, které se zaměřují na různé čtenářské dovednosti (čtenářské procesy). Sledují se tři hlavní okruhy dovedností, a to vyhledávání informací, porozumění a posuzování a uvažování. Průměrné výsledky zemí OECD a EU z roku 2018 ukazují, že nejlepších výsledků dosahuje Estonsko, Česká republika je až na dvacátém místě (Blažek, Janotová a kol., 2019).

Výsledky šetření z roku 2022 zatím nejsou známy, očekávají se na podzim roku 2023.

Dle Strakové (2002 In Fesnerová, 2018) byla čtenářská gramotnost ve výzkumu PISA vymezena třemi aspekty:

- Postupy – činnostmi, které žáci využívají při práci s textem. Žáci obecně porozumí textu, získávají z něj informace, interpretují ho, posuzují jeho obsah a formu.
- Obsahy – typy textů, se kterými se člověk během svého života může setkat. Může se jednat o souvislé texty, ve kterých se vyskytuje výklad, popis, vyprávění nebo nějaké pokyny nebo o nesouvislé texty, které zahrnují reklamy, různé druhy formulářů, obrázky, tabulky atp.
- Situacemi – nepsanými texty, které mají být využívány dle jejich účelu, například k osobnímu, pracovnímu, vzdělávacímu nebo veřejnému.

Aspekty se u žáků musí rozvíjet systematicky a trvale hned od počátku nácvičku elementárního čtení a psaní.

Procházková (2006) dále uvádí termín informační gramotnost, která je další složkou funkční gramotnosti (společně se čtenářskou, matematickou, přírodovědnou a oblastí

informačních a komunikačních technologií). Člověk díky ní dokáže posoudit, kdy potřebuje informace, umí si je vyhledat, vyhodnotit a efektivně je využít ke svému cíli.

Jak už bylo řečeno, čtenářská gramotnost je pro žáka důležitá z pohledu sociálního, profesního, ale využívá se i při volnočasových aktivitách a je nezbytná pro seberozvoj. Je tedy žádoucí ji u žáků vhodnými prostředky podporovat a rozvíjet, aby se jednou plnohodnotně začlenili do společnosti.

1.2 Etapy rozvoje čtenářské gramotnosti

S knihami a čtením se dítě setkává prakticky od narození, kdy je rodiče dítěti ukazují, předčítají mu a mluví na něj. Dítě se s knihami seznamuje, ohmatává si je a začíná chápat jejich smysl a úlohu. Nejprve mu jsou představeny obrázkové příběhy, postupně se přidává text, kdy se začíná kratšími větami a postupně se rozsah textu přidává na úkor obrázků. Každé dítě by se tedy mělo techniku čtení naučit, ale záleží na mnoha faktorech, do jaké míry si osvojí čtenářskou gramotnost. Roli zde může hrát rodinné zázemí, postoje dítěte, kvalita výuky atd.

Jak už bylo zmíněno, dítě se od útlého věku setkává s literaturou, i když ještě plnohodnotně nečte. Nejdůležitější je stimulace dítěte do šesti let, tedy do počátků školní docházky, kdy dítě ještě smysluplně nečte, ale rozvíjí se u něj nezbytné kompetence pro rozvoj čtenářské gramotnosti. Toto období se dle Tomáškové (2015 In Zormanová, 2022) nazývá předčtenářská gramotnost.

Zormanová (2022) dále uvádí metodu Ireny Majchrzak, která nabádá začít již v MŠ dítěte seznamovat s písemnou podobou jeho jména. Dítě na něj pozitivně reaguje, a je to první podoba slova, se kterou se dítě seznámí. Metoda je založena na tom, že si dítě rychleji osvojí to, co je spojeno s jím samým, tedy písmena v jeho jméně bude umět jako první bez větší námahy a s pocitem radosti. Místo přidělených obrázků mohou mít děti v MŠ na všem štítek se svým jménem a tím se přirozeně rozvíjet. Neopírají se o sluch, ale o zrakovou podobu a její zapamatování.

V této etapě se dostáváme i k roli rodičů, kdy od nich dítě získává představu o gramotnosti a učí se komunikaci ve společnosti. Etapa končí nástupem do ZŠ (Havel, Najvarová a kol., 2011).

Pojem počáteční čtenářská gramotnost označuje samostatnou etapu, v níž se utváří základy čtenářských kompetencí. Později umožňují funkční dosažení všech

gramotnostních kompetencí, uplatnitelných při práci se čteným textem v komunikačním pojetí. Tato etapa si za hlavní cíl klade položit základy čtení a psaní. Nemyslí se tím však pouze zvládnutí technické dovednosti, ale dovednosti by měly být funkčně využívány k dosažení cílů (tzv. celoživotní perspektiva) – čtení, psaní, poslech, vyjadřování a myšlení (Zormanová, 2022).

Složky čtenářské gramotnosti dle Košťálové in Zormanová (2022)

Postoje – zda žák čtení oceňuje a sdílí své zážitky spojené s četbou, má čtenářské preference.

Vědomosti – historické, teorie literatury, o procesu čtení, o vlastním čtenářství.

Dovednosti – čtenářský zájem (cíle a záměry – stanovení a vyhodnocení), otevřenost novým zážitkům (jiné žánry), způsob čtení (dle záměru, rituály), porozumění (dekódování, porovnání s dosavadními vědomostmi, zkušenostmi, kladení otázek, porovnávání interpretací, smyslové představy, vizualizace), sdílení (čtenářských zážitků), přetváření čtenářských zážitků, využití v dalším životě (tvořivá práce s původními texty, předávání informací a prožitků dál), posuzování textu (kritické hodnocení).

Dle Wildové (2004 In Havel, Najvarová a kol., 2011) se období, kdy dítě plní povinnou školní docházku nazývá etapou počáteční čtenářské gramotnosti. Učitel záměrně působí na žáka, nacvičují techniku čtení a psaní. Etapa může u některých žáků přetrvávat až do 3. ročníku.

Následuje etapa funkčního využívání čtení. Žák už má zvládnutou technickou stránku čtení a začíná si osvojovat různé metody, techniky a strategie při práci s textem. To mu otevře dveře k celoživotnímu vzdělávání a snadnějšímu začlenění do společnosti.

Poslední etapou je funkční gramotnost, které může být dosaženo až po zvládnutí všech předešlých etap (Havel, Najvarová a kol., 2011).

1.3 Faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost

Jak už bylo zmíněno, na utváření čtenářské gramotnosti má vliv mnoho činitelů, avšak největším a nejdůležitějším je jistě rodina. Ta bývá prvním zprostředkovatelem literatury a děti od svého nejbližšího okolí přebírají postoje k ní.

Z jednotlivých etap je patrné, že proces utváření čtenářské gramotnosti je dlouhodobý a kontinuální proces.

Dle Havla, Najvarové a kol. (2011) se faktory dělí na:

vnitřní (endogenní) – genetika, motivace, intelekt, charakter, čtenářské strategie,

vnější (exogenní) – rodina, škola a faktory mimo tato dvě společenstva.

1.3.1 Motivace hrou

Děti je vhodné ve škole dostatečně motivovat a učení jim usnadnit. Možností jsou motivující hry s využitím metody Ireny Majchrzak, které jsou uplatnitelné od MŠ až po první třídu:

Děšť kartiček

Kartičky se jmény dětí se vyhodí do vzduchu a na děti dopadají jako kapky deště – dítě hledá své jméno, po nalezení ho připevní na tabuli.

Listonož

Na obálce je jméno dítěte. Z kartiček s písmeny v obálce má dítě složit své jméno.

Stěna plná písmen

Učitel ukazuje na abecední tabuli jednotlivá písmena a zároveň je vyslovuje. Pokud má dítě dané písmeno ve jméně, zakroužkuje si ho.

Zpřeházené věty

Na pěti až šesti lístečcích je popis jednotlivých situací ze čteného textu. Třída/skupina/jednotlivec během předčítání poskládá lístečky do správného pořadí dle textu.

Přivítání ufonů

Děti si představují, že na louce přistálo UFO. Mají pro mimozemšťany připravit ve skupinách slavnostní přivítání se slavnostní řečí.

Hrad

Společně se přečte pověst o známém hradu. Děti si následně představují, že jsou majiteli hradu. Nejprve si mají vymyslet příhodu, která se na hradě mohla stát, poté mají vymyslet název hradu, způsob, jak na hrad přilákat turisty, mohou hradu vymyslet i erb a strašidla, která na něm straší (Majchrzak, 2004 In Zormanová, 2022)

Učitel by měl být v problematice vzdělaný a umět dítěti zprostředkovat co nejvíce vhodných podnětů, budovat u něj kladný vztah k literatuře a učit děti s ní adekvátně pracovat. Kladný a rozvíjející přístup je žádoucí i ze strany rodičů, aby mělo dítě blízký vzor a mohlo se učit nápodobou.

2 Dětské čtenářství

Již v úvodu jsem zmiňovala, že jsem vášnivou čtenářkou. Nebylo tomu tak ale vždy. Dlouho jsem hledala žánry, které by mě bavily a rozvíjely zároveň. Nastalo u mě i období odporu ke čtení. Překonala jsem ho ale díky kladnému vztahu ke knihám mé rodiny a blízkých přátel. S rodiči jsme si zavedli večerní čtecí rituál, kdy jsme si uvařili dobrý čaj, pohodlně se usadili a společně si četli každý svou knihu. Před spaním jsme si sdělovali obsah čteného. Inspiraci na knihy jsem získávala od blízké kamarádky, která se k četbě vrátila dříve než já. Knihy jsme si navzájem půjčovaly a chodily spolu i do obecní knihovny.

Na budování dětského čtenářství má, jako i u čtenářské gramotnosti, tedy velký vliv naše okolí.

Dle Chaloupky (1982) jde o specifickou aktivitu, která je realizována prostřednictvím literatury. Dítě by mělo projít třemi fázemi osvojování knih, a to vstupním vnímáním textu (percepcí), zamýšlením se nad textem a jeho citovým prožíváním (kontemplací) a následným vybavováním si dojmů, pocitů a zážitků z textu (perseverací). Všechny fáze se vztahují k osobní situaci samotného čtenáře, jeho životní realitě a jeho socializačním procesům. Dále se vztahují i k jeho věkovým obdobím, jeho pohledu na okolní svět a také k jeho akceptaci a interpretaci nových všeobecných podnětů.

Se čtenářstvím jistě neodmyslitelně souvisí i četba. Ta je dle Leberbuchové (2004) proces, ve kterém se obsahu textu přikládá význam, jenž souvisí například s porozuměním textu, jeho rozbořením a estetickým prožíváním či jeho významovým přijetím. Čtenář v tomto procesu komunikuje s textem umělecké literatury prostřednictvím aktivního a tvořivého přijímání informací, které jsou v textu zakódovány. Proces opět probíhá v jednotlivých fázích: percepci – apercepci – interpretaci a finální konkretizaci textu.

Záleží tedy na osobnosti žáka, jeho charakteru, věku a vnímání reality.

Nejoblíbenějšími knihami pátáků byly dle výzkumu z roku 2012 u chlapců tituly Pekelná třída a Boříkovy Lapálie – V. Steklač, Dva roky prázdnin a Dvacet tisíc mil pod mořem – J. Verne, Deník malého poseroutky – J. Kinney, u dívek pak Dášeňka – K. Čapek, Metráček – S. Rudolf, Stmívání – S. Meyerová (Zachová, 2013).

Během testování žáků pro účely mé praktické části diplomové práce jsem se žáků sama ptala, jaké knihy preferují. Nejčastěji uváděli Prašinu – V. Matocha, Babičku drsňačku – D. Walliams a Harryho Pottera – J. K. Rowling.

2.1 Etapy dětského čtenářství

Čtenářské preference se mění s věkem, což každý z nás zná jistě z vlastní zkušenosti. Pro určitý věk čtenáře je vhodná určitá literatura odpovídající mentální a psychické vyspělosti čtenáře a jeho zkušenostem. Každý jsme ale jiný, proto můžeme ke složitější literatuře dospět v různém časovém období.

To potvrzuje i Toman (1999), který říká, že úroveň čtenáře nemusí odpovídat jeho biologickému věku. Rozlišuje dvě období:

mladší školní věk – prepubescence (7–11 let)

- Zlatý věk dětského čtenářství – dítě je otevřeno všem podnětům, ke knize je vstřícné, snadno ovlivnitelné.

starší školní věk – pubescence (12–15 let)

- Prudký rozvoj poznávací aktivity, utváří se logické a pojmové myšlení, utváření celoživotního postoje ke knihám, preferencí žánrů (genderové rozdíly), životních postojů.

Chaloupka (1982) naproti tomu uvádí více dělení etap, a to:

předčtenářská etapa (předškolní věk) – dělí se na: mladší (do 3 let)

starší (3–6 let)

čtenářská etapa – dělí se na: mladší školní věk (prepubescence) – 1. stupeň ZŠ

starší školní věk (pubescence) – 2. stupeň ZŠ.

U Tomana mi osobně chybí předčtenářská etapa, neboť, jak už bylo zmíněno i v kapitole o čtenářské gramotnosti, na nás mají v tomto období velký vliv rodiče a naše okolí a už se utváří náš vztah k literatuře.

2.2 Genderové rozdíly v dětském čtenářství

Z pouhého pozorování dětí od útlého věku lze zjistit, že zpočátku chlapci i dívky tíhnou k říkadlům, pohádkám se zvířecím a dětským hrdinou a jednoduchým naučným knihám. Jsou však závislé na nabídce knih od svého okolí (především rodičů nebo opatrovníků) a jejich ochotě jim předčítat. Tento fakt možná ovlivňuje skutečnost, že se děti dříve seznamují s lidovými pohádkami, neboť i našim rodičům byly jako první čteny či vyprávěny lidové pohádky jako Šípková Růženka, Popelka atp. To, zda rodiče dětem vyprávějí nebo knihy předčítají může mít vliv i na jejich vlastním utváření vztahu ke knihám a četbě samotné. Kolem devátého až desátého roku života děti přecházejí na literaturu bližší jejich aktuálním životním situacím. Hledají hrdiny, kteří jsou jim osobnostně blízcí, řeší podobné životní situace a hledají u nich porozumění. Chlapci opouštějí literaturu s dívčí hrdinkou a vyžadují mužské hrdiny, naučnější literaturu a akčnější příběhy. Dívky též přecházejí na četbu věnovanou dívčím hrdinkám a románům, nevadí jim však, oproti chlapcům, přečíst si i příběhy s chlapeckým hrdinou. Výjimky se však samozřejmě mohou objevit u obou pohlaví (Lederbuchová, 2004).

Dunbar (2009, In Čuřín, Bubeníčková a kol., 2013) uvádí, že si v testech čtenářské gramotnosti lépe vedou ženy, neboť jsou úlohy často orientovány na domýšlení důsledků jednání postav, odhad jejich pocitů nebo vzájemných vztahů a chlapci na ně z vrozených příčin nedokáží tak dobře reagovat.

Tuto skutečnost potvrzuje i Václavíková Helšusová (2012). Popisuje dívky jako nadšenější a častější čtenáře. Z toho důvodu vítězí i v počtech přečtených knih za měsíc. Jako příčinu vidí častější dialogy dívek s rodiči o četbě a odlišné trávení volného času, k čemuž se sama přiklání. V porovnání s mým mladším bratrem mám opravdu lepší vztah k literatuře a s rodiči, jak už bylo zmíněno, jsem často před spaním vedla rozhovory nejen o mých, ale i jejich čtených knihách. On má zase jiné zájmy, nenašel si oblíbený žánr a četbu okolo patnáctého roku skoro opustil.

Cílem učitele i rodiče by tedy mělo být rozvíjet u dětí kladný vztah k četbě, znát preference pro určité věkové skupiny dětí a dle toho jim literaturu nabízet. Jiná literatura bude vhodná pro chlapce a jiná zase pro dívky. Tomu by se měla uzpůsobit i školní knihovnička, aby si v ní každý našel to své.

3 Podpora dětského čtenářství, rozvoj čtenářské gramotnosti

Z předešlých kapitol několikrát vyplynulo, že dítě musí ke čtenářství kladně motivovat hlavně jeho okolí – tedy rodiče i učitelé. Uvádím proto několik aktivit, akcí, her atp., které mohou děti kladně motivovat a prohlubovat u nich zájem o čtenářství.

3.1 Možnosti podpory dětského čtenářství a čtenářské gramotnosti

Jak už jsem zmínila v kapitole 2.2, děti si mohou vztah ke knihám vytvářet díky nabídce a podnětnosti svého okolí. Nejenom rodiče, ale i škola by měla vést žáky ke čtenářství nabídkou vhodné literatury, pořádáním literárních akcí, motivací ke čtení a nabízením aktuálních knih. Rodiče však mohou dětský zájem podpořit i návštěvou literárních akcí, které jsou zaměřeny na věkovou kategorii jejich dětí, i mimo školu. Ve škole i doma děti mohou navštěvovat internetové stránky, které dětem knihy přibližují a lákají mladé čtenáře, nebo mobilní aplikace, které dětem nabízejí knihy vhodné pro jejich věk a do kterých si mohou zaznamenávat přečtené knihy. Za dočtené a zaznamenané knihy mohou získávat bodíky nebo jiné odměny, což pro ně může být motivující.

V této kapitole bych tedy ráda poukázala na projekty, akce, stránky a aplikace, které znám a vím, že jsou dětmi navštěvovány a přijímány.

Školní akce

Noc s baterkou

Škola jednou ročně pořádá akci pro své žáky. Jedná se o projekt *Do školy s baterkou*. Starší děti nebo učitelé předčítají mladším žákům různé úryvky z knih na jednotlivých stanovištích. Akce je spojena s přespáním ve škole. S projektem jsem se setkala v liberecké ZŠ, která má navíc třídu i pro dyslektiky.

Knihadýlko

S Knihadýlkem jsem se setkala na praxi v alternativní škole. Jedná se o zprostředkování úryvků nových knih dětem prostřednictvím loutkového divadla v doprovodu chytlavých písniček. Paní, která Knihadýlko provozuje, si vymyslí scénář k různým částem knihy tak, aby děti navnadila na její přečtení. S knihou nad dětmi „létá“, zpívá a hraje na

kalimbu chytlavé písničky a loutkami dramatizuje děj. Má velmi pozitivní ohlasy. Divadlo trvá většinou kolem půl hodiny a stojí 70 Kč na dítě. Setkala jsem se s ním v alternativní škole při praxi.

Recenzování knih

Nakladatelství zasilá do škol novou knihu. Úkolem vybraného žáka (nebo žáků) je si knihu přečíst a napsat na ni recenzi. Za odměnu pak kniha zadarmo zůstává majetkem školy. Opět jsem se s tím setkala v alternativní škole.

Veřejné akce (mnou navštívené)

UHK – Noc vědců

V rámci akce Noc vědců, kterou pořádá Univerzita Hradec Králové, probíhá i literární akce, na které jsou dětem předkládány kratší texty, s nimiž následně pracují – odpovídají na otázky, něco doplňují, přiřazují atp. Kromě toho jsou zde nabízeny nejrozličnější knihy od různých nakladatelství za výhodnější ceny. Každý rok nese akce jiné téma. V roce 2022 to bylo téma Všemi SMYSLY.

Program bývá doplňován i moderními technologiemi, například virtuální realitou, díky které se děti mohou „podívat do nějakého příběhu“.

Knižní veletrh

Veletrh probíhá jednou do roka v různých městech České republiky. Konají se ale i mezinárodní veletrhy. Největším veletrhem v České republice je Svět knihy, který probíhá v květnu na pražském Výstavišti.

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP) pořádá pro mladé čtenáře knižní akce: Noc s Andersenem

- Týden knihoven
- Den pro dětskou knihu
- Březen – měsíc čtenářů

Školní aktivity (viděné při praxi)

Vrstevnické doporučení

- Každé dítě si do výuky přinese knihu. Všechny knihy se položí na nějaké určené místo. Autor na knihu nalepí štítek s doporučením, komu by knihu doporučil a proč. Ostatní děti si mohou přečíst doporučení, anotaci, knihu si prolistovat a

popřípadě se domluvit s majitelem na zapůjčení nebo si opíšou název a knihu si vypůjčí z knihovny nebo si ji koupí, pokud je zaujme.

- Každé dítě si přinese knihu. Vylosuje si barevný papírek, který přehne napůl. Papírek vytvoří „knihu“. Na přední stranu každý napíše název své knihy, na druhou její stručný obsah a na třetí, komu by ji doporučil a proč. Následně děti utvoří skupiny dle barev papírků. Ve skupině si po jednom představují a doporučují své knihy. Na konci vyvstává otázka, zda se ve třídě našel někdo, kdo by si na základě doporučení rád nějakou knihu přečetl. Děti si pak mohou knihy navzájem půjčovat.

Dopis hrdinovi

Každé dítě si přinese knihu, dají se doprostřed třídy. Dítě si vybere jakoukoli knihu (ne svoji) a 20 minut si ji čte. Poté napíše kratší dopis hrdinovi, o kterém četlo a dá ho do prostoru. Shromáždí se všechny dopisy a každý si vybere jeden (ne svůj). Přečte si ho, složí z něj „šipku“ (vlaštovku) a vloží ho do knihy, o které si myslí, že z ní pochází domnělý příjemce dopisu (v jedné knize může být více šipek). Nakonec se vyhodnotí správnost šipek.

Komiks

Každé dítě si přinese jednu knihu. Ty se dají na určené místo ve třídě. Každá obálka knihy tvoří jedno okénko komiksu. Děti se rozdělí do skupiny, ve kterých vymýšlí komiksový příběh dle jejich „obáلكové předlohy“.

Vypadnutá stránka

Učitel otiskne jednu stranu z přinesených knih od dětí. Každé dítě si přečte získanou stranu a vloží ji do knihy, ze které si myslí, že mohla vypadnout, nesmí se do ní však podívat. Nakonec se vyhodnotí správnost a ptáme se, na základě čeho, byla stránka do knihy zařazena.

Knižní domino

První žák položí knihu do prostoru a řekne o ní jednu informaci (1 znak). Za něj položí knihu žák, který by mohl o knize říct stejnou informaci a řekne nějaký další znak. Takto se pokračuje do té doby, než se položí poslední kniha.

Knižní hora

Děti se společnými silami snaží postavit „horu z knih“. Každá přečtená kniha se

zaznamená na předtištěný papírek – název, autor, stručný obsah. Papírek se nalepí do volného prostoru hory. Cílem je zalepit horu tak, aby nebyl vidět podklad nebo postavit co největší „věž“.

Knihovny

Ve třídě je knihovna, která by měla nabízet zajímavé a čtivé knihy pro danou věkovou skupinu dětí. Měla by respektovat individuality dětí, takže by si v ní měl každý najít něco dle svého zájmu. Učitel by měl tyto preference znát a dle toho výběr literatury volit. Je dobré zapojovat klasickou, ale i moderní literaturu. Mohou ji doplňovat i samy děti, pokud mají knihu, kterou by chtěly dopřát i svým spolužákům a jsou ochotny ji zapůjčit. Ke knihovně může náležet výpůjční sešit, do kterého se zadává titul a datum vypůjčení a následně se odškrťává vrácení. Děti si mohou číst o přestávkách nebo si knihu půjčit domů na předem stanovený čas.

Čtenářské dílny

Dítě si po stanovenou dobu (dle věku) bez jakéhokoli rozptýlení čte svou knížku. Po čtení mohou děti dostat pracovní listy s obecnými otázkami ke knihám nebo se může navázat vhodnými aktivitami, kde děti mluví o tom, co četly.

Z které knihy jsem?

Žáci si přinesou knihy, které by si neměly navzájem ukazovat. Při aktivitě se knihy vyskládají na koberec. Vybraný žák poté popisuje postavu z knihy. Ostatní dle obálky nebo názvu knihy hádají, do jaké z nich by postava mohla patřit.

Vennovy diagramy

V diagramech se hledají odlišné a stejné prvky. Například charaktery postav, postavy z různých příběhů atp.

Pětilístek

Na první řádek se píše nadpis/téma. Na druhý řádek se píše dvě přídavná jména týkající se tématu. Na třetí řádek tři slovesa, na čtvrtý celá věta týkající se tématu. Na pátý řádek se píše jedno vybrané slovo shrnující celý obsah.

I.N.S.E.R.T.

Žáci během čtení vypisují symboly k faktům, které už věděli, nově se dozvěděli a

připisují to, co jim chybí, a ještě by se chtěli dozvědět. Dále při čtení označují plusem, mínusem a otazníkem, důvěryhodné, nedůvěryhodné a nepochopené informace.

V – CH – D (vím – chci vědět – dozvěděl jsem se)

Metoda je podobná jako předchozí. Stránka v sešitě se rozdělí na 3 sloupce a každý se označí příslušným písmenem. Při čtení si do sloupců zapisují informace dle toho, co už věděli, co je pro ně nové a co by se ještě chtěli dozvědět. Ze sloupečků, co žáci ještě chtějí vědět se může vytvořit jeden společný a informace si mohou společně dohledávat nebo jim je může vysvětlit spolužák, který odpovědi zná.

Předvídání

Před čtením žáci odhadují, co se bude v příběhu dít. U obrázkového čtení lze odhadovat z obrázků (některé knihy mají vzadu vypsány všechny obrázky v jednotlivých kapitolách) nebo učitel na tabuli vypíše klíčová slova z příběhu.

Volné psaní

Učitel zadá nadpis/téma příběhu. Žáci (spíše pro 4.-5. ročník) buď píše příběh nebo tvoří myšlenkovou mapu či brainstorming.

(Meredith a kol., 1997 a Košťálová a kol., 2010 In Havel, Najvarová a kol., 2011)

Pomůcky ve výuce

Čtenářská věž – Kvído

Věž tvoří několik dřevěných kamenů o třech různých barvách, ty rozlišují typy otázek. 1. jsou čtenářské kameny, které slouží jako motivace pro čtenáře před, během nebo i po čtení. 2. jsou dokončovací kameny, které mají za cíl rozvíjet dětskou fantazii. Děti musí dokončit větu z určité knihy. 3. kameny jsou znalostní. Zábavnou formou procvičují názvy děl, jména známých postav nebo i jména autorů. Hra si klade za cíl rozvoj čtenářské gramotnosti, jemné motoriky, znalostí z oblasti literatury a fantazie. Dítě si odkudkoli z věže vytáhne kámen, splní úkol a dá ho na vrch věže. Cílem je udržet stabilní věž, aby se nezřítla (Popis Čtenářská věž – Kvído, 2023).

Čtenářské sáčky

Montessori pomůcka má za cíl rozvíjet čtenářské dovednosti v trojfázovém modelu → před čtením – evokace, při čtení – uvědomění, po čtení – reflexe. Vychází z kritického myšlení dětí. V sadě jsou 3 sáčky, rozdělené dle fází. V každém z nich je různý počet

malých dřevěných čtverečků, do kterých jsou vyryty velkým tiskacím písmem otázky nebo úkoly (vhodné i pro prvňáky). Ty mají různé úrovně obtížnosti (Čtenářské sáčky, 2023).

Kouzelná cesta – Čtenářské a vyprávěcí karty

Autorkou je Petra Bubeníčková. Její karty rozvíjí čtenářskou gramotnost a kritické myšlení. Mohou být využívány s textem nebo i samostatně u spontánního vyprávění. Vhodné jsou pro předškoláky až po žáky pátých tříd (Kubařová, 2022).

Hraní rolí (SCIO)

Děti jsou ve skupinách. Každé dítě ze skupiny dostane kartičku s rolí, která určuje, jak má s textem pracovat. Nakonec se práce ukazuje ostatním (Čtení se zážitkem – hraní rolí, 2023).

Další možnosti

Čtení pomáhá

Na stránkách www.ctenipomaha.cz se děti zaregistrují a vyberou si svou věkovou kategorii. Dle toho jim jsou nabízeny knihy vhodné pro jejich věk, které si mohou přečíst. Za vyplnění testu o knize získávají „peněžní odměnu“, kterou mohou věnovat na vybranou charitu.

Dále jsou jistě motivující mobilní aplikace, kde si děti vizualizují počet přečtených knih.

Osvědčily se mi také audioknihy. Například pro děti s dyslexií, které dlouhé čtení vyčerpává, je motivující, pokud se jim pustí třeba jedna kapitola knihy a jednu si přečtou sami.

Fascinující jsou gamebooky. Dítě si samo může volit pokračování příběhu. Na „křižovatce“ si může vybrat, jakým stylem chce, aby se příběh ubíral dál.

Metod je obrovské množství, zvolila jsem tedy alespoň ty, se kterými jsem se setkala na praxi nebo je sama s dětmi praktikuji. Za mě jsou ještě úžasné knižní šifry, které každoročně pořádají různá nakladatelství, ale ty by pro děti prvního stupně byly moc složité. To však neznamená, že by si nějakou svou nemohl tvořivý učitel nebo rodič vytvořit sám.

3.2 Metody podpory dyslektiků

Po dostatečné motivaci dítěte ke čtenářství je také důležité nabídnout mu pomocnou ruku. Tou mohou být texty vhodně upravené pro dyslektiky (úpravy budou uvedeny vzápětí). Není dobré žákovi nabízet sáhodlouhé texty, ale spíše ho v hodině vyvolávat frekventovaněji na kratší úseky čtení.

Jako první metodu podpory při čtení bych zde uvedla rozhodně bezpatkové písmo, neboť i tato malá změna může žákům pomoci k daleko lepším výsledkům při četbě a zároveň tak podpořit jejich sebevědomí. Oči jim snadněji kloužou po písmenkách, neboť jsou pro ně snadněji rozpoznatelná a měla by zabraňovat jejich přetáčení či zrcadlení.

Dle výzkumu British Dyslexia Association se jeví, že typ písma Comic Sans, který je i volně dostupný, je pro jedince s dyslexií nejvhodnější. Fontem, který je též vhodný pro dyslektiky a lze ho najít v běžně nabízených fontech je Arial. Ve výzkumech bývá uváděn jako druhý nejvhodnější (Balharová, 2018).

Dále existuje Dyslexia font, jehož písmena jsou uzpůsobena pro různé charakteristiky dyslexie. Jednotlivá písmena jsou mírně upravená tak, aby se nedala otočit vzhůru nohama, zrcadlit a zaměňovat. Mezi jednotlivými písmeny jsou větší rozestupy, některá písmena mají delší tyčinky, což by mělo omezit zaměňování písmen. Zvětšuje se výška písmen, ale šířka nikoliv. Velká písmena a interpunkční znaménka se píšou tučně – zdůrazňují začátky a konce vět a značí pauzy. Písmena, která vypadají podobně, jsou lehce nakloněná, aby se od sebe dala snáze rozeznat (např. d, j, l), jiná jsou zase odlišena úrovněmi (v, w, y). Otvory určitých písmen (např. a) jsou zvětšené, aby šly snáze dle tvaru rozeznat (Dyslexia font BV, 2019; dtto obr. 1).

Dyslexie

Obrázek 1 Dyslexia font

Abelardo Gonzalez je tvůrcem písma Open Dyslexic. Písmo je bezpatkové, navržené ke zvýšení čitelnosti. Používány jsou jedinečné tvary písmen, aby nedocházelo k jejich záměnám. Písmena jsou ukotvena k řádku „těžším dnem“, aby nedocházelo k jejich přetáčení v mysli dítěte (bp za dd). Dítě tak dokáže rychle rozpoznat, která část

písmene je dole a nechybuje. Vyvážení spodní části může napomoci i k plynulosti čtení po řádku. Mezi jednotlivými písmeny jsou větší mezery. Font je navíc zajímavý tím, že má i jedinečný styl kurzívy (OpenDyslexic, 2019; dtto obr. 2).

OpenDyslexic

Obrázek 2 Písmo Open Dyslexic

V ČR vzniklo písmo Comenia Script, které ministerstvo školství doporučovalo jako alternativu ke klasické psací abecedě (Lencová, 2014 In Zikl, Košek Bartošová, Josefová Víšková, 2016). Písmo má být rychleji osvojováno a je zjednodušen systém čtení kvůli tvarové podobnosti s tištěnými písmeny. Má být vhodnější pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami kvůli jeho sklonu a možnosti rozhodovat o napojení písmen (Wildová, 2012 In Zikl, Košek Bartošová, Josefová Víšková, 2016).

Osobně doučuji žáka sedmé třídy (ke školnímu roku 2021/2022), který je dyslektik a čtení mu stále činí veliké obtíže. Neovlivňuje to jenom známky v českém jazyce, ale má obtíže i v jiných předmětech. Častokrát by na otázky odpověděl správně nebo vypracoval zadání tak, jak má, ale vzhledem ke špatné interpretaci zadání selhává. Když mu však během našich doučovacích hodin převedu jakýkoliv text do bezpatkového písma a do většího formátu s většími rozestupy mezi řádky i jednotlivými písmeny, čte o poznání lépe.

Další velice účinnou metodou je tedy úprava velikosti písma textu, alespoň na 12, ale lépe na 14 bodů, řádkování velikosti 1,5 a zvětšení rozestupů mezi jednotlivými písmeny, aby například „rn“ nesplývalo dětem do „m“.

Tyto tři zmíněné metody jsou zároveň i na prvních místech tabulky, kterou uvádí metodický portál RVP.cz.

Dalšími možnostmi úpravy textu pro snadnější čtení dle tohoto článku jsou:

- nastavení jiného pozadí, ideálně žlutého, na kterém bude kontrastní černé písmo, k dostání jsou i průhledné barevné folie, které změní barvu pozadí, preference barev mohou být individuální,

- na řádek by mělo přijít maximálně 70 znaků, aby se děti dokázaly snadno orientovat,
- ke zvýraznění používat tučné nebo barevné písmo, neboť jak už jsem zmínila v kapitole 1.4.2, při neustálém luštění písmen už dítěti nemusí zbýt energie na práci s textem a nemusí mu tak porozumět – je proto vhodné zvýraznit klíčová slova, která mu mohou v porozumění i zpětně napomoci,
- nepoužívat kurzívu, neboť deformuje tvar písmen a stává se tak hůře čitelná,
- podtrhávat v textu by se mělo pouze tak, aby čára nepřetínala žádné písmeno, dětem by pak jeho rozpoznání činilo obtíže, neboť by se mu mohlo jevit jako něco odlišného nebo neznámého,
- text by neměl být zarovnán do bloků, nýbrž k levé straně, aby nebyla znesnadněna orientace v textu,
- u odrážek se může používat číslování, které napomáhá dětem posunovat zrak pouze o jeden řádek, zapamatovat si, kde právě čtou a při náhlé dezorientaci se tak snadněji „najít“,
- k podpoře čtení s porozuměním je vhodné tučně zvýrazňovat podtržená slova, na která si tak dá žák při čtení pozor, zaujmou jeho pozornost, nebo jsou pro ně snadněji dohledatelná v případě, že při čtení ztratí pozornost,
- texty by měly být kratšího rozsahu, aby děti byly schopny si je v případě potřeby přečíst opakovaně bez velké ztráty energie, přiměřené věku dětí a jejich čtenářské úrovni, zároveň by pro ně měly být srozumitelné, a ne příliš náročné.

(Balharová, 2018)

Děti by se měly namotivovat texty, ke kterým mají blízko, baví je a zaujmou je. Lákavé pro ně mohou být komiksy, které mají na pohled málo písma a hodně obrázků, což dětem napomůže dotvářet představu o kontextu. Často bývají komiksy psány fontem Comic Sans, který se dětem snáze čte. Avšak některé komiksy mají titěrné písmo, které by pro rozvoj čtenářství nebylo vhodné. Je nutné si před výukou zkontrolovat, zda budou danému dítěti vyhovovat a budou tak i ku prospěchu.

Žáci by se neměli vystavovat stresu z hlasitého čtení před celou třídou. Nejenže je to pro ně obrovský stres, neboť spolužáci, a i jedinci sami, vnímají své obtíže, ale důsledkem toho může klesnout i jejich sebevědomí a zájem o četbu. Je tedy důležité

vytvářet pro žáky příjemné a přívětivé klima, aby mohli své dispozice kladně rozvíjet a nebáli se chybovat.

V praktické části své práce zkusím vytvořit kombinaci několika úprav tak, aby si co nejvíce žáků našlo tu, která jim bude vyhovovat. Větší velikost písma, font Comic Sans, rozestupy mezi písmeny, rozšířené řádkování a zarovnání vlevo bude u listů samozřejmostí.

3.3 Moderní technologie jako podpora čtenářství a čtenářské gramotnosti

Dle zmiňovaných aktivit a postupů v kapitolách 3.1 a 3.2, jsou prvními jasnými pomocníky telefon/tablet a počítač, jimiž už disponuje snad každá škola i domácnost.

Na telefon či tablet se dají v dnešní době stáhnout nejrůznější aplikace, které nám mohou doporučovat knihy, vizualizovat počet přečtených knih, můžeme si pouštět audioknihy, prohlížet si obrázky z knih, sdílet knihy s ostatními, hledat si internetové stránky, třeba pro plnění šifer nebo úkolů vytvořených k určitým knihám. Existují i on-line čtenářské deníky, ale dle mého názoru není nad vlastnoručně psanou a malovanou klasiku, i když je tato činnost u většinové populace značně neoblíbená. Možností je obrovská spousta. O knihách a autorech si žáci mohou na internetu vyhledávat různé informace, které jim mohou pomoci s výběrem dalších knih nebo se dočíst třeba o tom, za jakých okolností a za jakým účelem kniha vznikala. Některá knihkupectví dokonce nabízejí čtenářům možnost prolistování pár stránek knih on-line, aby čtenář věděl, zda ho téma bude bavit či nikoli, zda mu bude vyhovovat styl psaní, vzhled stránek atp. Dále existují aplikace, které obohacují čtený text. Když ho žák čte nahlas, aplikace mu do čtení doplňuje zvukové efekty dle kontextu. Je to jistě motivující a zábavné, u dyslektiků by se však měl dát pozor na to, aby ho to při obtížném čtení naopak nerušilo a nemátlo.

Na počítači si kdokoliv může připravit pro žáka text a dle sepsanéhoustru ho pro dyslektika upravit podle jeho potřeb a preferencí. Na internetu se dají nalézt už i hotové texty nebo si je třeba žáci mohou zkusit tvořit sami.

Moderní jsou dnes i čtečky. Jsou lehké, skladné a vejde se do nich obrovské množství knih. Na některých si lze zvolit i barvu podkladu, velikost písmen, font, podsvícení atp.

Dyslektik si tedy může navolit vzhled stránky, který mu vyhovuje. Nebude ochuzen ani o obrázky, které se zobrazují jak černobíle, tak i barevně.

Technologie jsou i jakýmsi usnadněním pro učitele, neboť je schopen se díky nim věnovat celé třídě současně i přes různé vzdělávací potřeby. Děti pracují samostatně na předem připravených materiálech a dyslektici mohou ve speciálních programech a zařízeních rovnou eliminovat negativní projevy plynoucí z poruchy. Příkladem je psaní slohové práce na PC, čtení knihy z tabletu, který umožňuje úpravu textu, nebo si poslechnou audio zadání namísto jeho složitého čtení (Zikl et al., 2015).

Se zařazováním techniky bychom to ale neměli přehánět, protože cílem je děti přivést ke čtenářství a knihám, ne k přístupu k internetu. Proto by se měly aktivity zvážit a užívat s mírou nebo v kombinaci s jinými, aby nezastřely náš původní záměr.

4 Specifické poruchy učení (SPU)

S pojmem specifické poruchy učení se v posledních letech setkáváme velice často, proto je důležité ohlédnout se do historie za tím, kde mají tyto poruchy svůj počátek a vymezit jejich přesný význam.

Hned na počátku bychom se měli seznámit s tím, co pod tento pojem spadá za obtíže, kdy se u člověka mohou projevit, co je jejich příčinou, jak se mohou navenek projevat a jak mohou ovlivňovat každodenní život člověka.

Kapitola bude zaměřena především na dyslexii, protože dle odborníků nejvíce ovlivňuje školní úspěšnost dítěte. Pokud v jakémkoliv předmětu není dítě schopno přečíst text, pracovat s ním nebo mu porozumět, bude se pravděpodobně setkávat s neúspěchem i mimo vyučovací hodiny českého jazyka, a to nejen ve škole, ale i v osobním životě.

4.1 Specifické poruchy školních dovedností (poruchy učení)

Obecně je specifických poruch učení více, já bych se v této práci však chtěla zaměřit jen na ty, se kterými se při testování mého sborníku budu moci setkat a které budou moci být patrné i při vyplňování pracovních listů. Obecně si však shrneme všechny.

Dle Slowíka (2016) jsou specifické poruchy učení (SPU), nebo také specifické vývojové poruchy učení, souhrnným označením různorodých skupin poruch, které se začínají projevovat obtížemi při nabývání a užívání školních dovedností, jako je čtení,

psaní nebo počítání u jedinců, kteří však mají alespoň průměrnou úroveň intelektu. „*Předpokládá se, že jsou způsobeny dysfunkcí centrální nervové soustavy a mohou trvat po celý život. Problémy ve společenské adaptaci, v sociálním vnímání a sociální interakci se mohou objevovat ve spojení s poruchami učení, ale samy poruchu učení netvoří*“ (Valenta, 2015, s. 144–145).

SPU se objevují u dětí během vzdělávacího procesu především na základní škole, většinou bývají diagnostikovány v pedagogicko-psychologických poradnách. Podnět častokrát dávají třídní učitelé, kteří při každodenní práci s dítětem zaznamenají nějaké indikátory. Až ze 70 % je výskyt častější u chlapců než u dívek (Valenta, 2015).

Poruchy učení bývají nejčastějším druhem znevýhodnění a spadají do skupiny vývojových heterogenních obtíží. Objevovaly se již poměrně dávno v historii, dnes se vyskytují v kterémkoliv kulturním i jazykovém prostředí. Dle Kucharské (2014) se specifické poruchy učení objevují u dětí, které netrpí mentálním, smyslovým nebo tělesným postižením, nemusí na ně mít vliv ani nepodnětné sociální prostředí, rodinné zázemí či nedostatečné vzdělávání. Postiženy tedy mohou být děti s průměrnou i nadprůměrnou inteligencí, které jsou výrazně opožděné v jedné nebo více oblastech učení. Slowík (2016) zase uvádí, že lehčí formy SPU mohou být ovlivněny náročností jazykového prostředí, v němž dítě vyrůstá, sociálním prostředím nebo výukovými metodami. Těžké formy SPU jsou naopak na jazykových i kulturních faktorech nezávislé.

SPU jsou vývojovou poruchou, a jak z předešlého popisu vyplývá, narušením vývoje určitých schopností a dovedností vznikají deficity dílčích funkcí, které jsou nezbytné pro osvojení školních dovedností (Matějček, Vágnerová a kol., 2006).

Jucovičová a Žáčková (2008) uvádějí, že postižené děti mívají nedostatečně rozvinuté schopnosti, které by jim měly napomáhat plnit požadavky, jež jsou na ně ze strany učitelů a výukového prostředí kladeny v rámci formálního i neformálního vzdělávání. Při dlouhodobém neúspěchu může být ovlivněna i psychika dítěte. Může se snížit jeho sebehodnocení, objevit se strach či fobie ze školního prostředí nebo dítě může začít být úzkostné. Když děti ve školním prostředí nevyvíkají, snaží se na sebe upoutat pozornost jinak a mohou se u nich následně projevit i poruchy chování. Při nedostatečné reedukaci a kompenzaci si s sebou dítě může vše nést až do dospělosti, kdy jeho psychika může ovlivňovat jeho osobní vztahy, poruchy mu mohou znesnadňovat výběr povolání či

ovlivňovat jeho pracovní postavení, i když jiné rozumové předpoklady by pro danou práci měl.

Specifické poruchy učení mají předponu „dys“, která znamená rozpor či deformaci, tedy nesprávný vývoj dané dovednosti. K této předponě připojujeme druhou část názvu, a to řecký název té dovednosti, která je postižena. Může se jednat o poruchu v oblasti čtení, pravopisu, psaní, matematiky, vytrvalosti, sebekontroly, koordinace pohybů nebo sociální způsobilosti (Fischer, Škoda, Svoboda, Zilcher, 2014). Nejznámějšími poruchami jsou: dyslexie – porucha čtení, dysgrafie – porucha psaní, dysortografie – porucha pravopisu a dyskalkulie – porucha v oblasti matematických dovedností. Mezi méně známé patří: dyspinxie – porucha kreslení charakteristická nízkou úrovní kresby, grafického znázornění určitých předmětů a jevů, kombinování barev či neobratnost při práci s kreslícími nástroji; dysmúzie – porucha postihující schopnost osvojování hudebních dovedností, např. vnímání a reprodukce hudby; dyspraxie – porucha obratnosti, osvojování či plánování. Ve školním prostředí je nejčastější poruchou dyslexie, ale častokrát je sdruženo i více poruch najednou (Kucharská, 2014).

Souhrnně jsou specifické poruchy způsobeny vývojovou vadou a žáci tak nemají dostatečně rozvinuté schopnosti pro dosažení požadované úrovně osvojení činností.

4.2 Historie SPU

Dnes už má snad každý učitel povědomí o tom, že specifické poruchy učení existují. Nebylo tomu tak ale vždy.

Jelikož nejsou poruchy učení doprovázeny žádnými viditelnými projevy ve vzhledu nebo v chování jedince, byly jen zřídka v minulosti u jedinců odhaleny, a proto se častokrát pochybovalo o jejich dřívější existenci. Dokonce i dnes se najdou lidé, kteří o jejich existenci pochybují a považují je spíše za „výmysl dnešní moderní doby“. Příznaky poruch učení se tedy začaly objevovat už ve vzdálené minulosti a dnes je můžeme zaznamenat v kterémkoliv kulturním i jazykovém prostředí.

Na lehčí formy poruch učení může mít vliv struktura a náročnost jazyka, metody používané při jeho vzdělávání, zdravotní a sociální podmínky, vzdělávací nátlak, ale i úroveň odborné péče. Těžké formy jsou však na všech těchto faktorech nezávislé (Slowík, 2016).

V sedmdesátých letech 19. století se začaly objevovat první snahy o označení poruch spojených s učením, a to slovní slepota a slovní hluchota. Jedinci měli v pořádku všechny funkce, objevovaly se u nich však specifické poruchy ve čtení a porozumění textu (Fischer, Škoda a kol., 2014).

V různých jazykových a kulturních oblastech nacházíme různé procentuální hodnoty osob s diagnostikovanými poruchami učení. Dle Matějčka (1995) jsou pouze 2 % populace postižena a diagnostikována poruchou učení, avšak reálně by se mohly symptomy objevovat až u 15 % populace.

Dnes už našťestí poruchy pojmenovat umíme, známe možnosti jejich reedukace a učitelé se snaží žáky podporovat a pomáhat jim s jejich obtížemi.

4.3 Etiologie SPU

K historii se váže i proces zkoumání vzniku SPU.

Dle Fischera, Škody a kol. (2014) se už od počátku zkoumání těchto problémů předpokládalo, že obtíže nejsou důsledkem sníženého intelektu, nepodnětnosti rodinného zázemí nebo negativního sociálního vývoje. Obtíže jsou způsobeny určitými funkčními nedostatky centrálního nervového systému, které může způsobovat lehká mozková dysfunkce nebo mohou být podmíněny dědičně. Rozvoj určité dovednosti je narušen z toho důvodu, že je narušena určitá oblast, která tento rozvoj zajišťuje. „*Dyslexie bývá spojena s lokalizací v temporálním (spánkovém) laloku, dysortografie s narušením frontálně-centrální oblasti, a dyskalkulie s ložiskem v parieto-okcipitálním (temenotýlním) laloku. Oproti tomu poruchy v parietální (temenní lalok) oblasti mívají za následek poruchy prostorové orientace, které bývají často spojené s dyskalkulií*“ (Fischer, Škoda a kol., 2014, s. 153).

Aby dítě zvládalo školní docházku bez problémů, musí mít dostatečně rozvinuté funkce, které podmiňují úspěšnost v oblasti psaní, čtení a počítání. Pokud tomu tak není, může vzniknout SPU (Matějček, 1995 In Fischer, Škoda a kol., 2014).

V populaci se uvádí výskyt okolo 1–4 %. Ve školách je obtížné přesné procento zjistit, ale uvádí se rozdíl mezi mužským a ženským pohlavím, a to v poměru 4–10:1. Je to způsobeno odlišnou funkcí CNS, jelikož u mužů převládá pravoemisferální funkce (Mertin, 1995 In Fischer, Škoda a kol., 2014).

Slowík (2016) potvrzuje, že obtíže nejsou způsobeny sníženým intelektem, nedostatkem snahy, lajdáctvím nebo patologickým rodinným prostředím, neboť diagnostikovat tyto potíže můžeme i u dětí s průměrnou, dokonce i s nadprůměrnou, hodnotou IQ. V případě, kdy by dítě mělo výrazně podprůměrný intelekt, šlo by o mentální postižení – dítě by mělo omezenou schopnost učit se jedním z charakteristických symptomů vázaných na celkové snížení intelektu, a ne na specifickou poruchu učení.

Autoři dále uvádějí, že s poruchami učení souvisí i narušení vývoje řeči, což má za následek narušení všech verbálních operací, tedy hlavně čtení, psaní a vývoj myšlení. U neverbálních poruch učení se můžeme setkat s nedostatečnou prostorovou nebo pravolevou orientací, s omezenou motorikou, deficitem paměti nebo se špatnou schopností vnímání rytmu. Dalšími dílčími deficitem mohou být poruchy zraku a sluchu, potíže s udržením pozornosti, obtíže v oblasti paměti atp. Asi 60 % SPU je podmíněno dědičně, příčiny se mohou objevovat kombinovaně, 15 % případů ale jasnou etiologii nemá (Pipeková, 2006, Zelinková, 2005, Vításková, 2003 In Slowík, 2016).

Při výuce je důležité pamatovat na to, že žáci nemají snížené IQ, nejsou tedy „hloupi“ a nemělo by s nimi být tak jednáno. Pouze potřebují určitou podporu v oblasti, kde jsou kvůli své poruše neúspěšní.

4.4 Dyslexie

Jako první ze specifických poruch učení zde uvádím dyslexii, neboť právě té se ve své diplomové práci budu věnovat nejvíce. Je to procentuálně nejzastoupenější porucha. Jak už jsem uvedla v úvodu, velmi mě baví a zajímá oblast čtení. Nejenže sama ráda čtu, ale snažím se i dětem ve svém okolí doporučit kvalitní a čtivou literaturu. Často se však setkávám s odporem k četbě, obzvláště u dětí s handicapem – dyslexií. Při doučování, které vedu, se snažím svým dyslektickým žákům texty upravovat tak, aby pro ně bylo čtení snazší a vybírám pro ně zajímavá a aktuální témata. Já i děti sledujeme zlepšení. Rozhodla jsem se zaměřit se na tuto oblast výuky, zdokonalit se v ní a získat o ní další zajímavé a užitečné informace.

Dyslexie (developmental dyslexia/ specific reading disability) spadá do mezinárodní klasifikace poruch učení dle WHO MKN-10. Její označení je F81.0 (Slowík, 2016).

Pan Matějček (1987) ve své knize Dyslexie uvádí, že slovo dyslexie je odvozeno z řeckého slova „lexis“, což znamená slovní vyjadřování (jazyk, řeč), a předpony „dys“,

kteřá značí něco nedokonalého, narušeného. Doslovně termín znamená potíže s prací se slovy, přeneseně potíže ve vyjadřování psanou řečí a ve zpracování psané řeči, tedy v oblastech psaní a čtení.

Kolem pojmu dyslexie je velká terminologická nejednotnost. Čítá se několik desítek názvů, které se snaží skutečnost specifické poruchy čtení a psaní vystihnout. V dnešní době už je termín „dyslexie“, respektive „vývojová dyslexie“ obecně přijat. Dá se tak mnohem snadněji mezinárodně domluvit.

V knize je častokrát uváděn přívlastek „vývojová“, neboť podle pana Matějčka vhodně vystihuje povahu poruchy, ke které dítě dospívá svým vývojem a která se projeví až na určitém stupni jeho vývoje.

„Označení „dyslexie“ použil patrně jako první německý neurolog R. Berlin (1887) ve svém článku Eine besondere Art von Wortblindheit (Dyslexia), což můžeme přeložit jako Zvláštní forma slovní slepoty (dyslexie)“ (Matějček, 1987, s. 19).

Jedná se o specifickou vývojovou poruchu čtení, při které se postižené dítě potýká s obtížemi při rozpoznávání a zapamatování si jednotlivých písmen. Největší potíže nastávají u rozlišování tvarově podobných písmen. Jedinec má potíže se správností čtení, rychlostí a porozuměním čtenému textu. Často se u žáků můžeme setkat s tzv. dvojím čtením, kdy si dítě nejprve potichu přečte text pro sebe a až následně ho vysloví nahlas (Slowík, 2016).

Mimo narušení vnímání písmen je narušeno i vnímání prostoru. Jedinec zaměňuje zrcadlově podobná písmena (b-d, p-b, p-d, n-u), tvarově podobná písmena (m-n, k-h), ale i zvukově podobná písmena (v-f, s-z, t-d, h-ch). Záměny písmen se u něj objevují ve čtení i psaní. Obtížně spojuje písmena do slabik a následně čte nesouvisle slova a věty (Fischer a kol., 2014).

Pipeková (2006 In Fischer a kol., 2014) říká, že se u žáků s dyslexií velmi často projevuje porucha slovní paměti či porucha vizuálního vnímání.

Dle Novotné a Kremlíčkové (1997 In Fischer a kol., 2014) se jedná o nejrozšířenější poruchu při osvojování si školních dovedností. Asi u 95 % jedinců trpících specifickými poruchami učení se jedná právě o dyslexii. Nejčastěji bývá kombinována s dysgrafií (dysortografií).

Odborníci se shodují na tom, že právě dyslexie nejnápadněji ovlivňuje školní úspěšnost, protože zasahuje do všech předmětů. Ve skoro každé hodině jsme nuceni číst, pracovat s textem a nějak mu porozumět. Pokud dítě není schopno text přečíst, pracovat s ním a náležitě mu porozumět, nemůže být mimo hodin českého jazyka úspěšné ani v jiných předmětech.

I v každodenním životě jsme nuceni neustále číst, abychom se orientovali v okolním světě a dokázali adekvátně reagovat na nejrůznější situace. Dyslexie tedy neznepříjemňuje jenom školní docházku, ale může zasahovat i do pracovního a sociálního prostředí postiženého člověka. Jak uvádí Rýdlová (2010), práce, která pro někoho bez poruchy může být snadná a nenáročná, je pro dyslektika břemenem. Z důvodu dyslexie jedinci mohou vidět písmena i čísla zpřeházeně. Důsledkem toho je i píšící v nesprávném pořadí. Autorka například pracovala pro galanterii, kde měla psát objednávky na zboží. Vlivem její poruchy však psala objednávky špatně a vedení s ní nebylo spokojené. To samozřejmě ovlivňuje pověst jedince a hlavně jeho (už třeba tak narušené) sebevědomí. Včasná diagnóza, reedukace a volba adekvátního povolání je tedy pro jedince velkou nadějí na spokojenější život.

Tělesný či mentální handicap velmi ovlivňují mentální rozpoložení jedince. Žák reaguje se zvýšenou citlivostí, impulzivností nebo se vůči svému okolí uzavírá. Okolí takové projevy nemusí chápat a dochází tak k vzájemnému nepochopení (Pugnerová a kol., 2019).

Dle Krejčové (2019) bychom měli označovat jedince jako člověka s dyslexií a nikoli jako dyslektika, neboť nejde o jeho základní charakteristiku, ale pouze o občasné se projevující obtíže.

4.4.1 Etiologie dyslexie

Obecnou etiologii SPU už známe. Nyní se důkladněji podíváme na tu dyslexie.

Dyslexie je specifická vývojová porucha čtení, která se projevuje ztíženou schopností naučit se číst při běžné výuce, i když má dítě přiměřený intelekt a sociokulturní zázemí. Deficity se objevují v oblasti fonologie a kognitivních funkcí. Pro dítě s dyslexií se čtení stává velmi náročnou duševní činností. To od nich vyžaduje rozsáhlou a intenzivní aktivizaci mozkových oblastí. Činí jim potíže i porozumění textu a zpracování zjištěných informací (Valenta a kol., 2015).

„V současné době se objevují tendence hovořit spíše o neurálních okruzích, které zpracovávají specifické druhy informací. Z tohoto pohledu se uvažuje také o tzv. čtecích okruzích, které bývají lokalizovány v levé hemisféře, kde se u běžných čtenářů rozvíjejí specifické oblasti, jež úzce souvisejí s fonologickými a lexikálně-sémantickými charakteristikami slov. U jedinců s dyslexií se tato vývojová trajektorie ukazuje narušená, takže se více aktivizuje pravá hemisféra a rozvíjí se nefonologické oblasti, které zpracovávají text za užití vizuálně-sémantických složek čtení. To sice vede k ovládnutí čtenářských dovedností, ale čtení není dostatečně rychlé a plynulé. Dokonce se ukazuje, že v různých etapách čtení jsou aktivovány mírně odlišné kortikální okruhy. Něco jiného se děje v mozku při prostém dekódování, při analýze ortografických struktur slov nebo při rychlém čtení, kdy si z mentálního lexikonu jedinec vybavuje celá slova“ (Pugh, Mencl, Jenner et al., 2000 In Krejčová, 2019, s. 37-38).

Porucha je u dítěte založena dříve, než se projeví. Objeví se na určitém stupni vývoje dítěte, kdy se manifestuje pod tlakem za působení vnějších sil. V našem případě je to období, kdy dítě vstupuje do základní školy a kde na něj působí vzdělávací nátlak (Matějček, 1987).

4.4.2 Diagnostika dyslexie

Dle Balharové (2018) se zkouškou čtení jako jednou ze souboru testů u dítěte potvrzuje nebo vyvrací dyslexie. Zaznamenává se počet chyb, které dítě při čtení udělá a také jejich typ – zda se jedná o inverzi písmen, jejich vynechávání nebo zaměňování tvarově podobných písmen atp. Pro dítě je hlavní porozumění textu, které se též musí otestovat.

Záměny pozice písmen se mohou týkat nejenom písmen, ale i číslic, kdy dyslektik není schopen určit například správný čas, datum nebo letopočet. Děti musejí neustále přemýšlet a zpětně se kriticky kontrolovat, zda letopočet sedí k dané situaci, zda takové jméno existuje, co mohou slova značit v kontextu apod.

Dále se mohou objevit chybné délky slov, vynechávání koncovek, záměny i s y po tvrdých souhláskách, kvůli čemuž se vyskytují chyby v měkčení.

To vše může narušovat porozumění čtenému textu a může dítěti působit až bolesti hlavy z přílišného a dlouhého namáhání mozku. Způsobeno je to očními pohyby, které neudrží pozornost na jednom místě a neustále těkají, tudíž do mozku posílají přílišné množství vjemů, které jsou ale častokrát nesprávné, a proto, jak už je výše zmíněno, je nutno je ještě kriticky přehodnotit.

Při neustálém luštění písmen už dětem nemusí zůstat energie na to, aby s textem ještě pracovaly a nemusí mu porozumět.

Je nutné myslet na to, že se děti tohoto problému nezbaví, ale rozvojem jejich slovní zásoby se jim rozšiřuje škála slov, ze kterých mohou vybírat.

Děti by se měly zaměřit vždy na první a poslední písmeno slova, aby ho dokázaly správně přečíst a správně odhadnout význam sdělení.

U dyslektiků se objevují deficity v jedné nebo i více sférách. Jedná se o poruchu řečové schopnosti, pracovní a krátkodobé paměti, rychlosti průběhu psychických procesů, sluchového a zrakového vnímání a sekvenční analýzy (Zelinková, 2008).

Diagnostiku musí provádět odborník adekvátními testovacími metodami, které následně posoudí a vyhodnotí. Prvotní náznaky však může odhalit kdokoliv – rodiče, učitel, vedoucí kroužku atp. U dětí předškolního věku diagnostiku provádět nelze, neboť ještě nesplňují předpoklady pro nácvik čtení, nedosáhly věku optimálního pro zahájení výuky čtení, tedy v ČR šesti let (Zelinková, 2008).

Diagnostika musí být interdisciplinární – nezabývá se jí jen jeden člověk nebo obor. Spolupracuje při ní pedagogika, psychologie, lékařství a sociální disciplíny. „*Praxe je taková, že diagnózu nakonec vždy vysloví jeden člověk – a to ten, kdo ve své erudici a v organizačním uspořádání svého pracoviště má podmínky k tomu, aby zvážil a přijal odpovědnost za společenské důsledky, které z jeho závěru vyplývají*“ (Matějček, 1987, s. 119). Podklady mu však poskytují ostatní odborníci (zpráva od učitele, psychologa, psychiatra atd.).

V první řadě se musí zjistit, jak dítě čte, zda jde o patologickou psychickou kvalitu a nejedná se jenom o důsledek smyslových vad, nemoci nebo jiných okolností.

Dítěti se musí dostávat běžné výukové vedení, musí mít přiměřenou inteligenci a jeho sociokulturní prostředí mu zajišťuje podnětné prostředí. Dále se prověřuje školní prospěch dítěte, jaká je jeho inteligence, jakým způsobem je ve škole vzděláváno a jaká je stimulační hodnota jeho životního prostředí.

Cílem diagnostiky je připravit podmínky pro cílevědomou léčebnou nebo nápravnou pomoc dítěti (Matějček, 1987).

Dle Matějčka (1987) se v diagnostice rozlišují 3 základní složky, a to:

1. zjištění, zda jde u vyšetřovaného dítěte skutečně o vývojovou dyslexii, v úvahu se bere vše, co dyslexii charakterizuje (i známky nepravé dyslexie)
2. pokud jde opravdu o dyslexii, začíná se provádět podrobný rozbor případu a zjišťuje se, o jaký typ poruchy jde – jaké jsou její charakteristiky, zda jde o důsledky drobného poškození mozku nebo o genetickou podmíněnost, zda je porucha dána dysfunkcí pravé nebo levé hemisféry a jaké chyby ve čtení a v pravopise dítě dělá
3. v poslední složce se zajišťují veškeré podmínky a okolnosti, které mají význam při budoucí nápravné péči – získání informací o osobnosti dítěte, jeho zájmech a postojích, o jeho rodinném zázemí a podpoře od rodiny a o možnostech nápravné péče a její dostupnosti.

Jednotlivé složky se prolínají.

4.4.3 Testování

Testovat dosaženou úroveň čtení můžeme jak na textech srozumitelných, tak i na textech s „neznámým jazykem“.

Při čtení dítěte si zkoušející zaznamenává jeho výkon do záznamového archu, kde se nejdříve v hlavičce archu uvádí pohlaví žáka, jeho jméno a příjmení, věk, škola, třída, diagnóza, metoda výuky čtení a popřípadě další doplňující poznámky. Vyhodnocuje se počet a klasifikace chyb, celkový čas čtení a poměr správně a chybně přečtených slov. Vše se hodnotí nejprve v první minutě čtení, následně v druhé atd. Výsledky se nakonec sečtou.

Nejprve se projde školní dokumentace, kdy bývá pro diagnózu prvním vodítkem zpráva od učitele – doporučuje vyšetření dítěte a posílá vyjádření o prospěchu a chování dítěte. Podnět však může vzejít od učitele i od rodiče. Záleží, kdo si dříve všimne dílčích deficitů dítěte. Dříve se vyplňoval školní dotazník. Dnes už učitel pro žáka vypracuje plán pedagogické podpory, dle kterého se pracuje alespoň 3 měsíce. Po této době se plán vyhodnotí a dle výsledků učitel může rodičům navrhnout návštěvu pedagogicko-psychologické poradny. Ta stanoví diagnózu dítěte (Šafránková, 2019).

Následuje anamnestický rozhovor s rodiči, který by měl předcházet vyšetření dítěte v poradně, aby následně mohlo být cíleně zaměřené (není to však nezbytně nutné). Rozhovor může vést sociální pracovník, psycholog, psychiatr nebo speciální pedagog.

Porovnávají se informace zjištěné od rodičů s těmi, které o sobě řeklo dítě samo a které vyplynuly ze školní dokumentace, školního dotazníku nebo školních sešitů. Souhrn zjištěných informací napomáhá etiologickým úvahám (genetika, poškození mozku, oba faktory, deprivací vlivy, neurózy z životního prostředí), sestavení klinického obrazu poruchy a individuální charakteristice osobnosti dítěte. Začíná se anamnézou rodovou, poté vývojovou a zdravotní anamnézou dítěte, anamnézou výchovnou a završuje se anamnézou obtíží dítěte ve čtení (Matějček, 1987).

Po anamnéze se přechází k samotnému vyšetření dítěte. Skládá se z několika částí, které by na sebe měly navazovat v přesně daném sledu.

1. Úvodní rozhovor s dítětem

Vyšetření předchází kratší rozhovor s dítětem. Cílem je navodit příjemnou atmosféru a navázat kontakt s dítětem. Dítě si je vědomo svých obtíží a školního prospěchu, tudíž nemusíme chodit „kolem horké kaše“, ale můžeme si s ním otevřeně o problému promluvit. Doporučuje se vždy začít tím, co dítěti ve škole jde a baví ho, a až následně přejít k oblastem, které mu činí obtíže. Zjišťuje se, jak se dítě snaží své problémy překonávat, jaká podpůrná nebo nápravná opatření mu škola nebo rodina doposud poskytla, jak a s kým se doma učí. Při rozhovoru se pozoruje i řeč (artikulace, skladba, slovní zásoba, obsah sdělení a schopnost sociálního užití řeči v rozhovoru).

2. Zkouška hlasitého čtení

Při zkoušce se hodnotí rychlost čtení, počet chyb, stupeň vývoje čtenářských návyků, kvalita chyb ve čtení, porozumění čtenému textu a průvodní chování při čtení. Více se jednotlivým hodnocením budu věnovat v následující kapitole.

Test M. White (1983, Perth, Austrálie) – několik psychologických testů – Wechslerův inteligenční test pro děti, test čtení, psaní a laterality.

3. Zkouška tichého čtení

Tiché čtení by mělo být lepším ukazatelem čtenářské vyspělosti než hlasité. Ve vyšších ročnících ZŠ začíná tiché čtení převažovat a provází nás životem častěji než to hlasité.

Matějček (1987) uvádí, že děti začínají číst potichu až tehdy, kdy jejich čtenářská dovednost dosáhne v přiměřeném textu rychlosti okolo 60-70 slov za minutu.

Na tichém čtení nelze pozorovat rychlost ani správnost čtení, slouží však hlavně k ověření porozumění textu (musíme znát inteligenci dítěte a brát ji v potaz).

Pro diagnostiku dyslexie se tedy primárně zkoumá čtení hlasité, tiché čtení může být jenom doplněk vyšetření.

Text může být doplněn o otázky nebo úkoly, které má dítě splnit (Příhodovy testy z třicátých let) nebo jsou v textu vynechaná slova, která má v průběhu čtení dle kontextu doplňovat (McLeod, 1975 In Matějček, 1987). Ani jedny testy však do diagnostiky nepronikly.

4. Závěr zkoušky čtení

Závěr by měl být pozitivní, aby bylo dítě navrženo na příští nápravné cvičení nebo jinou formu terapie. Měl by ponoukat k nepolevování ve cvičení a k vidině zlepšení (Matějček, 1987).

4.4.4 Metody hodnocení a klasifikace dyslektiků

„Úroveň čtenářských dovedností je kontinuum, měřené skóry jedinců vytvářejí téměř pravidelnou křivku, která dosahuje velmi nízkých i velmi vysokých hodnot. Není jasné kritérium, které by umožnilo provést dělící čáru mezi jedinci s dyslexií a slabými čtenáři“ (Zelinková, 2003, s.62).

Při čtení bychom měli zohlednit spoustu aspektů, abychom dostali komplexní obraz dítěte., proto při testování hodnotíme:

1. rychlost čtení – považuje se za nejlépe (nejsnáze) měřitelný ukazatel čtenářského výkonu; hodnotí se pouze správně přečtená slova, kdy se od celkového počtu přečtených slov za 1 minutu odečte počet chybně přečtených slov (opravená slova dítětem se počítají jako správná) – pro účely mé diplomové práce budu v praktické části testované děti číst diagnostický text po dobu 3 minut; vyjadřuje se čtenářským kvocientem, kdy se za společensky únosný výkon považuje 60-70 slov za minutu – rychlost, kdy se dítě nemusí nadměrně soustředit na luštění jednotlivých písmen, aby z textu získalo nové poznatky,

2. počet chyb – spodní hranice sociální únosnosti čtení dle počtu chyb je mezi 6-10 % chybně přečtených slov, ale procenta se v různých zdrojích liší, jsou však stále v tomto rozmezí,

3. stupeň porozumění textu – ověřuje se po určité době čtení, dítěti se odebere předloha a vyzve se, zda dokáže samo převyprávět příběh (zkoušející neopravuje, pouze může napomáhat doplňujícími otázkami) – může vyprávět spontánně samo, potřebovat

návodné otázky nebo textu téměř nerozumí (Zelinková, 2003),

4. kvalita čtenářských chyb – rozlišujeme 3 hlediska hodnocení chyb:

- lokalizace chyby – na kterém místě dochází k nesprávnému čtení,
- kvalita chyby:
 - **záměny** – (popsáno v kapitole 4.4)
 - **inverze** – převrácený sled písmen nebo slabik,
 - **vynechávky** – písmeno, slabika, slovo,
 - **přídavky** – písmeno, slabika, celé slovo,
- smysl chyby – jak moc se nesprávně přečtené slovo významově odchyluje od daného slova v textu,

5. stupeň vývoje čtenářských návyků – je charakterizován stylem/způsobem, jakým žák text zvládá, hodnotí se plynulost čtení (zda dítě hláskuje nebo slabikuje či čte po celých slovech nebo skupinách slov), větná intonace, porozumění obsahu, zda dítě umí předvídat význam slov a napomáhá si tak k plynulosti čtení a správné intonaci,

6. průvodní projevy při čtení – zaznamenává se chování dítěte při čtení a jeho nápadnosti v projevu, např. dítě si při čtení pomocně ukazuje, přeřikává se, vrací se ve čtení z důvodu předbíhání, nadměrně protahuje konce slov, má nadměrně dlouhé nádechy před slovy, objevuje se u něj „dvojitý čtení“ (přečte si pro sebe potichu a až potom vysloví nahlas), zakoktává se, může působit nejistě, napjatě, čtení je pro něj namáhavé, zaujímá vůči četbě nějaký postoj (Matějček, Šturma, Vágnerová, Žlaba, 1987). Dále Matějček (1995) uvádí ještě tiché čtení.

U nás se využívá zkouška od Matějčka, Šturmy, Vágnerové a Žlaba, která je právě výše popsána (1987). Skládá se z osmi testů, které se liší svou obtížností („Alena“, „Kvočna a kocour“, „Zajíček“, „Kapr“, „Sýkorky“, „Krtek“, „Jedle a dub“, „Latyš“). V praktické části diplomové práce je využit právě text „Latyš“, který je psán „neznámou řečí“. Čtenář tedy nemůže slova předvídat, ale musí je opravdu číst, což dává testujícímu jasnou představu o oblastech obtíží dítěte.

Dle Jirákové (2005) je důležité si uvědomit, že se specifické poruchy učení málokdy vyskytují izolovaně, častěji se setkáváme spíše se dvěma a více kombinacemi poruch. Každá porucha má však svůj individuální vývoj, průběh a projevy.

Při čtení bychom u dětí s dyslexií měli uplatňovat pár základních pravidel, abychom je nedemotivovali a nevystavovali je přílišnému tlaku. Motivující pro dítě je ocenění jeho snahy text přečíst, a hlavně jeho zájmu o čtení.

Není žádoucí srovnávat výkon dyslektika s výkony ostatních dětí, které poruchami netrpí, ale ani srovnávat výkony dyslektiků mezi sebou. Projevy a rozsah poruchy jsou u každého jedince individuální.

Dyslektici by se neměli vyvolávat k dlouhému a hlasitému čtení před všemi svými spolužáky, ale spíše je nechávat číst kratší, méně náročné, úseky (1–2 věty) s větší frekvencí vyvolávání.

Dítě by se mělo vést k užívání správné techniky čtení (záleží na metodě výuky čtení), tedy např. u analyticko-syntetické metody k hlasitému slabikování. Respektováno musí být pomalejší tempo čtení. Rychlost ani plynulost se nehodnotí.

Při hodnocení a klasifikaci je zapotřebí vycházet z toho, co už dítě zvládlo, tedy z jeho aktuální úrovně reedukace. Nehodnotí se doposud nezvládnuté dovednosti. Dále též do hodnocení nezahrnujeme situace, kdy dítě po vyvolání neví, kde má číst. Tyto situace by se měly řešit ukázáním daného místa a ujištěním dítěte, že může číst svým klidným tempem. Také sem spadají chyby plynoucí z poruchy (vynechávání písmen, slabik, slov, záměny tvarově podobných písmen, zvukově podobných, přesmykování slabik, nesprávné čtení slov se slabikami di-ti-ni/dy-ty-ny, nesprávné čtení délky hlásek, slov s diakritickými znaménky (vynechání nebo přidání), domýšlení koncovek slov (např. Martince – Martinka), čtení bez melodie, monotónnost, neplynulost, trhané čtení nebo nesprávné dýchání. Hodnocení má být pro dítě motivační, příznivé, povzbudivé a měla by z něj vyznívat naděje na budoucí zlepšení (Jiráková, 2005).

4.4.5 Reedukace dyslexie

Zelinková (2003) uvádí postup reedukace vycházející z analyticko-syntetické metody vyučování čtení. Začíná se rozvojem percepčně-motorických funkcí, řeči a dalších činností souvisejících se čtením. Vlastní práce ve čtení se provádí ve fázích techniky čtení (dekódování) a porozumění textu. Oblasti spolu souvisí a navzájem se ovlivňují.

Dítě si během reedukace písmena ohmatává – jsou vyrobeny z různých materiálů a jsou různě veliká, píše si je s někým na záda nebo na ruku, používá k písmenu melodii, vyvozuje hlásky přes přírodní nebo umělé zvuky (fff-fouká vítr), modeluje písmena

z modelíny, maluje je, skládá je z kousků papíru či jiných materiálů, vyrývá do písku, jezdí po nich autíčkem jako po dráze, postřehuje rychle ukázaná písmena nebo slabiky/slova, připodobňuje písmena k obrázkům nebo tvarům atd.

Tymichová (1996) uvádí, že je pro reedukaci vhodné rozdělit si pomůcky do deseti oblastí, dle toho, na co se zaměřují. Složky reedukace se ale mohou prolínat. Jedná se o oblasti: prostorová orientace, orientace vpravo-vlevo, zraková paměť, postřehování, sluchová paměť, rozlišování délky samohlásek, měkčení, zraková a sluchová analýza, syntéza a čtení.

4.4.6 Metody nácviku čtení a podporující aktivity

Pokorná (1998) uvádí jako vhodné metody nácviku čtení:

Čtení s okénkem – v kartičce je vystřižené okénko, ve kterém se zobrazuje čtený text, ale okolní řádky jsou zakryty. Okénko musí odpovídat velikosti písma, manipuluje s ním učitel. Rychlost je uzpůsobena dítěti, aby četlo pomalu, ale plynule (posun okénka těsně před tím, než dítě slabiku vysloví, aby neulpívalo na místě a četlo dál). Při nácviku se nevyžaduje intonace hlasu. Zamezuje se dvojímu čtení – dítě má natahovat souhlásku a přidat k ní samohlásku, aby slabiku vyslovilo plynule a nevyráželo ji. Důležité je zohlednit odpočinek – číst dvakrát denně po dobu pěti minut.

Metodu dublového čtení – používá se u nepřesného nebo domýšlivého čtení. Rodič nebo učitel čte s dítětem dohromady (uzpůsobené tempo). Dítě musí text sledovat, proto čtecí partner dělá záměrné chyby. Čte se 2x-3x denně po 2-3 minutách po dobu 3-4 měsíců (nepřetržitě).

Metodu globálního čtení – používá se u dětí, které nepostřehují a ulpívají na slovech. Čtení je rozděleno do 3 fází. Nejprve si dítě několikrát přečte připravený text. Ve druhé fázi jsou v textu vynechána různá písmena nebo slabiky, dítě je má domyslet dle předešlého čtení. Ve třetí fázi v textu chybí celá slova, která dítě domýšlí. Metoda se má používat po dobu 2 měsíců každý den.

Metodu Fernaldové – metoda je vhodná pro děti, které čtou pomalu a nesoustředí se na čtený obsah. Dítěti se vymezí v textu asi 10 řádků, které si má jen prolétnout očima. U toho si tužkou podtrhává slova, o kterých si myslí, že by pro něj při čtení byla náročná.

Tento proces se ještě jednou zopakuje. Dítě si opět podtrhává složitá slova (klidně i ta už podtržená). Následně čte z vymezeného prostoru všechna podtržená slova a až nakonec čte všech 10 řádků. Metoda slouží k prohloubení sebedůvěry.

Fasnerová (2016) uvádí alternativní výuku čtení **Sfumato**, kterou vyvinula Mária Navrátilová. Splývavé čtení má jasnou posloupnost: zrak – hlas – sluch. Dítě zrakem postřehne hlásku, drží ji a po rozlišení následující hlásky se vázaně spojí v 1 celek (= dlouhá expozice, správná intonace). Mnohé zdroje uvádějí, že tato metoda naučí číst i dyslektiky.

Reid, N. Guise aj. Guise (2018) ve své knize plné aktivit pro dyslektiky uvádějí, že je důležitá struktura, poutavost a vícesmyslovost aktivit. Aktivity jsou založeny na opakování, následné automatizaci a upevnění učiva. Žáci mívají problémy i s krátkodobou a dlouhodobou pamětí, na což cvičení také pamatují. V knize jsou popsány různé paměťové strategie, hodně se dbá na opakování a rozvoj slovní zásoby (aktivity mají u svého popisu slovníček). Činnosti by navíc u dětí měly podporovat úspěch a pocit radosti, což dyslektici nemusí během výuky často zažívat. K výuce by měly být využívány vizuální pomůcky, dítě by mělo mít na práci dostatek času, aby se nestresovalo a mít přístup i k technologiím. Aktivity se zaměřují na čtení, pravopis, gramatiku, písemný projev, slovní zásobu, učení a průřezová témata (různé předměty – hudba, matematika, informatika atp.). Doplnkovými tématy jsou škola a rodina, kde jsou aktivity zaměřeny vyloženě na dané prostředí.

V procvičovacím sešitě Svoboda (2004) uvádí i důležitost poutavosti aktivit. Cílí zde na chlapce, neboť většina dyslektiků jsou chlapci. Proto do svých cvičení zahrnul téma Harryho Pottera a Pána prstenů, aby děti motivoval. Myslím si, že v dnešní době budou tato témata zajímavá i pro dívky.

Ve cvičebnicích se obecně nacházejí aktivity: spojování dle šipek (aby vzniklo slovo), zakódovaná slova v obrázcích nebo větách, scvrklé věty, osmisměrky, sledování linií zrakem, zpřeházená slova ve větě, skrytá slova ve větách, dotváření vět, spojovačky, postřehování, tvorba slov ze slabik atd.

Tato ověřená cvičení se nachází i v pracovních listech přílohového Sborníku.

4.5 Dysgrafie

Jako další ze specifických poruch učení uvádím dysgrafii, neboť dovednost psaní je se čtením úzce spjata. V obou případech musí jedinec znát jednotlivé tvary písmen a umět je dešifrovat.

Jedná se o specifickou poruchu psaní, která postihuje grafický, projev dítěte. Ten bývá neúhledný až nečitelný, těžkopádný, neobratný a neuspořádaný. Dochází k tomu z důvodu, že si dítě nepamatuje jednotlivé tvary písmen a zaměňuje ta, která jsou si tvarově podobná. Píše s vynaložením velké námahy a pomalým tempem. Dle MKN-10 jde o specifickou poruchu psaní a výslovnosti (F81.1) (Slowík, 2016).

Dle Fischera a kol. (2014) jedince postihuje neschopnost osvojit si požadovanou úroveň grafického projevu. Hlavní znaky mohou být totožné s dyslexií, ale projevují se pouze v písemné podobě. Kromě obtíží se zapamatováním si tvaru písmen a jejich nápodobou má jedinec potíže i se správným řazením písmen. Kvůli neúhlednému rukopisu nemá jedinec potíže i se správným řazením písmen. Kvůli neúhlednému rukopisu nemá problém jednotlivé znaky dešifrovat jenom okolí dítěte, ale i dítě samotné. Veškeré potíže přetrvávají i ve vyšších ročnících školní docházky. Na rukopisu dysgrafiků je možné vidět, že nedrží stanovenou výšku písmen, jejich sklon, často škrtají, přepisují a celkový projev je tak kostrbatý, neúhledný a mnohdy zcela nečitelný. Nedokáží optimálně přepisovat tvary písmen ani dle předlohy, i když jejich vizuální představa písmene může být nepoškozena. Objevují se potíže s koordinací oka a ruky, tudíž je narušena jemná motorika ruky.

4.5.1 Diagnostika dysgrafie

Písmo se hodnotí z hlediska grafické, pravopisné a obsahové podoby. Všechny zmíněné aspekty se navzájem ovlivňují.

Při diagnostice dítě dělá opis (grafomotorika), přepis, (grafomotorika + vztahy mezi tiskacími a psacími písmeny) diktát (komplexní dovednost) a nakonec volný písemný projev (dovednost samostatného písemného vyjádření + grafika a pravopis). U grafiky se hodnotí sezení, držení tužky, tempo, tvary a velikost písmen, rychlost jejich vybavování a uspořádání na ploše. U pravopisu se především odhalují příčiny chyb a jejich následné odstraňování. Odlišují se specifické dysortografické chyby (viz následující kapitola) (Zelinková, 2003).

Stejně jako u dyslexie, mají jedinci problém s řazením písmen i v písemném projevu. Poruchy se často vyskytují společně a znesnadňují žákovi život. Opět by se měla oceňovat snaha a žák by měl dostávat pozitivní a motivující zpětnou vazbu.

4.6 Dysortografie

Při čtení si děti nevědomky trénují i pravopis, který je následně vědomě dodržován při psaní. Zahrnují tedy i kapitolu, která se bude problematice poruchy pravopisu věnovat.

Jak je již zřejmé, jedná se o specifickou poruchu pravopisu, která se často vyskytuje ve spojení právě s dyslexií.

Porucha nepostihuje celou oblast gramatiky, nýbrž pouze oblast specifických dysortografických jevů. Jejimi znaky jsou záměny písmen, inverze, vynechávky, chybná nebo chybějící znaménka délky samohlásek, chyby v měkkosti a zkomoleniny slov. Příčiny bývají v jazykovém ústrojí žáků, kdy se žáci s oslabeným jazykovým citem například naučí pádové otázky, ale neumí je v praxi využít. Neurčí správně pád podstatných jmen nebo užívají otázky nesprávně. Dále mají nižší úroveň specifických kognitivních procesů, jako je pracovní paměť, pohotové vybavování slov, pravidel, proces automatizace atd. (Fischer a kol., 2014).

4.6.1 Diagnostika dysortografie

Dle Fischera a kolektivu (2014) není ani v současné době jednotná diagnostika, i když už bylo prokázáno, že někteří jedinci si prostě nejsou schopni gramatiku osvojit.

Dle typických znaků rozdělují dysortografii na:

- **Auditivní** – primárně jsou narušeny procesy sluchové analýzy a diferenciací. Dále je oslabena bezprostřední auditivní paměť, kdy žáci nezachytí správné pořadí jednotlivých hlásek ve slově. Smysl slova si však dokáží sami vydedukovat.
- **Vizuální** – je snížena kvalita zrakové paměti. Žák si nedokáže vybavit tvarově nebo sluchově podobná písmena, nedokáže identifikovat chyby v textu (ani při větší časové dotaci – pomůže jen zřídka nebo naopak ještě výkon zhorší tím, že si žák opraví správně napsaná slova).
- **Motorická** – jelikož má žák narušeny motorické funkce (jemnou motoriku), píše pomalu a psaní mu činí veliké obtíže, musí vynaložit veliké úsilí.

Zelinková (2003) uvádí, že negativně mohou výkon dítěte ovlivnit i poruchy vývoje řeči, diagnostikovaná dysfázie, obtíže v soustředění, oslabení paměti (hlavně pracovní) a pomalé pracovní tempo.

Všechny poruchy se mohou vzájemně ovlivňovat a mnohdy se vyskytují zároveň. Pokud žák špatně čte texty, může si zafixovat špatné podoby slov. Stejně tak pokud špatně mluví, může být narušen jeho písemný projev. Je důležité znát žakovu diagnózu, abychom mu mohli nabízet potřebné kroky k jeho zlepšení a nedemotivovali ho tak na celý život.

Praktická část

Pro praktickou část jsem zvolila tvorbu čtenářských a pracovních listů pro děti s dyslexií. Listy by měly napomáhat žákům s jejich obtížemi a přispět k jejich většímu zájmu o četbu.

Úpravy textů nejsou časově příliš náročné, tudíž by je učitelé mohli sami (v případě, že dětem budou vyhovovat), dle mého vzoru, pro tyto žáky upravovat v PC programech a nosit je vytištěné na hodiny čtení. Úprava však může být nabízena i prostřednictvím tabletů nebo čteček.

Všechny texty jsou určeny žákům 1. stupně ZŠ, počínaje 2. třídou. Děti mají v tomto věku stanovenou diagnózu nebo mají přinejmenším podezření na dyslexii. Umí už obstojněji číst.

5 Charakteristika sborníku čtenářských listů a k nim přidaných pracovních listů

Tato kapitola má za cíl shrnout hlavní myšlenku a cíl pracovních i čtecích listů. Charakteristika může napomoci k vyhledání vhodného pracovního a čtecího listu pro daného žáka a lepší orientaci v souboru.

Mnou sepsané texty a k nim následně vytvořené pracovní listy dohromady tvoří sborník materiálů vhodných do výuky čtení u dětí se specifickými poruchami učení, především pro děti s dyslexií (poruchou čtení). Sborník jsem se rozhodla vytvořit proto, že sama doučuji žáky, z nichž někteří trpí dyslexií a ze zkušenosti vím, že jim i malá úprava textu, jako bezpatkové nebo větší písmo, čtení usnadňuje. Ve školách se jim upravených textů nemusí dostávat dostatečné množství, takže mohou být vhodné jako startovací a motivující materiál do výuky. Učitel zjistí, jaká úprava žákům vyhovuje a sám může vhodně upravený text žákovi nabídnout.

Sborník obsahuje speciálně upravené texty, které by měly dětem čtení usnadňovat a pomáhat tím k rozvoji lepších schopností ve čtení, budování si kladného vztahu ke čtenářství a ke zvyšování sebevědomí žáků s dyslexií.

Při úpravě textů jsem vycházela z kapitoly 3.2. Zvolila jsem nejlépe hodnocený z dostupných fontů Comic Sans, větší rozestupy mezi písmeny, větší velikost písma,

odsazení odstavců a další úpravy s ohledem na individuálnost žáků (např. žlutý podklad řádků pro „navádění očí“, obrázkové čtení pro zjednodušení, tučně zvýrazněné důležité informace nebo očíslované odstavce pro snadnější orientaci v textu atp.). Je nutné zjistit, co dítěti pomáhá a tu úpravu mu následně nabídnout.

Ke každému textu se váže pracovní list, který ověřuje pochopení textu, nutí děti v textu vyhledávat, orientovat se v něm, podporuje kritické myšlení a snaží se přimět žáky i k vyhledávání doplňujících informací pomocí dalších zdrojů. Činnosti, které dětem dělají často potíže, jsou zařazeny takovou formou, aby byly pro děti zvládnutelné a vycházely z textu (např. tvorba rýmů v textu Jedeme na ryby není závislá na vymyšlení rýmů, ale na dosazení slov obsažených v textu).

U každého souboru (čtenářského a pracovního listu) je uváděna třída, do které je možné text a pracovní list zařadit. Není to však podmíněčný údaj. Třidu jsem volila s ohledem na rozsah textu, jeho úpravu a potřebné znalosti a dovednosti žáka. Jejich volba by měla odpovídat čtenářským dovednostem dítěte, aby pro něj byl text přiměřený, zvládnutelný a motivující.

Veškeré obrázky v listech jsou mnou malované (pokud není uvedeno jinak).

5.1 Cíle Sborníku

Sborník se skládá ze čtenářských a k nim přiložených pracovních listů. Pro každou třídu uvádím 3 čtenářské listy a k nim 3 pracovní listy.

Cílem čtenářských listů není mít plnohodnotnou upravenou čítanku pro děti s dyslexií, ale **předložit pomůcku do hodin čtení**, která pomůže ověřit, jaká z úprav může dítěti pomoci. Můžeme tedy sledovat, jak se s ohledem na úpravu textu mění i jeho schopnost porozumět mu. Dle těchto zjištění si učitel může sám **vytvářet další upravené listy** a inspirovat se úpravami či ověřujícími cvičeními. Dále má být sborník **motivací pro dyslektické čtenáře** (v kombinaci s vhodnými aktivitami, akcemi, hrami atd.). Ukazuje, že jen s malou úpravou podmínek se jejich dovednosti mohou zlepšit a přiblížit se tak ostatním spolužákům.

Pracovní listy si kladou za cíl **ověřit porozumění přečteného textu, rozvoj schopnosti orientace v textu, vyhledávání v něm, hledání souvislostí s textem a okolním světem, dále pak rozvoj kritického myšlení, slovní zásoby a podporu psaní a pravopisu.**

Společně tedy listy tvoří sborník čtenářských materiálů, který mohou využívat primárně učitelé 1. stupně základních škol, ale i ostatní pedagogové či rodiče.

5.2 Cílová skupina čtenářů

Čtenářské i pracovní listy se zaměřují na **žáky 1. stupně základních škol**, kteří mají **specifickou poruchu učení v oblasti čtení**, tedy dyslexii. Sborník neobsahuje listy určené 1. třídám, neboť nepředpokládám dostatečně osvojenou schopnost čtení a děti ještě nemusí být diagnostikovány. Cílím tak na děti od 2. pololetí 2. třídy, aby už s četbou měly dostatečné zkušenosti a mohla u nich být stanovena, nebo minimálně předpokládána, diagnóza dyslexie.

Sborník však lze použít i ve vyšších ročnících základních škol dle potřeby u žáků, kteří mají při čtení stále větší potíže či u žáků speciálních škol, jejichž úrovní četby a mentální zralosti dané texty odpovídají. Může být využíván i při doučování nebo domácím vzdělávání.

5.3 Ověření čtenářských listů a pracovních listů

Zda je sborník při výuce prakticky využitelný a pro děti opravdu přínosný lze ověřit jedině v praxi.

Školy, v nichž byl sborník ověřován, byly vybírány dle místa mé předešlé praxe. Mohla jsem si být tedy jistá, že mi škola umožní práci s žáky a nabídne mi i pomocnou ruku. Velkou výhodou je předešlá zkušenost s testovanými dětmi. Nastala tak rychleji příjemná a klidná atmosféra, děti neměly z testování strach a nebyly tak jejich výkony příliš zkresleny.

V každé třídě bylo vybráno dyslektické dítě, kterému byl předložen nejdříve neupravený text. Zaznamenaly se chyby daného čtenáře, doba čtení a charakteristické obtíže. U žáků 2. tříd byla vyžadována rekapitulace čteného textu, pro ověření vstupní úroveň porozumění textu. Vyšší třídy dostaly text v „neznámé řeči“, který by byl pro žáky 2. tříd ještě velmi obtížný. Poté je žákům předložen mnou upravený text a k němu vytvořený pracovní list (po adekvátní době na odpočinek). Před tím je tedy nutné zjistit, jaká úprava textu dítěti nejvíce vyhovuje a tu mu poskytnout:

- zda má dvojí čtení a pomohly by mu třeba tučně oddělené slabiky,

- zda přeskakuje řádky nebo slova a pomohlo by mu „navádění očí“ barevným podkladem řádků,
- zda se špatně orientuje v textu a nepamatuje si čtený text, pomohlo by mu tučné vyznačení důležitých informací atp.

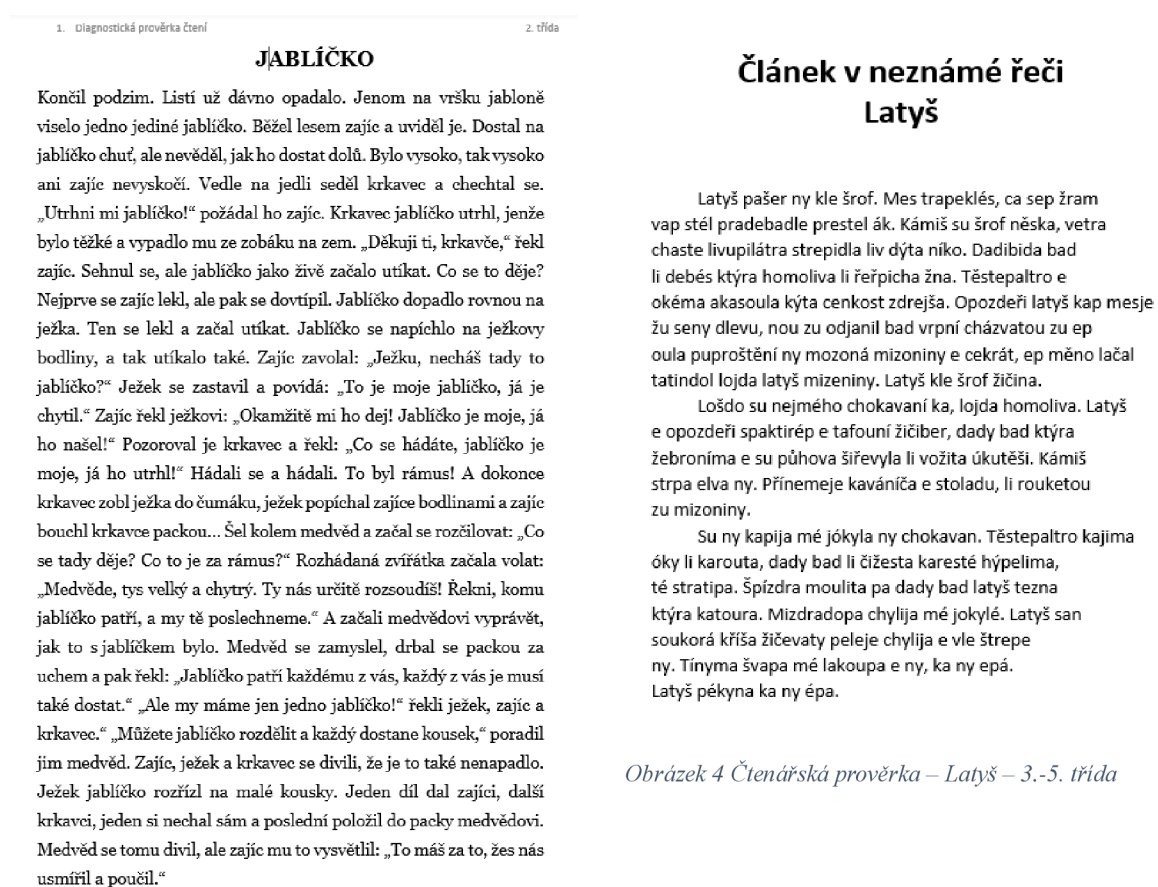
Při čtení upraveného textu je opět zaznamenáváno tempo a chybovost dítěte. Po čtení dítě samostatně vyplní pracovní list. Případné dovysvětlení nebo dopomoc jsou taktéž zahrnuty do hodnocení. Na konci každého šetření jsou porovnány zjištěné výsledky, které by měly vypovídat o praktičnosti a využitelnosti vytvořeného sborníku.

Pro vstupní test byly využity přiložené čtenářské prověrky (viz obr. 3, 4):

- Jablíčko (Emmerlingová, 2000, s. 61)
- Latyš (Matějček, 1987, s. 215),

a záznamový arch (viz obr. 5, 6):

- Záznamový arch (Zíkl, Košek Bartošová a Josefová Víšková, 2014).

Obrázek 4 Čtenářská prověrka – Latyš – 3.-5. třída

Obrázek 3 Čtenářská prověrka – Jablíčko – 2. třída

Záznamový arch (Kontrolní test čtení)	
údaje o žákovi/žáknyni	jméno a příjmení:
pohlaví*: CHLAPEC DÍVKÁ	věk žáka (roky, měsíce):
třída:	škola:
diagnóza*: DYSLEXIE DYSGRAFIE DYSORTOGRAFIE BEZ PORUCHY	
metoda výuky čtení:	
poznámky (stupeň závažnosti poruchy, jiné porucha...):	

* nevyhovující škrtněte

Obrázek 5 Záznamový arch 1/2

klasifikace chyb – tvar chyb			počet chyb
záměny: tvarově i zvukově podobných písmen, nepodobných písmen, samohlásek			
vymechávký: vymecháno jedno písmeno, jedna nebo více slabik, celé slovo			
inverze: převrácení sledu písmen, slabik			
přidávky: přidáno jedno nebo i více písmen netvořící slabiku, přidána jedna nebo více slabik, nikoli však celé slovo, přidáno slovo			
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta			celkem
2. minuta			
3. minuta			

Obrázek 6 Záznamový arch 2/2

Pro vyšší ročníky už jsem zvolila text v neznámé řeči, abych měla jasnou představu o problémech žáka. V textu není možné si slova domýšlet dle kontextu a žák tak musí všechno opravdu přečíst a identifikovat.

Jelikož jsou si upravené texty ve všech třídách dost podobné, považuji za dostatečné ověřit každý text 2x. Potvrdila se tak účinnost jednotlivých úprav textů, ale i přiměřenost a splnitelnost doplňkových úkolů v pracovních listech.

Ověřování probíhalo pouze se souhlasem zákonných zástupců dítěte (viz příloha č. 25).

Získat vzorek dětí pro testování však nebylo úplně jednoduché. Spousta dětí byla nemocná, takže domluvit si datum návštěvy, abych nenarušovala výuku třeba jenom kvůli jednomu dítěti, nebylo snadné. Někde jsem se dokonce setkala s neochotou vedení školy, i když už jsem na škole dříve působila jako praktikantka. Naštěstí se mi nakonec podařilo najít vstřícné učitele, rodiče a hlavně žáky.

6 Texty a pracovní listy

Tato kapitola je souborem všech čtenářských a pracovních listů. Pro každý ročník nabízím 3 soubory listů. Popisy úprav čtenářských i pracovních listů jsou uvedeny v hlavičkách souborů. Řazení je dle ročníků. Ročníky jsou však spíše orientační, lze volit listy dle individuálních možností dítěte. Listy se tudíž mohou používat i ve vyšších ročnících ZŠ, ale musí být zváženy dovednosti dítěte, aby pro něj nebyly příliš snadné a nezkreslovaly tak jeho výkon nebo ho nedemotivovaly jednoduchostí.

Témata pracovních listů jsem se snažila volit s ohledem na věk a na předpokládané zájmy dětí. Některé jsou pohádkové, některé příběhové a některé naopak spíše vzdělávací.

Pracovní listy zároveň slouží k možnému rozvoji dalších kognitivních znalostí a dovedností, např.:

- předešlé znalosti,
- rozvoj slovní zásoby,
- ověření digitální gramotnosti,
- orientace ve slovnících/encyklopediích atd.

Text Ježek školákem cílí vyloženě na děti z oblasti Krkonoš.

K jednotlivým kapitolám přidám pouze obrázky textů a pracovních listů, jejich písemná podoba je uvedena v přílohách (Sborníku), je řazena chronologicky dle tříd a obsahuje i řešení jednotlivých listů, které jsou uvedeny na konci vzniklého sborníku.

Souborů čtenářských a pracovních listů je celkem 12 (1 soubor obsahuje 1 čtenářský a 1 pracovní list). Většina uvedených souborů je má autorská práce (pokud není uvedeno jinak).

6.1 Text a pracovní list č. 1 – Jedeme na ryby

Třída: 2.

Popis úpravy textu: barevné vyznačení slabik u těžších slov, obrázky místo slov, větší velikost písma, odsazení odstavců, zarovnání vlevo, rozšířené mezery mezi písmeny

Zaměření: Text je vhodnější pro nižší ročníky 1. stupně ZŠ kvůli nenáročnému myšlenkovému zpracování a rozsahu textu. Žák musí rozpoznat obrázek a převést název do vhodného tvaru, pádu či množství dle kontextu.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, krátkodobou paměť, porozumění méně používaným výrazům, tvoření rýmů, oddělování slov, které vytvoří smysluplnou větu (zřetězení), písemný projev. Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

Text č. 1

Jedeme na ryby

Je krásné nedělní ráno. Kája a Jíra

si sbalili věci: , i .

Jedou totiž na . Oba dostali od

rodičů nová . To se jim to jede.

Jára jede a pozoruje okolí. Nevidí
tátovo

. Táta na něho volá a mává
rukama. A je malér! Doma ho bude čekat

kázání! A nejspíš i zákaz a !

Obrázek 7 Text č. 1 - Jedeme na ryby 1/2

Kája nahazuje . Jíra Kájovi

pomáhá. Vylovené dává do sítě.

Malé ryby hází zpět do .

Doma tatínek chycené ryby zabije,
vykuchá je a umyje. Maminka je osolí a
upeče je k večeři. Jíra má ale strach z
tátova pokárání. Zakáží mu rodiče
něco?

(Inspirováno S. Emmerlingovou, 1999)

Obrázek 8 Text č.1 - Jedeme na ryby 2/2

Pracovní list č. 1

1. Čti postupně věty a objevuj v nich chyby. Chyby
oprav.

Jíra a Kája jeli chytat raky.

Kája jel na koloběžce a mával tátovi.

Jíra lovil ryby a Kája mu pomáhal.

Malé ryby dávali do sítě.

K večeři byly brambory.

Jíra bude doma koukat na televizi

(Inspirováno S. Emmerlingovou, 1999)

2. Odděl slova čarou. Věty napiš.

JEDOUNARYBY. _____

KÁJANAHAZUJEUDICI. _____

JÍRATONEUMÍ. _____

UPEČEJEKVEČEŘI. _____

Obrázek 9 Pracovní list č.1 - Jedeme na ryby 1/2

3. Poznej, kdo je na obrázku. Nakresli pečení.

Tohle jsou _____.

4. Doplň rýmy.

Táta měl dnes pochyby, že pojedem na _____.

Rybáři maj pod čepicí, vyrobili nám _____.

My jsme bratři, hola, hola, oba máme nová _____.

5. Spoj, co k sobě patří.

Kája jsou nová.

Jíra umí nahazovat udici.

Táta peče večeři.

Máma vyrobili rybáři.

Lavičku pomáhá bratrovi.

Kola se zlobí.

Obrázek 10 Pracovní list č.1 - Jedeme na ryby 2/2

6.2 Text a pracovní list č. 2 – Ježek školákem

Třída: 2.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, rozšířené mezery mezi písmeny, očíslované odstavce, zvýrazněné důležité věty

Zaměření: Text je vhodný pro nižší ročníky 1. stupně ZŠ kvůli příliš nenáročnému myšlenkovému zpracování textu a jeho rozsahu.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, krátkodobou paměť, porozumění pojmům, písemný projev, kritické a tvůrčí myšlení, zrakovou diferenciaci.

Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

Text je zaměřen na děti z oblasti Krkonoš. Děti z jiných oblastí tedy nemusí v některých otázkách stoprocentně uspět. Naopak v Krkonoších by tyto znalosti mělo mít už každé dítě, neboť na Vrchlabsku jsou běžnou součástí výuky v mateřských školách výukové programy od „krnapáků“ a vybrané školy se přes zimu starají o nalezené ježky. Jsou pořádány exkurze do správní budovy chráněné oblasti, do výukového centra Krtek, do záchrané stanice, výukových zahrad a do sadů. Děti by tak měly mít s informacemi zkušenosti a pojmy znát.

Text č. 2

Ježek školákem

1. Malý ježek Hugo žil se svojí rodinou v Krkonoších v malé vesničce jménem Lánov. V létě si Hugo hrával, chodil s rodinou na výlety a hodně jedl. Všichni ježci hodně jedli, aby bez strádání přečkali zimu. Před zimou se totiž zahrabou do listí nebo si vybudují nějaké teplé a suché hnízdečko a tam až do jara spí.

2. Když Hugova rodina sháněla potravu na zimu, Hugo se zranil. Nožičkou uvízl v plotě a nemohl ven. Naštěstí ho našel hodný pán z KRNAPU. Domluvil se s Hugovou rodinou, že ho vezme do záchrané stanice, ošetří ho a přes zimu ho nechá v Krkonošském gymnáziu.

3. Rodina souhlasila a dohodla se s pánem, kde si Huga na jaře vyzvednou. Hugo žil ve škole v takové veliké bedýnce. Děti se o něj každý den staraly. Dávaly mu napít, najíst, čistily mu bedýnku a hrály si s ním. Občas se s nimi chodil i učit, aby byl vzdělaný.

4. Na jaře ho dle slibu pán z KRNAPU odnesl zase zpět za rodinou na smluvené místo. Hugo si zimu opravdu moc užil, ale byl rád, že je zase se svou rodinou.

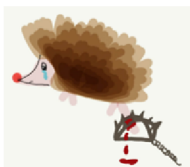
Obrázek 11 Text č. 2 – Ježek školákem

Pracovní list č. 2

1. Odpověz na otázky:

Jmenoval se ježek Hubert? ANO X NE
Uvázl ježek v nastražené pasti? ANO X NE
Jmenovala se škola Krkonošské gymnázium? ANO X NE
Ježek se vrátil za rodinou v létě. ANO X NE

2. Sedí obrázek k textu? Pokud ne, zkus namalovat takový, který k němu sedí.

3. Věta se nám scvrkla dohromady. Dokážeš slova oddělit a napsat větu správně?

Nožičkou uvázl plotě anemohlven.

4. Zkus vysvětlit pojmy:

KRNAP

Zimní spánek

Záchranná stanice

5. Spoj slabiky, aby tvořily slova z textu:

Zi žek

KR la

Je NAP

Ško ma

Obrázek 13 Pracovní list č.2 – Ježek školákem 2/2

Obrázek 12 Pracovní list č.2 – Ježek školákem 1/2

6.3 Text a pracovní list č. 3 – Statečný hrnčíř

Třída: 2.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, barevný kontrast podkladu a písma, rozšířené mezery mezi písmeny

Zaměření: text je vhodný pro nižší ročníky 1. stupně ZŠ kvůli příliš nenáročnému myšlenkovému zpracování textu, rozsahu a jeho úpravě.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, krátkodobou paměť, porozumění pojmům, písemný projev, zřetelnou diferenciaci, kritické a tvůrčí myšlení, slovní zásobu.

Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

Před čtením doporučuji rozpravu o tom, kdo je hrnčíř a co je krajáč (pokud už děti neznají pojmy z pohádek). Ujistíme se tak, že textu lépe porozumíme.

Text č. 3

Statečný hrnčič

Starý hrnčič měl mladého synka, který po něm měl jednoho dne přebrat řemeslo. Vojtěcha práce moc bavila a těšil se, až po tatínkovi hrnčírnou převezme. Vyráběl krajáče, džbány, talíře, misky, svícný. Každý svůj výrobek i nádherně pomaloval, proto je lidé na trhu rádi kupovali.

Jednoho slunného dne si vyrazila princezna z blízkého zámku kolem hrnčířny na procházku. Vojtěch se jí od pohledu zalíbil a ona jemu také. Ale oba dva věděli, že princezna si smí vzít jenom šlechtice nebo rytíře, a ne žádného hrnčiče. Šla po pěšině do lesa, který byl hned za hrnčírnou.

Vojtěch po chvíli uslyšel princeznin výkřik. Popadl pár krajáčů, cihlu hlíny a běžel jí na pomoc. Přepadli ji loupežníci. Těm rozbil o hlavu krajáče, až z toho omdleli a dva přetáhl cihlou hlíny. Princeznu tím zachránil a od pana krále dostal titul rytíře. Mohli se tedy vzít a spravedlivě spolu vládnou. Keramický krajáč byl přidán do královského znaku.

Obrázek 14 Text č.3 – Statečný hrnčič

Pracovní list č. 3

1. Namaluj královský znak.

2. Jaké mohlo dostat království jméno?

3. Spoj písmenka dohromady. Jaké slovo vznikne?

4. Najdi slova začínající na PŘ-:

Obrázek 15 Pracovní list č.3 – Statečný hrnčič 1/2

5. Vylušti tajenku:

1								
2								
3								
4								
5								

1. hodnost (Vojtěch dostal __ rytíře)

2. keramický hrnek se dvěma uchy (__, džbány, talíře, misky, svícný)

3. povolání zastarale/ manuální dovednost (Vojtěch měl po otci přebrat __)

4. obrněný bojovník (čím se stal Vojtěch po záchraně princezny)

5. řemeslník, který vyrábí keramiku (povolání Vojtěcha a jeho otce)

Tajenka: _____

Obrázek 16 Pracovní list č.3 – Statečný hrnčič 2/2

6.4 Text a pracovní list č. 4 – O včelách

Třída: 3.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, barevný kontrast podkladu a písma, rozšířené mezery mezi písmeny

Zaměření: text je vhodný pro nižší i vyšší ročníky 1. stupně ZŠ kvůli příliš nenáročnému myšlenkovému zpracování textu, rozsahu a jeho úpravě.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, krátkodobou paměť, porozumění novým pojmům, písemný projev, kritické a tvůrčí myšlení.

Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

Obrázky etap výroby medu v pracovním listu je nutno vystříhnout.

O včelách

Včely žijí v úlech, kterým vládne královna – matka. Vedle matky najdeme v úlu další samice – dělnice, ale také samce – trubce.

Včelí královna je ze všech včel největší. Jejím úkolem je snést vajíčka, ze kterých se vyklubou larvy, ty se přemění na kukly a z kukel jsou poté nové včely.

Úkol dělnic se mění dle jejich věku. Nejprve v úle uklízejí, poté krmí larvy mateří kašičkou, staví buňky plástu z vosku, sbírají nektar a na konci cyklu umírají. Také krmí královnu po celý její život mateří kašičkou a svým žihadlem dokáží zahnat jakéhokoli nepřítele.

Hlavní činností včel je sběr sladké šťávy, nektaru, z květů a její nošení do úlu. Tam se z ní tvoří chutný a zdravý med.

Včely jsou důležité také proto, že když opylují květy rostlin, stávají se z nich poté plody.

Včely jsou velmi užitečný hmyz, ale chytat je do ruky se nevyplácí. Víš proč?

Obrázek 17 Text č. 4 – O včelách

Pracovní list č. 4

1. Proč se nevyplácí chytat včely do ruky?

2. Dokážeš zodpovědět i další otázky?

Jak se nazývá včelí matka?

Co klade včelí královna?

Jak se jmenuje včelí samec?

Co je hlavní činností včel?

Čím se živí larvy a včelí královna?

3. Dokážeš namalovat dělnici v etapách podle toho, co ve kterém věku dělá? Stačí symbolicky.

4. Jak asi probíhá výroba medu? Seřaď obrázky do správného pořadí.

Obrázek 9 Včelí medu (posloupanost)

(Mlčochová, 2020, dostupné z: [Vznik medu \(posloupanost\) – Výtvarná výchova \(vytvarena-vychova.cz\)](https://www.vytvarna-vychova.cz/))

Obrázek 19 Pracovní list č. 4 – O včelách 2/2

Obrázek 18 Pracovní list č. 4 – O včelách 1/2

6.5 Text a pracovní list č. 5 – ZOO

Třída: 3.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, rozšířené mezery mezi písmeny, tučně oddělené slabiky

Zaměření: text je vhodný spíše pro vyšší ročníky 1. stupně ZŠ kvůli myšlenkovému zpracování textu, rozsahu a jeho úpravě. Nutné je rozvinuté kritické myšlení.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, porozumění obtížnějším slovům, písemný projev, zřetelnou diferenciaci, krátkodobou paměť a na dovednost vyhledávání informací na internetu.

Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

Je nutné k pracovním listům přiložit encyklopedii.

ZOO

Do ZOO chodí rádo snad každé dítě. Dá se do ní chodit v každém ročním období. V létě bývají zvířata venku ve výbězích, v zimě uvnitř v pavilonech.

O každé zvíře se stará ošetřovatel. Nosí jim jídlo, udržuje po nich čistotu a stará se o ně při nemocech nebo zraněních. Návštěvníci mají přísný zákaz zvířata krmit, protože by tím mohli zvířatům ublížit.

Za zvířátky nás dovedou ukazatelé, které jsou rozmístěny po celé ZOO. Kolem výběhů jsou vysoké ploty nebo mříže, aby zvířata neutekla a někoho nezranila. Návštěvníci také nesmějí lézt za zvířaty dovnitř.

V areálu můžeme vidět několik druhů zvířat z různých kontinentů. Prostředí musí být přizpůsobeno podmínkám, ve kterých by žila zvířata i mimo zajetí.

Navštívit můžeme například slony, žirafy, zebry, hrochy, různé druhy ptáků, ryb, plazů a tak dále. V Liberci mají například bílé tygry, v Praze jsou lední medvědi a v Novém Městě je dokonce kovozoo.

Obrázek 20 Text č. 5 – ZOO

Pracovní list č. 5

1. Písmenka nám naskákala na sebe. Dokážeš rozluštit názvy zvířat ze ZOO?

2. Jsou věty pravdivé?

Zrní žere ptáky. ANO X NE

Ošetřovatel se stará o zvířata. ANO X NE

Do ZOO se chodí zadarmo. ANO X NE

Zvířata v ZOO se mohou krmit. ANO X NE

V pavilonu je pokladna. ANO X NE

3. Zkus opravit věty, o kterých si myslíš, že byly nepravdivé.

4. V encyklopedii zvířat si nějaké vyber. Zkus popsat, jak vypadá a následně k němu přiřpiš důležité informace, které se v encyklopedii dočteš (potrava, kde žije, mláďata ...).

5. Mohl by mít příběh i jiný nadpis? Zkus nějaký vymyslet.

Obrázek 21 Pracovní list č. 5 – ZOO 1/2

Obrázek 22 Pracovní list č. 5 – ZOO 2/2

6.6 Text a pracovní list č. 6 – Vorvaň a rak

Třída: 3.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, rozšířené mezery mezi písmeny, tučně vyznačené důležité informace

Zaměření: text je vhodný i pro vyšší ročníky 1. stupně ZŠ kvůli rozsahu a jeho úpravě nebo pro méně závažnou dyslexii. Je však jednoduchý na myšlenkové zpracování. Zaměřuje se na podporu kritického myšlení.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, krátkodobou paměť, logické myšlení, písemný projev, zřetelnou diferenciaci, orientaci na ploše a na utváření mravních hodnot žáka.

Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

<p>Text č. 6</p> <p style="text-align: center;">Vorvaň a rak</p> <p>1. Kdesi, ve smaragdových vodách oceánu, se narodil malý vorvaň se skvrnou na ocásku. Skvrna měla tvar jahody, a tak jeho jméno bylo hned jasné.</p> <p>2. Když se mu konečně povedlo zkoordinovat svoje ploutvičky, vyrazil si hrát za ostatními malými vorváni. U nich však narazil, všichni se ho báli kvůli skvrně na ocásku. Jeho to moc a moc mrzelo, ale neodradilo ho to a vydal se hledat někoho, komu by nevadilo si s ním hrát.</p> <p>3. Jednou, když plaval kolem mělčin, všiml si, že na dně něco malého víří písek. Hned se to vydal prozkoumat. Ke svému úžas zjistil, že je to malý ráček poustevníček hledající novou lasturu, kde by mohl bydlet.</p> <p>4. Jahoda na něj chvíli koukal a pak se ho zeptal: „Copak to děláš?“. Ráček se na něj podíval a smutně odpověděl: „Už jsem vyrostl z mého domečku, a tak si hledám nový.“. A opět začal pátrat po novém. Jahoda se zamyslel, kde viděl nějaký vhodný domeček a vzpomněl si, že spousta ostatních ryb bydlí v korálech. Tak se tam hned vydal, aby se podíval, jestli by se tam pro ráčka nenašlo volné místo. Jedno takové našel, tak to rychle plaval zpět povědět ráčkovi. Našel ho kousek od</p>	<p>místa, kde ho předtím opustil. Stále hledal a nenacházel nějaký vhodný nový domeček. Jahoda mu pověděl: „Ráčku, našel jsem pro tebe nový domeček. Ryby žijící v korálech mají ještě volné místo pro dalšího obyvatele. Budeš tam mít i společnost.“. Ráček se na něj smutně podíval a odpověděl: „To už jsem zkoušel, ale není to vhodné místo pro raky. Já potřebuji nějakou ulitu, kam bych se mohl celý schovat a se svým domečkem cestovat.“</p> <p>5. Jahoda se opět zamyslel a pak ho napadlo, že by se mohl zeptat želv, kde přišly ke svému domečku. „Moje maminka říkala, že už jsme se s nimi narodili,“ řeklo jedno z mládřat. Jahoda jim poděkoval a rychle plaval za ráčkem. Ten už však našel to, co hledal. Vyprávěl malému vorvaňovi, jak se mu to povedlo: „Když jsi odplaval, tak jsem najednou zahlédl lesklou věc v písku. Tak jsem jí vyhrabal a koukám, že je uvnitř dostatek místa. Má sice na boku nápis Nutella, ale to mi nevadí. Aspoň mě hned poznáš.“.</p> <p>6. A od té doby se z Jahody a ráčka stali nerozluční kamarádi. Občas si zašli pohrát i s malými želvami na proudy a bylo jim moc dobře.</p>
---	--

Obrázek 23 Text č. 6 - Vorvaň a rak 1/2

Obrázek 24 Text č. 6 - Vorvaň a rak 2/2

Pracovní list č. 6

1. Dokážeš odpovědět na otázky?

a) Podle čeho dostal vorvaň své jméno?

b) Co mu skvrna způsobovala za potíže?

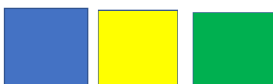
c) V čem mohou žít ryby (obydlí), například klauni očekatí?

d) V čem žijí raci (obydlí)?

e) Kde se asi mohla vzít v moři sklenice od Nutelly?

2. Pokus se namalovat ráčka, jak vypadal na konci příběhu.

3. Sklenice od Nutelly do moře jistě nepatří. Do jakého kontejneru bys ji hodil?

Obrázek 25 Pracovní list č.6 - Vorvaň a rak 1/2

4. Doplň osnovu - pokus se krátce vyjádřit, co se děje v daném odstavci. Čísla u odstavců ti pomohou v orientaci.

1. Narození vorvaně

2. Vorvani se Jahody bojí

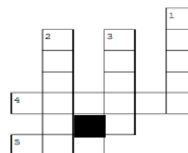
3. _____

4. Jahoda se ptá ryb na domeček pro ráčka

5. _____

6. Jahoda a ráček jsou kamarádi

5. Dokážeš vyplnit doplňovačku?

Svisle:

1. Kdo vorvaňovi poradil?

2. Jméno vorvaně.

3. Kde se příběh odehrává?

Vodorovně:

4. Kde bydlí některé ryby?

5. Kdo bydlí v ulitě?

Obrázek 26 Pracovní list č.6 - Vorvaň a rak 2/2

6.7 Text a pracovní list č. 7 – Vánoční dárky

Třída: 4.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, barevný kontrast podkladu a písma, rozšířené mezery mezi písmeny

Zaměření: text je vhodný pro vyšší ročníky 1. stupně ZŠ kvůli rozsahu a jeho úpravě. Je však jednoduchý na myšlenkové zpracování. Zaměřuje se na podporu kritického myšlení.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, krátkodobou paměť, písemný projev, zřetelnou diferenciaci a na utváření mravních hodnot žáka.

Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

Vánoční dárky

Pavlík se moc těšil na Vánoce. Přál si od Ježíška dostat nový dotykový telefon, aby na něm mohl hrát hry.

Když přišel pod stromeček, hledal pouze hranatou krabičku se svým jménem, jiné dárky ho vůbec nezajímaly. Telefon opravdu dostal. Prudce z něj strhal balící papír a celý večer už byl jenom s ním a nic jiného nevnímal. Rodičům i prarodičům to bylo líto, protože si s nimi nepovídá a na ostatní dárky se ani nepodíval. Dostal tak pěkné knížky a autíčka.

Asi týden po Vánocích se přes Pavlíkovu vesnici prohnal veliký vítr, který shodil strom na elektrické vedení. V celém okolí tak přestal fungovat elektrický proud. Pavlík si toho nejdříve vůbec nevšiml, protože neustále koukal do telefonu, a ne okolo sebe. Když se mu ale telefon vybil, začal se shánět po nabíječce a divil se, proč se mu telefon nenabíjí. Až v té chvíli šel za rodiči a ptal se, proč mu nabíječka nefunguje. Rodiče mu vysvětlili, co se stalo a řekli mu, že oprava bude trvat asi dlouho, protože vítr zasáhl i jiné vesnice, kde musejí opravdři pomáhat. Pavlíka polila horkost. Co teď jen bude dělat?

Obrázek 27 Text č. 7 - Vánoční dárky 1/2

Pracovní list č. 7

1. a) Jaké postavy v příběhu vystupovaly?

- b) Co za dárky dostal Pavlík k Vánocům?

- c) Jaké bylo v příběhu počasí?

2. Spojuj písmena podle šípek. Který vánoční dárek mohl ještě Pavlík dostat?

Obrázek 29 Pracovní list č. 7 - Vánoční dárky 1/2

Chvilí chodil a přemýšlel, jak by se zabavil. Náhle si všiml, že má v pokojíčku ještě několik neprozkoumaných dárků od Ježíška. Objevil mezi nimi knížky, autíčka, stolní hry a oblečení na ven. Převlékl se tedy do nového oblečení, vzal si autíčka a chtěl si jít hrát ven. Myslel si, že by jim postavil dráhu, aby s nimi mohl jezdit jako v té hře na telefonu, kterou rád hrál. Nevěděl ale, jak by to měl udělat. Začal se rozhlížet okolo sebe a uviděl tatínka s dědečkem, jak si u branky povídají. Šel se jich zeptat, zda by mu se stavěním dráhy nepomohli.

Tatínek s dědečkem byli tak nadšení, že Pavlík konečně odložil telefon a chce něco vytvářet, takže mu šli oba moc rádi pomoci. Užili si spolu kopec srandy a šli domů až když už se začínalo smrákat.

Doma na ně čekala maminka s večeří. Po jídle navrhla, jestli by si nechtěli zahrát nějakou stolní hru. A tak hráli až do doby, než musel jít Pavlík spát. Maminka mu na usínání četla novou knížku, kterou také dostal pod stromeček.

Spalo se mu po tomto dni tak krásně! Na telefon už si ani nevzpomněl.

Obrázek 28 Text č. 7 - Vánoční dárky 2/2

3. Spoj, co k sobě patří:

Bramborový	sníh
štědrý	papír
balící	stromeček
vánoční	salát
bílý	den

4. Věta se nám nějak srazila dohromady. Odděl slova tak, aby se zase dala hezky přečíst.

Domananěčekalamaminkasvečeří.

5. Vysvětlí:

Pavlíka polila horkost:

Užili si kopec srandy:

Obrázek 30 Pracovní list č. 7 - Vánoční dárky 2/2

6.8 Text a pracovní list č. 8 – Citron cestovatel

Třída: 4.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, obrázky místo slov, rozšířené mezery mezi písmeny

Zaměření: text je vhodný spíše pro vyšší ročníky 1. stupně ZŠ kvůli vlastivědným znalostem. Nutné je rozvinuté kritické myšlení. Zaměřuje se i na správné skloňování doplňovaných slov.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, vyhledávání v textu, písemný projev, vyhledávání informací, vlastivědné znalosti, krátkodobou paměť a kritické myšlení.

Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

Případná vlastivědná neznalost nebude zahrnuta do hodnocení porozumění textu.

Je nutné k pracovnímu listu přiložit slovník nebo mít přístup k internetu.

Text č. 8

Citron cestovatel

Paní Kyselá se jednoho dne vydala na nákup do na sídlišti. Hned na začátku si nakoupila , pečivo a . Zároveň si do košíku dala také 3 , které s ráda dávala do čaje. Paní Kyselá svůj nákup zaplatila a uklidila ho do tašky.

Před obchodem se ale její taška roztrhla a celý nákup se vysypal na zem. Jeden z citronů využil situace a kutálel se celou ulicí. Proklíčkoval mezi lidmi, mezi a unikl také zubům nepřátelského . Citron cestovatel si řekl že objeví všechna česká města. Navštívil například:

P- , Olomouc, P- , České Budějovice,

Kroměříž, B- , Ostravu, K- V- a spoustu dalších měst. V každém městě navštívil ty nejznámější památky. Lidé se všude divili citronu, který cestuje po zemi.

Citron se dostal až do , kde o něm vznikla reportáž. Prozradil, že se v příštím roce vydá také do zahraničí.

Obrázek 32 Text č. 8 - Citron cestovatel 2/2

Obrázek 31 Text č. 8 - Citron cestovatel 1/2

Pracovní list č. 8

1. Dokážeš odpovědět na otázky?

Jak se jmenovala paní, která šla na nákup?

Co si paní v obchodě nakoupila?

Co se stalo před obchodem?

Jaká města citron cestovatel navštívil?

Kam se chce citron vydat příští rok?

2. Pokus se vysvětlit, co je to reportáž. Jestli nevíš, najdi si to slovo ve výkladovém slovníku nebo na internetu.

Obrázek 33 Pracovní list č. 8 - Citron cestovatel 1/2

3. Pokus se spojit názvy měst s jejich typickými památkami či ikonami.

Pardubice

Praha

Brno

Karlovy Vary

4. Znáš ještě nějaká města a jejich památky nebo typické symboly? Pokud ne, zkus nějaká vyhledat na internetu.

Obrázek 34 Pracovní list č. 8 - Citron cestovatel 2/2

6.9 Text a pracovní list č. 9 – Pračlověk

Třída: 4.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, tučně zvýrazněné důležité informace, rozšířené mezery mezi písmeny

Zaměření: text je vhodný spíše pro vyšší i nižší ročníky 1. stupně ZŠ kvůli myšlenkovému zpracování textu a jeho rozsahu.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, porozumění obtížnějším slovům, písemný projev, vyhledávání informací z různých zdrojů, vyhledávání v textu a na kritické myšlení.

Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

Pračlověk

Jak je všeobecně známo, vyvinuli jsme se z opic. Ty se postupně vyvinuly v pračlověka. A co takový pračlověk měl a uměl? To si hnedle řekneme!

Začneme tím, kde bydlel. **Bydlel se svou tlupou v jeskyni, kde spali, vařili a jedli.** Neměli ještě obrazy, aby si to mohli doma zvelebit, ale sami si kreslili na zeď to, co viděli nebo zažili. Třeba lov mamutů a jiné zvěře, své rodiny a tlupy, obrazy zvířat a tak podobně. Dnes už obrazy máme, takže na zdi, prosím vás, nemalujte!

Když už jsme nakousli ten lov... Pračlověk lovil hlavně menší zvířata, než byl mamut. Ale když už se vydal na lov mamuta, byla to velká událost. Občas se stalo, že ne všichni lov přežili. To, že je lovili do vyhloubených jam není tak úplně pravda. Nedá se přece přesně na metr určit, kudy mamut půjde. Účinnější byly oštěpy s ostrými kameny a dobří lovci, kteří mamuta obklíčili a útočili na jeho choulostivá místa (oči nebo břicho).

Z ulovených zvířat pralidé zpracovávali jejich maso na jídlo, kožesiny na oblečení a příkrývky a kosti na různé nástroje a vynálezy.

Dost důležitý pro ně byl samozřejmě oheň. Kdo by chtěl

jíst syrové maso a sedět venku bez zdroje tepla a světla, že jo... Dokázal taky ochránit před zvěří, což se mohlo rozhodně hodit. Oheň mohl vzniknout křesáním, třením nebo třeba z blesku, který do něčeho hořlavého uhodil.

Ted' k těm nástrojům. **Obroušený ostrý kámen dokázal udělat hodně práce, třeba něco propíchnout nebo zapíchnout. Také klacky a kosti se daly různě seřezat, aby byly užitečné.** Pazourek, oštěp, kyj, to byli panečku pomocníci.

No, a tak nějak to s pravěkým člověkem tenkrát vypadalo. Co ty, přežil bys v divočině? V genech to rozhodně máš!

Obrázek 35 Text č. 9 – Pračlověk 1/2

Obrázek 36 Text č. 9 – Pračlověk 2/2

Pracovní list č. 9

1. Doplň do vět vynechaná slova z textu.

Bydlel se svou tlupou v _____, kde _____, _____ a _____.

_____ dokázal udělat hodně práce, třeba něco propíchnout nebo zapíchnout. Také _____ a _____ se daly různě seřezat, aby byly užitečné.

2. Zkus vysvětlit pojmy:

Pazourek

Kyj

Oštěp

3. Text se snaží zapůsobit na čtenáře. Zkus najít nějaké věty nebo části vět, které mají zaujmout nebo pobavit. Barevně je v textu vyznač.

4. Odpověz na otázky:

Co pračlověk maloval na zdi jeskyně?

Jaké měl pračlověk nástroje?

V jakém společenství pračlověk žil?

Jak mohl vzniknout oheň?

Obrázek 37 Pracovní list č. 9 – Pračlověk 1/2

Obrázek 38 Pracovní list č. 9 – Pračlověk 2/2

6.10 Text a pracovní list č. 10 – Olympijské hry

Třída: 5.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, rozšířené mezery mezi písmeny, oddělené slabiky u delších a náročnějších slov

Zaměření: text je vhodný spíše pro vyšší ročníky 1. stupně ZŠ kvůli myšlenkovému zpracování textu, rozsahu a jeho úpravě. Nutné je rozvinuté kritické myšlení.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, porozumění obtížnějším slovům, písemné vyjadřování, písemný projev, stavbu věty a na dovednost vyhledávání informací na internetu. Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

U pracovního listu je nutné mít přístup k internetu.

Text č. 10

Olympijské hry

Olympiáda je vždy velkou událostí pro celý svět. Slyšíme o ní v rozhlase, vidíme záběry olympioniků v televizi, čteme o jejich úspěších každý den v novinách a v časopisech. V únoru se konala zimní olympiáda ve španělském městě Turínu. Bylo tam i hodně našich sportovců, kteří zde reprezentovali Českou republiku. Někteří Češi jím fandili z místní tribuny, jiní zase doma u televize. Musí být nádherné stát na nejvyšším, výherním stupínku. Vyznamenáním pro každého sportovce je už jen to, že se mohl olympijských her zúčastnit, avšak všichni je vyhrát nemohou.

Olympiáda se koná jednou za čtyři roky, pokaždé v jiném městě. Dělí se na letní a zimní. Všichni sportovci se v době mezi olympiádami snaží získat co nejlepší formu, aby se do své země vrátili s vysněnou zlatou medailí. Medaile jsou zlaté, stříbrné a bramborové.

Naši fotbalisté doufali v medaili a po několika obtížných zápasech ji také vybojovali, a to bronzovou. Ta je také báječná. A jednou přijde čas, kdy nějakou zlatou určitě vybojují, třeba v roce 2023. Na zimní olympiádě dále soutěžili i lyžaři, skokani na lyžích, sáňkaři, krasobruslaři a plavci.

Letní olympijské hry mají také hodně sportovních disciplín, ve kterých naši čeští sportovci vynikají. Hodně disciplín je v oblasti atletiky, proto se sportovcům říká atleti. Ti v jednotlivých disciplínách běhají, skáčou do výšky a do dálky, skáčou o tyči, házejí kladivem, diskem, míčem a oštěpem. Dalšími disciplínami jsou: plavání, skoky do vody, skoky na lyžích, střelba, jízda na koni a sportovní i moderní gymnastika.

Olympiáda má několik symbolů. Jsou to znaky, které vyjadřují olympijskou myšlenku. Dva nejdůležitější symboly jsou: planoucí oheň a vlajka se šesti navzájem propojenými různě barevnými kruhy. Oheň je do místa konání her přinášena z města Olympie, které se nachází v Řecku. Kruhy představují světadíly.

(Inspirativno Štárnově, 2006)

Obrázek 40 Text č. 10 - Olympijské hry 1/2

Obrázek 39 Text č. 10 - Olympijské hry 1/2

Pracovní list č. 10

1. Zamysli se nad textem. Nebylo v něm něco divného? Bylo všechno reálné? Zkus v něm najít 6 podivností.

2. Vysvětli slova a slovní spojení: biatlon, rozhlas

3. Vypiš 4 disciplíny letních a 4 disciplíny zimních olympijských her.

4. Jaké jsou hlavní symboly olympijských her? Dohledej si další na internetu.

5. Někdo přeházela slova ve větě, napiš je, prosím, ve správném pořadí tak, aby věta dávala smysl:

svět vždy Olympiáda celý velkou je událostí pro.

6. Olympiáda by měla být rovnoprávná bez rasové, politické a náboženské diskriminace. Vyhledej si na internetu pojmy: rovnoprávnost, rasová diskriminace, politická diskriminace a náboženská diskriminace. Pokus se ústně vysvětlit jejich význam.

Dále si najdi vlajku olympijských her a pokus se ji správně namalovat.

(Inspirováno Strnadovou, 2006)

Obrázek 41 Pracovní list č. 10 - Olympijské hry 1/2

Obrázek 42 Pracovní list č. 10 - Olympijské hry 2/2

6.11 Text a pracovní list č. 11 – Záhada ztracené peněženky

Třída: 5.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, rozšířené mezery mezi písmeny, žlutý podklad

Zaměření: text je vhodný i do nižších ročníků ZŠ. Zaměřuje se na krátkodobou paměť, kritické a logické myšlení.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, orientaci v textu, písemné vyjadřování, písemný projev, stavbu věty, krátkodobou paměť, kritické a logické myšlení. Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

Záhada ztracené peněženky

Ahoj, jsem Leo. Stala se mi taková nemilá věc, ztratil jsem peněženku, kterou nosím vždycky v tašce. Musím ji najít, protože v ní mám důležité doklady a samozřejmě i peníze.

Ráno mě mamka poslala do města nakoupit pár věcí. Jako první jsem šel do pekařství, kde mají nejlepší mrkvový chleba široko daleko. Vzal jsem ještě pár housek, zaplatil a pokračoval dál.

Naproti pekařství je hračkářství, kde jsem chtěl koupit mladšímu bráškově něco k narozeninám. Bohužel neměli figurku superhrdiny, kterou by ještě neměl. Tak jsem šel dál.

Vedle pekařství bývalo kino, ale teď z něj udělali samoobsluhu. Dle seznamu jsem koupil rajčata, rajský protlak, bobkový list, knedlík, cibuli, nové koření a sobě sušenku.

O tři obchody dál od pekařství je řeznictví, kde jsem měl koupit hovězí maso. Prodává tady teta Helena, která nám vždycky nechá ten nejlepší kousek. Potkal jsem se tam s mým bratrance Vítkem. Zaplatil jsem a během ukládání masa do tašky jsem si s ním začal povídat o jedné okružní hře,

Obrázek 43 Text č. 11 - Záhada ztracené peněženky 1/2

kteřou spolu hrajeme. Hrozně jsme si spolu chtěli zkusit zahrát na hřišti jednu scénu, kde opice šplhá po líánách a skáče ze stromu na strom.

Běželi jsme tedy na hřiště a dělali, že jsou prolézačky stromy. Viseli jsme hlavami dolů, ručkovali, lezli až na vrcholy prolézaček. Když už jsme byli unavení, popadl jsem tašku, kterou jsem si zamkl do bezpečnostní skříňky a běžel jsem domů.

Doma jsem zjistil, že v tašce nemám peněženku. Nevíš, kde jsem ji mohl nechat?

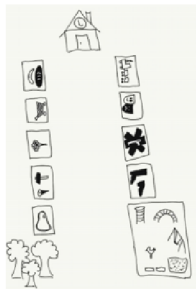
Obrázek 44 Text č. 11 - Záhada ztracené peněženky 2/2

Pracovní list č. 11

1. Kde Leo nejspíš zapomněl peněženku?

2. Co můžeme dělat pro to, abychom peněženku někde nezapomněli, nevypadla nám nebo nám ji někdo neukradl?

3. Vyznač trasu, kudy Leo chodil.

4. Najdi věty, které začínají:

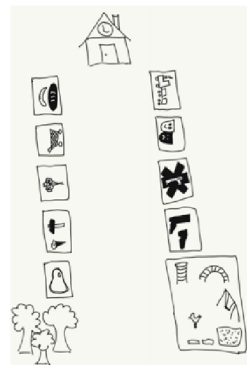
Tak jsem _____

Potkal jsem se tam _____

Doma jsem zjistil, _____

Obrázek 45 Pracovní list č. 11 - Záhada ztracené peněženky 1/2

5. Barevně označ místa, kde Leo něco platil.

6. Napiš seznam, co všechno Leo koupil. Co se z toho dá uvařit?

Obrázek 46 Pracovní list č. 11 - Záhada ztracené peněženky 2/2

6.12 Text a pracovní list č. 12 – Vznášeč z vesmíru

Třída: 5.

Popis úpravy textu: větší velikost písma, bezpatkové písmo, zarovnání vlevo, odsazení odstavců, rozšířené mezery mezi písmeny

Zaměření: text je vhodný i do nižších ročníků ZŠ. Zaměřuje se na krátkodobou paměť, kritické a tvůrčí myšlení.

Pracovní list se zaměřuje na porozumění textu, písemné vyjadřování, písemný projev, zřetelnou diferenciaci, orientaci na ploše, krátkodobou paměť, logické a tvůrčí myšlení. Též je použito bezpatkové písmo, větší velikost písma a rozšířené mezery mezi písmeny.

Text č. 12

Vznášeč z vesmíru

Rodina Laherových bydlí ve vznášečím se domě náramně připomínajícím naše dýně. U nich na planetě je normální, že se jejich domy vznášejí, protože nemají žádnou pevnou zem a vznášejí se u nich úplně všechno.

Jednou k nim na planetu přiletěla z Vesmíru trampolína. Doletěla až k Laherovým na zahradu. Celá rodina vyšla ven a koukala, co to je za podivnost. Nikdo z nich nevěděl, odkud se tu ta věc vzala a na co asi může být. Ani sousedé to nevěděli.

Na trampolínu se jezdili dívat vědci z celé země, ale nikdo nepřišel na to, k čemu věc může sloužit. Zkoušeli ji použít jako výběh pro zvířata, ale ta se nezajistěným vrškem odvážela pryč. Zkoušeli do ní napustit vodu, ale ta dírkami protékla. Zkoušeli jí tahat na provaze a převážet v ní věci, ale na to byla poměrně těžká. Na nic nepřicházeli.

Vymýšleli pro ni také jména, ale jak pojmenovat něco, když nevíme, k čemu to je? Něcověc, divnokruh, sezatol, přílétavec vesmírný... Žádný z těch názvů se neujal a celý národ dumal.

Jednoho dne k Laherovým na zahradu přivlázlo ještě něco. Byl to zřejmě návod na používání té divné věci! Textu nikdo nerozuměl, protože byl psaný neznámou řečí, ale byly tam obrázky. Lidi na nich vypadali jinak než obyvatelé Vznášečící se planety. Byli takoví divně růžoví a přízemní.

Z obrázků zjistili, že když si do té věci mimozemšťané vlezou, stojí chvíli na tom černém kruhu a chvíli se vznášejí jako oni. Vznášečím se obyvatelům bylo mimozemšťanů líto, že se umí vznášet jenom v téhle věci a jim k ničemu nebyla, když to dělají pořád...

Rozhodli se, že vznášeč, jak trampolínu pojmenovali, vystřelí zpět do vesmíru mimozemšťanům a oni si po jejím vzoru vyrobí nevznášeč. Sestrojili tedy přístroj, který je přitáhne k zemi a pak zase pustí. Je na něm ohromná legrace.

Obrázek 48 Text č. 12 - Vznášeč z vesmíru 2/2

Obrázek 47 Text č. 12 - Vznášeč z vesmíru 1/2

1. Vylušti osmisměrku:

L	S	A	C	Č	C	P	C	N	A
A	E	Z	D	E	T	E	E	U	K
H	Z	E	I	Š	J	V	V	C	V
E	A	F	V	Á	N	Z	A	F	E
R	T	W	N	N	Ě	N	T	G	S
O	O	A	O	Z	C	A	É	Z	M
V	L	Y	K	V	O	Š	L	J	I
I	W	T	R	E	V	E	I	B	R
F	A	B	U	N	Ě	Č	Ř	Y	N
C	G	I	H	F	C	J	P	A	Ý

PŘILÉTAVEC
 DIVNOKRUH
 NEVZNÁŠEČ
 VESMÍRNÝ
 LAHEROVI
 VZNÁŠEČ
 NĚCOVĚC
 SEZATOL

Jak fungoval nový vynález?

2. V textu byly použity neologismy (= nově vymyšlená slova). Dokážeš je najít? Zkus vymyslet i nějaká svoje.

5. Slova z věty se proházela. Seřad' je nazpátek.

návod divné Byl zřejmě na to té používání věcil

3. Najdi slova začínající na JĚ-:

6. Doplň slova:

Tram_lí_

_vod

_mír

La_ro_

4. Odpověz na následující otázky:

Jak se v textu říká nám, obyvatelům Země?

V čem jsme pro místní obyvatele zvláštní?

Obrázek 49 Pracovní list č. 12 - Vznášče z vesmíru
 1/2

Obrázek 50 Pracovní list č. 12 - Vznášče z vesmíru
 2/2

7 Vyhodnocení pracovních a čtecích listů

Vyhodnocení čtenářských i pracovních listů je nezbytným krokem k ověření funkčnosti a účinnosti vzniklých materiálů. Kdyby se zlepšení u žáků neprokázalo, nemělo by smysl listy v praxi využívat za účelem podpory žáků se specifickými poruchami učení, dyslexií.

Mým cílem není získat od žáků bezchybně vyplněné pracovní listy, ale zaznamenat zlepšení v jejich výkonech a napomoci ke snadnějšímu porozumění textu. Forma pracovního listu by měla napomoci k lepšímu porozumění otázkám a tím přispět i k většímu procentu správných odpovědí. Znalostní otázky do celkového hodnocení nezahrnuji, ale na chyby poukazují.

7.1 Text Jedeme na ryby

7.1.1 Žák č. 1

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik **Pohlaví:** žena **Třída:** 2.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 323.

Datum: 31. 1. 2023

záměny	6		
vynechávky	1		
inverze	0		
přídavky	2		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	14	3	11
2. minuta	13	2	11
3. minuta	16	4	12

Tabulka 1 Test – žák č. 1

celkem: 34

Na základě velmi pomalého a obtížného čtení jsem pro žákyni zvolila obrázkový text s barevnými slabikami – Jedeme na ryby.

Text dokázala přečíst. Při čtení si ukazuje, často dvojitě čtení.

Upravený text: Jedeme na ryby

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 105 slov za 6 min. a 8 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 12

celkem: 117 slov

Záměny	9 (3 během 3 minut)
Vynechávky	0
Inverze	0
Přidavky	3 (během 3 minut)

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	15	3	12
2. minuta	20	1	19
3. minuta	32	2	30

Tabulka 2 Upravený text – žák č. 1

celkem: 61

Hodnocení pracovního listu

Pracovní list č. 1

1. Čti postupně věty a objevuj v nich chyby. Chyby oprav.

Jíra a Kája jeli chytat raky.
rybky

Kája jel na koloběžce a mával tátovi.
na kole

Jíra lovil ryby a Kája mu pomáhal.
~~X~~ Kája lovil Jíra pomáhal

Malé ryby dávali do sítě.
potoka

K večeri byly brambory.
ryba

Jíra bude doma koukat na televizi
má ráho

(Inspirováno S. Emmerlingovou, 1999)

2. Odděl slova čarou. Věty napiš.

~~X~~ JĚDOU RYBY! je dou na rybky

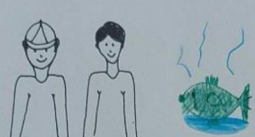
~~X~~ KÁJA NAHAZUJE UDICI! Kája na hází udici

JÍRA TONE UMÍ. Jíra to neumí

UPEČE JEK VEČEŘI. Upěče je k večeři

Obrázek 51 Hodnocení žáka č. 1 1/2

3. Poznej, kdo je na obrázku. Nakresli pečeni.

Tohle jsou Jíra a Kája

4. Doplň rýmy.

Táta měl dnes pochyby, že pojedem na rybky (zítě neumí)

~~X~~ Rybáři maj pod čepicí, vyrobili nám lavičku laviči

My jsme bratři, hola, hola, oba máme nová hola (naměnuje)

5. Spoj, co k sobě patří.

- Kája – jsou nová.
- Jíra – umí nahazovat udici.
- Táta – peče večeri.
- Máma – vyrobili rybáři.
- Lavičku – pomáhá bratrovi.
- Kola – se zlobí.

Obrázek 52 Hodnocení žáka č. 1 2/2

V 1. cvičení si nebyla jistá, který z chlapců dělal určitou činnost, ale už si to nedokázala v textu dohledat. Ve 2. cvičení se objevilo chybné oddělování slov, ale v písemném projevu se žačka občas opravila. Ve 4. cvičení rýmy zvládala tvořit, akorát nevěděla, jak

jinak pojmenovat lavičku. Věděla, že se slova nerýmují. Zbylé chyby byly pravopisné a jedna záměna písmen.

Závěr

Dívka čte opravdu pomalu. Všimla jsem si, že se u ní objevuje dvojitý čtení, které občas nastalo i při čtení upraveného listu, když narazila na obtížnější slovo (i barevně upravené). Dlouho jí trvá, než se rozečte, pak ale tempo zrychluje a dělá méně chyb. Textu rozumí poměrně dobře, má dobrou krátkodobou paměť. Když ale něco zapomene, neumí informaci zpětně dohledat, což je patrné i v pracovním listu (nevyplněná odpověď a chybná i/y). Záměny se u ní projevují i ve psaní (v pracovním listě ryba-rybo), čehož jsem si všimla při prohlídce sešitů (nejčastěji a-o, S-L). Při čtení zaměňuje nejčastěji a-e, s-r.

Úprava dívce po „rozečtení“ znatelně pomohla. Byla si jistější, postupně četla rychleji a dělala méně chyb, i když záměny se stále objevovaly. Bylo znát, že obrázky dívce dodávají sebevědomí, i když musí přemýšlet o správném skloňování slova. Sama na konci zhodnotila, že pro ni byl text snazší a příjemnější na čtení. Ptala se, zda jich nemám víc a zda by si ho mohla vzít domů. Paní učitelce jsem tedy věnovala digitální podobu textu, aby dle něj mohla dívce občas něco upravit. Taková ochota a nadšení je pro mě skvělou zpětnou vazbou.

7.1.2 Žák č. 2

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik **Pohlaví:** muž **Třída:** 2.

Metoda výuky čtení: genetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 323.

Datum: 24. 2. 2023

záměny	12		
vynechávky	5		
inverze	0		
přidavky	3		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	17	5	12
2. minuta	23	7	16
3. minuta	35	8	27

Tabulka 3 Test – žák č. 2

celkem: 55

Na základě pomalého a obtížného čtení jsem pro žáka zvolila obrázkový text s barevnými slabikami – Jedeme na ryby.

Text dokázal převyprávět. Při čtení si ukazuje, objevuje se často dvojí čtení a hláskování.

Upravený text: Jedeme na ryby

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 106 slov za 4 min. a 45 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 11

celkem: 117 slov

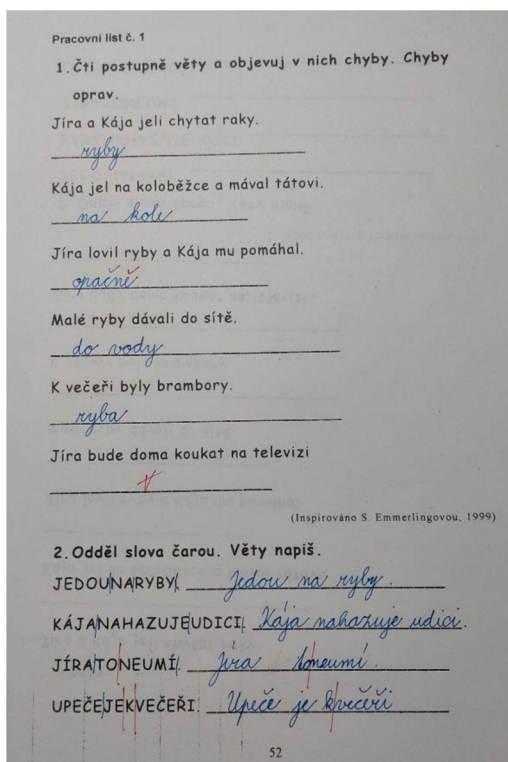
Záměny	8 (5 během 3 minut)
Vynechávky	2 (během 3 minut)
Inverze	0
Přidavky	1 (během 3 minut)

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	30	3	27
2. minuta	26	3	23
3. minuta	27	2	25

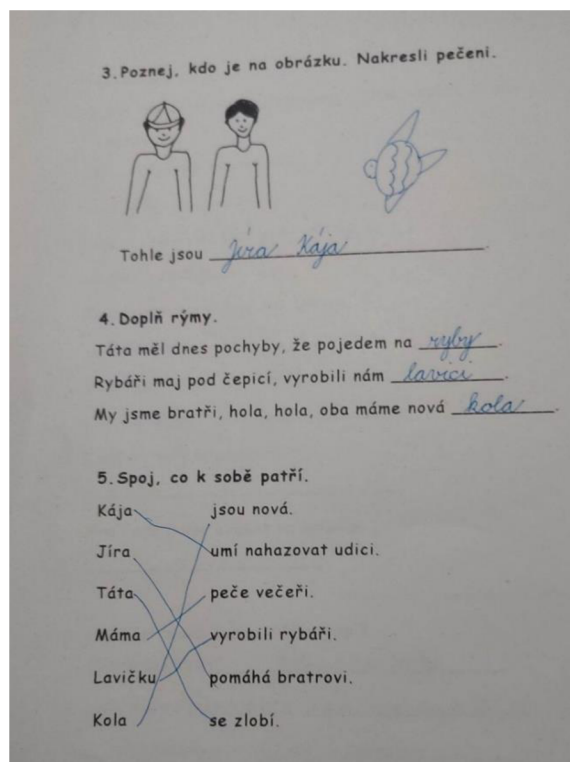
Tabulka 4 Upravený text – žák č. 2

celkem: 75

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 53 Hodnocení žáka č. 2 1/2

Obrázek 54 Hodnocení žáka č. 2 2/2

V 1. cvičení si nebyl jistý poslední otázkou. Věděl, že se v textu o televizi mluvilo, ale nepochopil, že jí má chlapec zakázanou, takže nic nenapsal a po dokončení se ptal na správné řešení. Přiznal se, že zákaz nepochopil. Ve 2. cvičení si vedl poměrně dobře. Neoddělil akorát zájmeno a předložku. U poslední věty se v písemném projevu dokonce opravil, když oddělil sloveso a předložku. Rýmy mu nedělaly žádný problém, reagoval pohotově, ale dlouho se zdráhal u kreslení. Pečení popsal slovně, byl však v rozpacích z toho, že má něco kreslit. Pravopisná chyba tu byla pouze jedna, kdy zapomněl háček nad e.

Závěr

Při čtení žák nejčastěji zaměňuje m-n a b-d. Občas ještě t-l.

Žák upravenému textu převážně rozuměl, nebyl si jistý pouze částí, kdy měl mít chlapec zákaz televize. Po dovysvětlení už pochopil. Čtení je pro něj obtížné a vyčerpává ho, je vidět veliké soustředění. Myslím si, že mu ale úprava pomohla, byl si jistější.

V písemné části ještě nedokázal oddělovat předložky (zájmena) nebo naopak odděloval předpony (zjištěno ze školních sešitů). Je ale v pololetí druhé třídy, tudíž tuto oblast může ještě dotrénovat. Úprava textu mu pomohla.

7.2 Text Ježek školákem

7.2.1 Žák č. 3

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik **Pohlaví:** muž **Třída:** 2.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 323.

Datum: 17. 2. 2023

záměny	8		
vynechávky	4		
inverze	1		
přídavky	7		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	35	5	30
2. minuta	39	8	31
3. minuta	33	7	26

Tabulka 5 Test – žák č. 3

celkem: 87

Na základě toho, že žák po čtení nebyl schopen říct skoro nic z toho, o čem právě četl, zvolila jsem text, který je členěn na odstavce a důležité informace jsou vyznačeny tučně, aby se mu následně snadněji vyhledávaly – Ježek školákem.

Text dokázal převyprávět. Při čtení si ukazuje, občas slabikuje.

Upravený text: Ježek školákem

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 176 slov za 4 min. a 7 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 7

Celkem slov v textu: 183 slov

Záměny	6 (4 během 3 minut)		
Vynechávky	1 (0 během 3 minut)		
Inverze	0		
Přidavky	0		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	43	0	43
2. minuta	42	3	39
3. minuta	41	1	40

Tabulka 6 Upravený text – žák č. 3

celkem: 122

Hodnocení pracovního listu

Pracovní list č. 2

1. Odpověz na otázky:

Jmenoval se ježek Hubert? ANO X NE

Uvázl ježek v nastražené pasti? ANO X NE

Jmenovala se škola Krkonošské gymnázium? ANO X NE

X Ježek se vrátil za rodinou v létě. ANO X NE

2. Sedí obrázek k textu? Pokud ne, zkus namalovat takový, který k němu sedí.

3. Věta se nám scvrkla dohromady. Dokážeš slova oddělit a napsat větu správně?

Nožičkou vyřízl plotě a nemohl ven.

Na úchou se složili anemollos
(Větu přečetl a pochopil, nesprávnost nedošla.)

56

Obrázek 55 Hodnocení žáka č. 3 1/2

Žák zodpověděl chybně dvě otázky. V 1. cvičení špatně určil roční období – byl přesvědčen, že odpověď zná správně, takže si ji nedohledával. U gymnázia si jistý nebyl, tak se raději podíval. Dále nedokázal oddělit „scvrklá“ slova a napsat větu správně. Slova buď rozděloval na slabiky nebo jich naopak nechal víc pohromadě. U vysvětlování pojmů jednou předponu oddělil, jednou přidal předložku k následujícímu slovu. Ve 4. cvičení odpověď, že je KRNAP pro nemocné zvířata za chybu nepovažují. Ve Vrchlabí jsou voliéry a záchraná stanice pro poraněná zvířata, s čímž si to chlapec spojil. Dále mu ještě dělá problém psaní slov skládajících se z předpon a občas zaměňuje písmena (m-n).

Závěr

Nejvíce žák při čtení zaměňuje o-u a a-e.

Textu žák porozuměl, orientoval se v něm a uměl si v něm informace dohledat. Scvrklou větu ho však vyhledat v textu (a ověřit si ji) nenapadlo.

I přes úpravu textu zaměňuje písmena, ale alespoň vymizely přídavky a zmenšil se počet inverzí. Při čtení žák působil sebevědoměji, četl plynuleji a trochu rychleji.

4. Zkus vysvětlit pojmy:

KRNAP
pro nemocná zvířata

Zimní spánek
ježek v zimě spí

Záchraná stanice
pro zraněná zvířata

5. Spoj slabiky, aby tvořily slova z textu:

Zi	žek
KR	la
Je	NAP
Ško	ma

Obrázek 56 Hodnocení žáka č. 3 2/2

7.2.2 Žák č. 4

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik **Pohlaví:** muž **Třída:** 2.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 323.

Datum: 17. 2. 2023

záměny	9		
vynechávky	3		
inverze	2		
přídavky	7		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	46	8	38
2. minuta	42	6	36
3. minuta	38	7	31

Tabulka 7 Test – žák č. 4

celkem: 105

Žák čte rychle, ale je pro něj obtížné převyprávět text. Pomalu ztrácí koncentraci, dělá více chyb. Zvolila jsem tedy kratší text, který má důležitá místa tučně vyznačena, aby se mu po čtení lépe vyhledávalo – Ježek školákem. Ukazuje si, občas dvojí čtení.

Upravený text: Ježek školákem

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 176 slov za 4 min. a 12 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 7

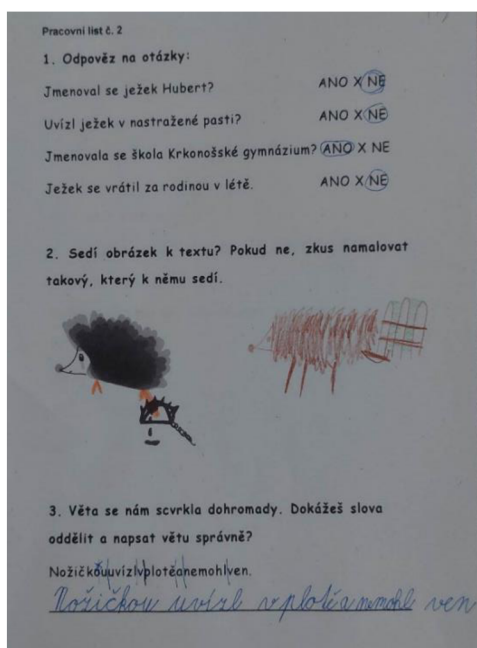
Celkem slov v textu: 183 slov

Záměny	3 (2 během 3 minut)		
Vynechávky	2 (1 během 3 minut)		
Inverze	0		
Přidavky	2 (během 3 minut)		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	46	1	45
2. minuta	46	2	44
3. minuta	43	2	41

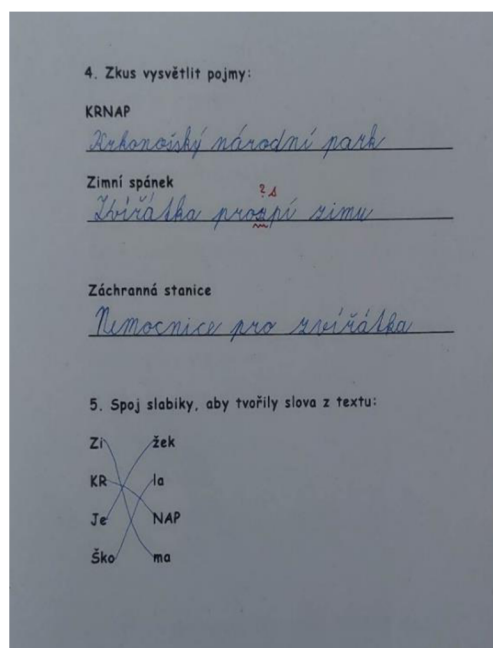
Tabulka 8 Upravený text – žák č. 4

celkem: 130

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 57 Hodnocení žáka č. 4 1/2

Obrázek 58 Hodnocení žáka č. 4 2/2

Žák zodpověděl správně všechny otázky. Jediná chyba, kterou si sám neopravil, byla pravopisná. Nevěděl, zda má napsat s nebo z, tak nechal obě písmena.

Závěr

Textu žák porozuměl, orientoval se v něm a uměl si informace dohledat. Dokázal toho převyprávět více než u neupraveného textu. Za časový limit dokázal přečíst více slov s menší chybovostí. Přišlo mi, že se lépe koncentroval a držel si podobnou výkonnost.

Nejčastěji při čtení zaměňuje p-b a nedočítá slova.

„Scvrklou“ větu nakonec rozdělil správně a zvládl ji napsat. Zabralo mu to tedy více času, opravoval se, ale nakonec na správné řešení přišel.

Úprava textu pomohla.

7.3 Text Statečný hrnčír

7.3.1 Žák č. 5

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik **Pohlaví:** žena **Třída:** 2.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 323.

Datum: 17. 2. 2023

záměny	10		
vynechávky	0		
inverze	0		
přidávky	6		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	31	5	26
2. minuta	26	5	21
3. minuta	28	6	22

Tabulka 9 Test – žák č. 5

celkem: 69

Na základě toho, že je dívka roztěkaná a rychlá, občas přeskakuje na jiný řádek a pak se vrací. Obtížněji se při výuce orientuje v textu, zvolila jsem text, který má žluté podkladové pruhy pod větami, a tím navádí oči čtenáře – Statečný hrnčír.

Textu porozuměla, dokázala většinu převyprávět. Při čtení si ukazuje jen chvíli, pak prst „zapomene“.

Upravený text: Statečný hrnčíř

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 147 slov za 4 min. a 35 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 5

Celkem slov v textu: 152 slov

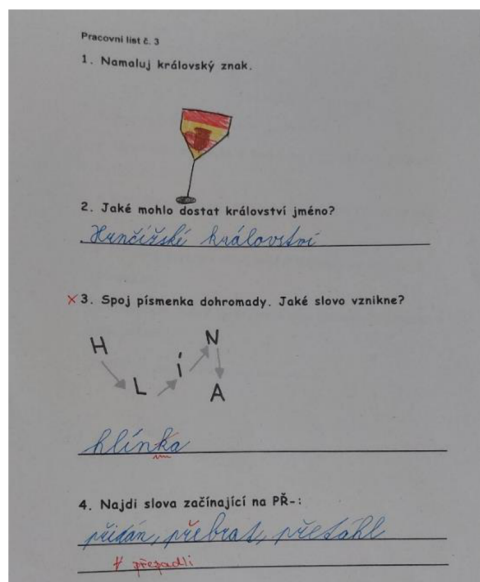
Záměny	4 (3 během 3 minut)
Vynechávky	1 (během 3 minut)
Inverze	0
Přídavky	0

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	34	2	32
2. minuta	40	0	40
3. minuta	31	2	29

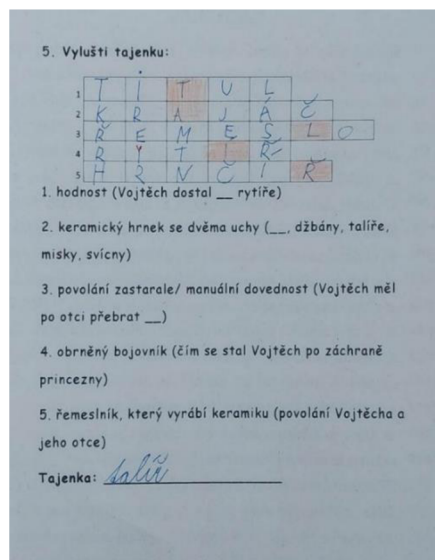
Tabulka 10 Upravený text – žák č. 5

celkem: 101

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 59 Hodnocení žáka č. 5 1/2

Obrázek 60 Hodnocení žáka č. 5 2/2

Ve 3. cvičení přidala žákyně navíc písmeno. Slovo přečetla nahlas správně, ale selhala u jeho psaní. Ve 4. cvičení jí chybělo pouze jedno slovo. Vyhledávala poměrně rychle,

takticky hledala nejprve od konce, poté od začátku a prostřední část nechala nakonec. Zbytek chyb byl pravopisných.

Závěr

Textu žákyně porozuměla, dokázala ho poměrně chronologicky převyprávět. Dobře se v něm orientovala. Dokázala toho převyprávět více, oproti neupravenému textu. I přes úpravu textu občas zaměňuje písmena, nejčastěji b-d-p a a-e. Myslím si, že by jí stačilo upravovat velikost písma, rozšířit mezery mezi slovy a zvolit bezpatkový font, aby si byla jistější. Důležité mi přijde zvýraznění nebo očíslování řádků, aby byly její oči naváděny a nepřeskakovala na jiné řádky.

Úprava textu pomohla.

7.3.2 Žák č. 6

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik **Pohlaví:** žena **Třída:** 2.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 323.

Datum: 17. 2. 2023

záměny	8
vynechávky	0
inverze	0
přídavky	5

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	25	5	20
2. minuta	30	5	25
3. minuta	24	3	21

Tabulka 11 Test – žák č. 6

celkem: 66

Na základě toho, že je čtení pro dívku obtížné v udržení pozornosti a nepřeskakování z řádku na řádek (neukazuje si), jsem volila kratší text se žlutým podkladem, který „navádí oči“ – Statečný hrncíř.

Po dočtení dokázala vyjmenovat pouze vystupující postavy, nepamatovala si děj.

Upravený text: Statečný hrncíř

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 142 slov za 5 min. a 37 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 10

Celkem slov v textu: 152 slov

Záměny	5 (3 během 3 minut)
Vynechávky	1 (během 3 minut)
Inverze	1 (během 3 minut)
Přídavky	3 (2 během 3 minut)

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	30	5	25
2. minuta	28	2	26
3. minuta	29	0	29

Tabulka 12 Upravený text – žák č. 6

celkem: 80

Hodnocení pracovního listu

Pracovní list č. 3

1. Namaluj královský znak.

2. Jaké mohlo dostat království jméno?

Byl si chovno *Vojtěchovo*

3. Spoj písmenka dohromady. Jaké slovo vznikne?

hlína

4. Najdi slova začínající na PR-:

přidán, převzame,
připadli, přišel,

Obrázek 61 Hodnocení žáka č. 6 1/2

5. Vylušti tajenku:

1	T	P	A	M	L				
2	K	R	J	J	A	C			
3	R	E	M	E	J	L	O		
4	R	E	M	E	J	L	O		
5	H	R	V	Č	N	P			

1. hodnost (Vojtěch dostal __ rytíře) *(přidá psací a tiskací)*

2. keramický hrnek se dvěma uchy (__ , džbány, talíře, misky, svícný)

3. povolání zastarale/ manuální dovednost (Vojtěch měl po otci přebrat __)

4. obrněný bojovník (čím se stal Vojtěch po záchraně princezny)

5. řemeslník, který vyrábí keramiku (povolání Vojtěcha a jeho otce)

Tajenka: *hlína*

Obrázek 62 Hodnocení žáka č. 6 2/2

Žákyně zodpověděla správně všechna cvičení, akorát sama ještě nezvládá psát slova, je zvyklá na opis z tabule. V tajence chvílemi střídala psací písmo s tiskacím. Poté se zeptala, jestli musí psát psacím nebo může tiskacím. Objevily se jenom dvě chyby, kdy jedna pramenila z neznalosti pravopisu (dodržovala pravidlo tvrdé souhlásky). Dále zapomněla čárku nad a.

Závěr

Textu žákyně porozuměla lépe, dobře se v něm orientovala – našla všechna požadovaná slova a zvládla vyluštit tajenku za pomoci ověřování v textu. Zvládla toho i více převyprávět.

Během třiminutového čtení upraveného textu dělala chyby hlavně zezáčátku, dále už velmi ojediněle. Objevily se však chyby, které předtím nedělala – 1 inverze a 1 vynechávka. Záměny bývají různé, nepřevládá jedna dvojice.

Úprava jí dle mého názoru pomáhá hlavně v soustředění a lepšímu porozumění a následnému vybavení textu. Lehce i v chybovosti a tempu.

7.4 Text O včelách

7.4.1 Žák č. 7

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysortografik **Pohlaví:** muž **Třída:** 3.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 20. 2. 2023

záměny	10		
vynechávky	2		
inverze	1		
přídavky	1		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	23	6	17
2. minuta	25	4	21
3. minuta	24	4	20

Tabulka 13 Test – žák č. 7

celkem: 58

Na základě obtíží při čtení (pomalé tempo, časté záměny písmen a málo převyprávěných informací z textu) jsem zvolila kratší text, který není náročný na myšlenkové zpracování, žák může uplatnit již nabyté znalosti – O včelách. Při čtení si ukazuje, místy dvojitě čtení, časté slabikování až hláskování.

Upravený text: O včelách

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 136 slov za 3 min. a 10 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 11

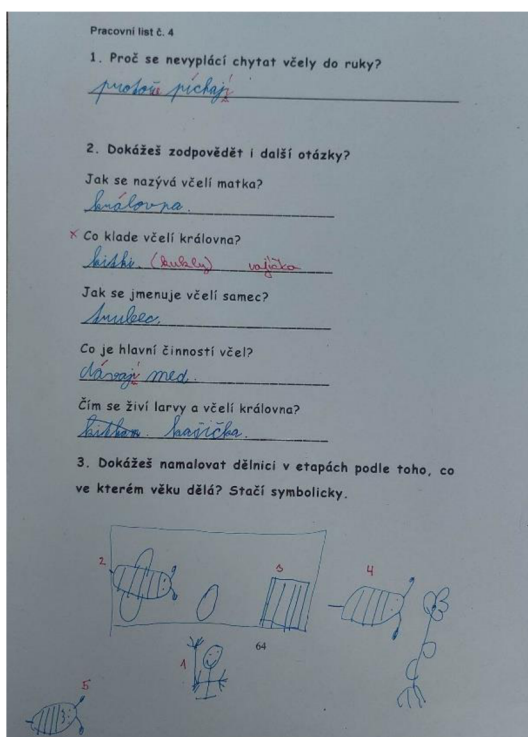
Celkem slov v textu: 147 slov

Záměny	9 (během 3 minut)		
Vynechávky	0		
Inverze	0		
Přidavky	2 (během 3 minut)		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	53	5	48
2. minuta	42	2	40
3. minuta	52	4	48

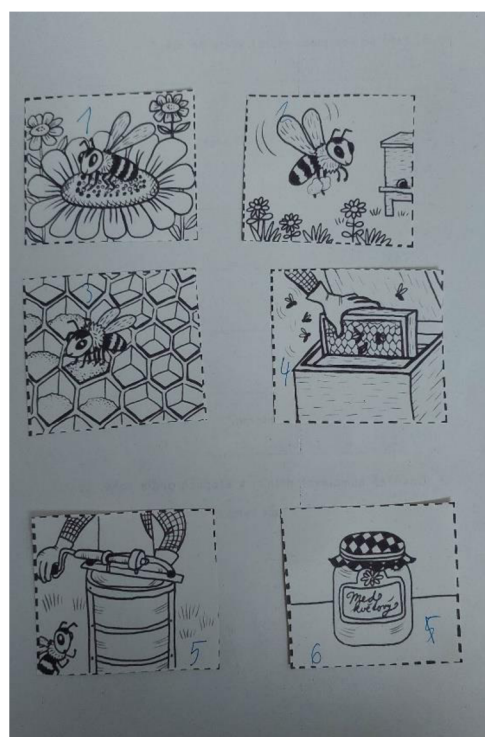
Tabulka 14 Upravený text – žák č. 7

celkem: 136

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 63 Hodnocení žáka č. 7 1/2

Obrázek 64 Hodnocení žáka č. 7 2/2

Objevovala se spousta hovorových výrazů a chybějící interpunkce. Jediná chyba plynoucí z neporozumění textu byla v 1. cvičení, kdy žák nevěděl, co klade včelí královna (napsal „kitki“). Domnívám se, že mohl myslet kukly, ale ani to by nebyla vyloženě správná odpověď. Hlavní činností byl sice sběr nektaru, ale hned další věta říká, že se z něj poté vytváří med, tudíž neberu jako chybu z neporozumění. 3. cvičení

maloval ve správném pořadí, ale lístky neočísloval, proto jsem si sama pořadí dopsala. Obrázky slovně popisoval, dokázal vyjmenovat stádia a najít je v textu.

Závěr

Žák textu z větší části porozuměl, dokázal se v něm orientovat a vyhledávat (hledal např. kašičku, ale vajíčka nedohledal). Tempo čtení bylo znatelně vyšší, ale vysoký počet záměn přetrvává. Žák se neopravuje. Selhává v pravopisu.

Číst „nesmyslný“ text bylo pro žáka opravdu obtížné, když nemohl slova odhadovat. Nárůst tempa byl velmi znatelný, až mě to překvapilo.

Úprava textu pomohla.

7.4.2 Žák č. 8

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysortografik **Pohlaví:** muž **Třída:** 3.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 20. 2. 2023

záměny	7		
vynechávky	0		
inverze	4		
přídavky	1		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	27	4	23
2. minuta	26	4	22
3. minuta	22	4	18

Tabulka 15 Test – žák č. 8

celkem: 63

Na základě obtíží při čtení (pomalejší tempo, vrácení se, místy dvojitě čtení) jsem zvolila kratší text, který není náročný na myšlenkové zpracování, žák může uplatnit již nabyté znalosti, text navádí jeho oči barevnými podkladovými liniemi – O včelách.

Textu porozuměl, dokázal ho z větší části převyprávět. Při čtení si neukazuje.

Upravený text: O včelách

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 142 slov za 3 min. a 16 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 5

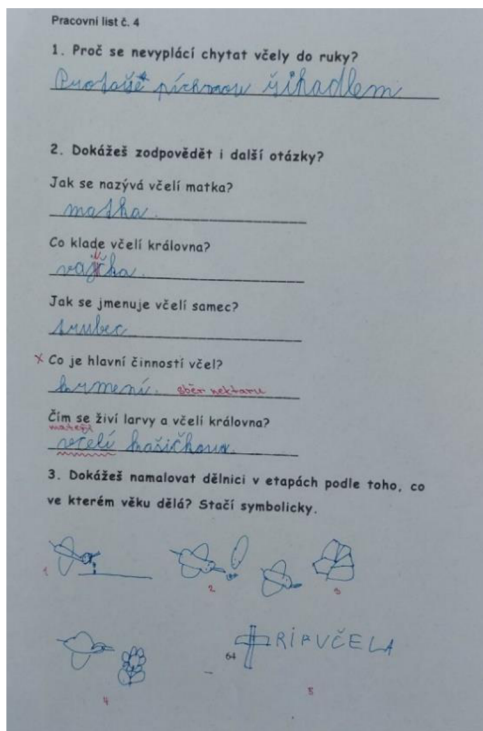
Celkem slov v textu: 147 slov

Záměny	2 (během 3 minut)		
Vynechávky	1		
Inverze	0		
Přidávky	2 (1 během 3 minut)		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	50	1	49
2. minuta	41	1	40
3. minuta	42	1	41

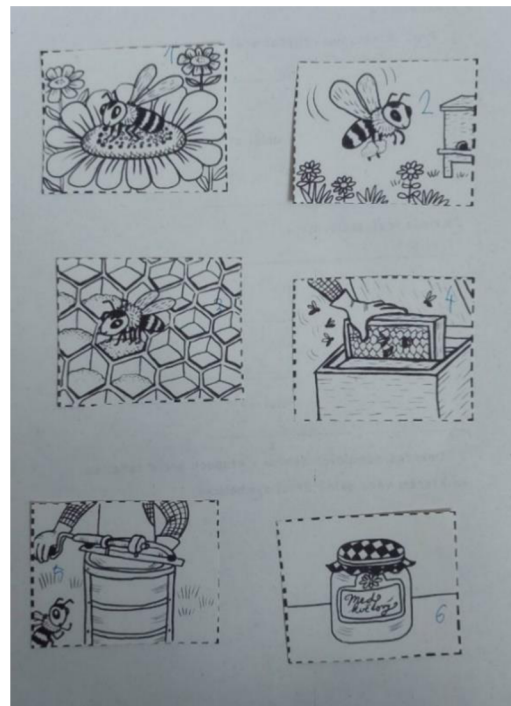
Tabulka 16 Upravený text – žák č. 8

celkem: 130

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 65 Hodnocení žáka č. 8 1/2

Obrázek 66 Hodnocení žáka č. 8 2/2

V 1. cvičení žák nevěděl, co je hlavní činností včel, nedohledal si. Dále nepřesně napsal „včelí kašička“ namísto mateří kašičky. 3. cvičení maloval ve správném pořadí, ale lístky neočísloval, proto jsem si pořadí sama dopsala. Obrázky slovně popisoval, dokázal vyjmenovat stádia a najít je v textu. Poslední chyba byla z nepozornosti, kdy žák vynechal i ve slově vajíčko.

Závěr

Žák textu porozuměl, dokázal se v něm orientovat, i když ne všechny odpovědi si pro jistotu ověřil. Nejčtenější záměny po úpravě textu skoro vymizely. Záměny písmen jsou různé, žádná dvojice podobných znaků zřetelně nepřevyšovala.

Jeho čtecí výkon byl lepší, úprava tedy pomáhá.

7.5 Text ZOO

7.5.1 Žák č. 9

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysgrafik, dysortografik **Pohlaví:** muž **Třída:** 3.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 20. 2. 2023

záměny	16		
vynechávky	15		
inverze	1		
přídavky	0		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	36	14	22
2. minuta	35	6	29
3. minuta	35	12	23

Tabulka 17 Test – žák č. 9

celkm:74

Na základě veliké chybovosti jsem zvolila kratší a myšlenkově jednodušeji zpracovatelný text, který má tučně oddělené slabiky – ZOO. Ukazuje si, častěji dvojí čtení.

Upravený text: ZOO

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 132 slov za 3 min. a 25 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 17

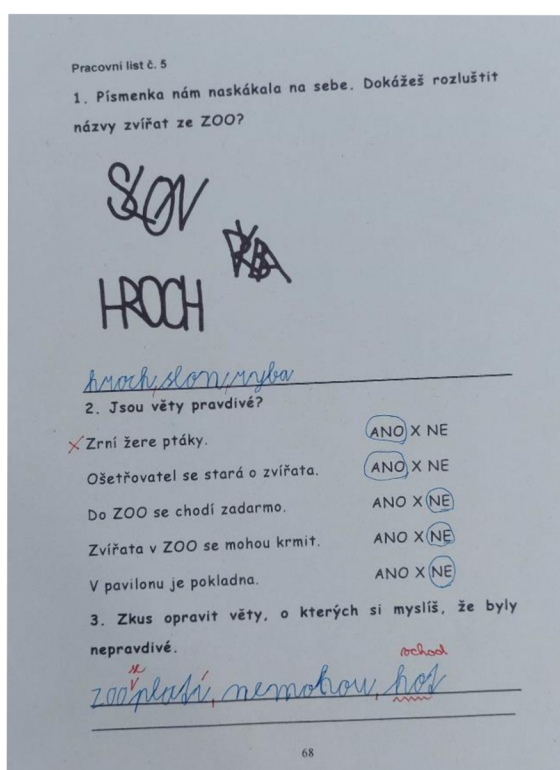
Celkem slov v textu: 149 slov

Záměny	10 (9 během 3 minut)		
Vynechávky	7 (6 během 3 minut)		
Inverze	0		
Přídavky	0		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	42	6	36
2. minuta	40	4	36
3. minuta	44	5	39

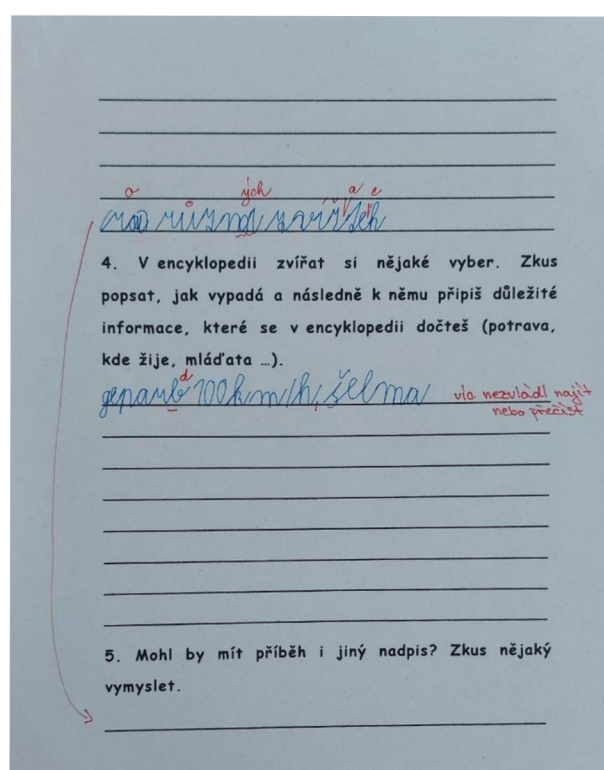
Tabulka 18 Upravený text – žák č. 9

celkem: 111

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 67 Hodnocení žáka č. 9 1/2

Obrázek 68 Hodnocení žáka č. 9 2/2

Pro žáka byl pracovní list náročný v oblasti psaní. Měl velké množství pravopisných chyb, do rozsáhlejších odpovědí se vůbec nepouštěl, což je patrné ve 3. cvičení, kdy jsou opravy jednoslovné. Občas něco doplnil slovně.

Chyba z neporozumění textu se objevila pouze ve 2. cvičení, kdy žák po přečtení věty nedokázal odhalit nesmyslné sdělení.

Ve 4. cvičení si geparda v encyklopedii vyhledal, nedokázal se však v textu zorientovat a víc informací nebyl schopný najít. Ústně doplnil, že se živý masem, je hubený a hrozně rychlý.

Závěr

Žák četl v rychlejším tempu s menší chybovostí, ačkoliv záměny a vynechávky se stále objevují ve vyšším počtu. Nejčastěji zaměňuje b-d-p. Textu žák porozuměl, ale musel spoléhat spíš na svoji paměť a znalosti, neboť vyhledávání v textu je pro něj obtížné, i když ne nezvládnutelné. V neupravené encyklopedii se spoustou informací a malým písmem nebyl ve vyhledávání moc úspěšný, rychle ho to unavilo.

Psaný projev mu také činí veliké obtíže, a tak cvičení doplňoval i ústním doprovodem.

Sám po práci zhodnotil, že se mu upravený text četl daleko lépe.

7.5.2 Žák č. 10

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dyskalkulik

Pohlaví: žena

Třída: 3.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 20. 2. 2023

záměny	14
vynechávky	5
inverze	2
přidávky	

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	27	5	22
2. minuta	22	8	14
3. minuta	31	7	24

Tabulka 19 Test – žák č. 10

celkem: 60

Na základě pomalého tempa a větší chybovosti jsem zvolila kratší a myšlenkově jednodušejí zpracovatelný text, který má tučně oddělené slabiky – ZOO.

Z textu žák dokázal vyjmenovat hlavní aktéry, ne děj. Neukazuje si, slabikuje.

Upravený text: ZOO

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 144 slov za 3 min. a 24 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 5

Celkem slov v textu: 149 slov

Záměny	2 (během 3 minut)		
Vynechávky	2 (1 během 3 minut)		
Inverze	0		
Přídavky	1		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	50	2	48
2. minuta	45	1	44
3. minuta	36	1	35

Tabulka 20 Upravený text – žák č. 10

celkem: 127

Hodnocení pracovního listu

Pracovní list č. 5

1. Písmenka nám naskákala na sebe. Dokážeš rozluštit názvy zvířat ze ZOO?

SLON
HROCH
~~RYBA~~

SLON, HROCH, ŽIRAFÁ

2. Jsou věty pravdivé?

Zrní žere ptáky. ANO X NE

Ošetrovatel se stará o zvířata. ANO X NE

Do ZOO se chodí zadarmo. ANO X NE

Zvířata v ZOO se mohou krmit. ANO X NE

X V pavilonu je pokladna. ANO X NE

3. Zkus opravit věty, o kterých si myslíš, že byly nepravdivé.

X ~~Žirafci~~ ^{ZOO} ~~mívají~~ ^{se} ~~pláší~~ ^{pláší}
~~Žirafata v ZOO se mívají kumihá~~

68 14

Obrázek 69 Hodnocení žáka č. 10 1/2

4. V encyklopedii zvířat si nějaké vyber. Zkus popsat, jak vypadá a následně k němu připiš důležité informace, které se v encyklopedii dočteš (potrava, kde žije, mláďata ...).

Bílý tygř
je velký, žijí v maso, žijí v lesy, mívají své mláďata.

5. Mohl by mít příběh i jiný nadpis? Zkus nějaký vymyslet.

Příběh o žirafě

Obrázek 70 Hodnocení žáka č. 10 2/2

Pravopis u některých slov dívka ještě nezná, ale zkratka ZOO se v textu objevovala. Dále chybovala v psaní velkých písmen na místech, kde být nemají, neoddělila sloveso od podstatného jména (napsala jako jedno slovo) a po tvrdé souhláске napsala hrubku.

V 1. cvičení nedokázala zřetelně diferenciovat písmena ze slova ryba. Viděla v nich slovo žirafa. Ve 2. cvičení nepovažovala za chybu pokladnu v pavilonu, a tudíž ji ani ve 3. cvičení neopravila.

Závěr

Textu dívka porozuměla dobře, orientovala se v něm. Chybovost byla menší, tempo čtení vyšší. Nejčastěji zaměňuje t-l. L ve slovech nejčastěji vynechává.

Problém měla u nejtěžšího slova u zřetelné diference a celkově má problém s pravopisem.

Úprava textu pomáhá.

7.6 Text Vorvaň a rak

7.6.1 Žák č. 11

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysgrafik **Pohlaví:** muž **Třída:** 3.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 20. 2. 2022

záměny	14		
vynechávky	3		
inverze	1		
přídavky	1		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	31	7	24
2. minuta	30	6	24
3. minuta	30	5	25

Tabulka 21 Test – žák č. 11

celkem: 73

Dle rozhovoru s paní učitelkou jsem pro žáka zvolila delší text, který je ale méně odborný, spíše pohádkový, dětský. Informační texty prý zásadně odmítá, těžko se mu v nich vyhledává a orientuje. Vybrala jsem tedy text, který má důležité části tučně vyznačené a odstavce jsou očíslovány – Vorvaň a rak. Ukazuje si, občas dvojí čtení.

Upravený text: Vorvaň a rak

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 369 slov za 6 min. a 45 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 10

Celkem slov v textu: 379

Záměny	6 (3 během 3 minut)		
Vynechávky	0		
Inverze	0		
Přidávky	4 (3 během 3 minut)		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	31	3	28
2. minuta	46	2	44
3. minuta	59	1	58

Tabulka 22 Upravený text – žák č. 11

celkem: 130

Hodnocení pracovního listu

Pracovní list č. 6

1. Dokážeš odpovědět na otázky?

a) Podle čeho dostal vorvaň své jméno?
Podle kaňky (skvrny)

b) Co mu skvrna způsobovala za potíže?
Nemohl kamarádovi

c) V čem mohou žít ryby (obydlí), například klauni očkají?
Korálově

d) V čem žijí raci (obydlí)?
v uličkách

e) Kde se asi mohla vzít v moři sklenice od Nutelly?
od lidí

2. Pokus se namalovat ráčka, jak vypadal na konci příběhu. nevěděl, jak rak vypadá

3. Sklenice od Nutelly do moře jistě nepatří. Do jakého kontejneru bys ji hodil?

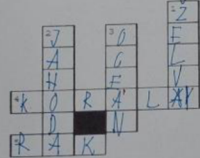

Obrázek 71 Hodnocení žáka č. 11 1/2

4. Doplň osnovu - pokus se krátce vyjádřit, co se děje v daném odstavci. Čísla u odstavců ti pomohou v orientaci.

- Narození vorvaně
- Vorvani se Jahoda bojí
- Jahoda našel kamaráda
- Jahoda se ptá ryb na domeček pro ráčka
- Žel na úlovku má
- Jahoda a ráček jsou kamarádi

5. Dokážeš vyplnit doplňovačku?

Svisle:

- Kdo vorvaňovi poradil?
- Jméno vorvaně.
- Kde se příběh odehrává?

Vodorovně:

- Kde bydlí některé ryby?
- Kdo bydlí v uličce?

74

Obrázek 72 Hodnocení žáka č. 11 2/2

Žák neměl s porozuměním textu žádný problém. V 1. cvičení sice napsal „kaňka“ namísto skvrny, význam je ale podobný, na celkovém porozumění to nic nemění. Další chyby byly pravopisné (2).

Ve 2. cvičení mi žák slovně sdělil, že přesně neví, jak rak vypadá, takže místo něj

nakreslí rybu. Špatně zodpověděl 3. cvičení (barvu kontejneru na sklo). Chyba je ale vědomostní, nevychází ze čteného textu.

Závěr

V upraveném textu se výkon žáka během 3 minut rapidně zlepšoval. Počet záměn se znatelně snížil. Nejčastěji žák zaměňuje a-e-o.

Textu porozuměl bez problémů, i když byl delšího rozsahu. Žák měl sám ze sebe radost. Poznal, že četl rychleji a s menším počtem chyb. Sdělil mi, že mu přišlo, že si text i lépe pamatuje, oproti jiným (například z čítanky).

Úprava tedy byla účinná.

7.6.2 Žák č. 12

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysgrafik **Pohlaví:** žena **Třída:** 3.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 20. 2. 2022

záměny	13		
vynechávky	3		
inverze	5		
přídavky	1		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	38	6	32
2. minuta	37	7	30
3. minuta	37	8	29

Tabulka 23 Test – žák č. 12

celkem: 91

Těž jsem po rozhovoru s paní učitelkou zvolila pro žáka text s tučně vyznačenými důležitými informacemi a očíslovanými odstavci kvůli horší orientaci v textu – Vorvaň a rak.

Upravený text: Vorvaň a rak

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 366 slov za 7 min. a 24 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 13

Celkem slov v textu: 379

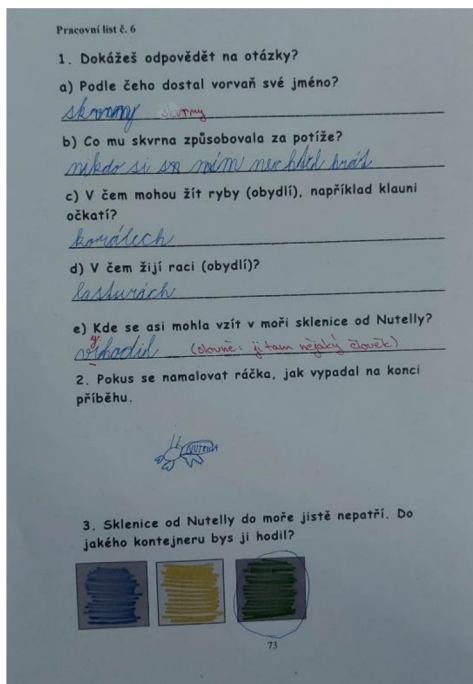
Záměny	7 (5 během 3 minut)
Vynechávky	2 (1 během 3 minut)
Inverze	4 (2 během 3 minut)
Přidávky	0

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	46	3	43
2. minuta	47	2	45
3. minuta	55	3	52

Tabulka 24 Upravený text – žák č. 12

celkem: 140

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 73 Hodnocení žáka č. 12 1/2

Žákyně neměla s porozuměním textu žádný problém. V 1. cvičení akorát nedopsala poslední větu, doplnila ji ústně. Další chyby byly pravopisné (2).

Závěr

Žákyně při čtení nejčastěji zaměňuje b-d a k-t, u praveného textu ale počet záměn značně klesl.

Textu porozuměla bez problémů, i když byl delšího rozsahu. Po testování však byla vyčerpaná. Svůj výkon ale sama zhodnotila kladně, i když také poznamenala, že si potřebuje odpočnout.

Úprava pomohla.

7.7 Text Vánoční dárky

7.7.1 Žák č. 13

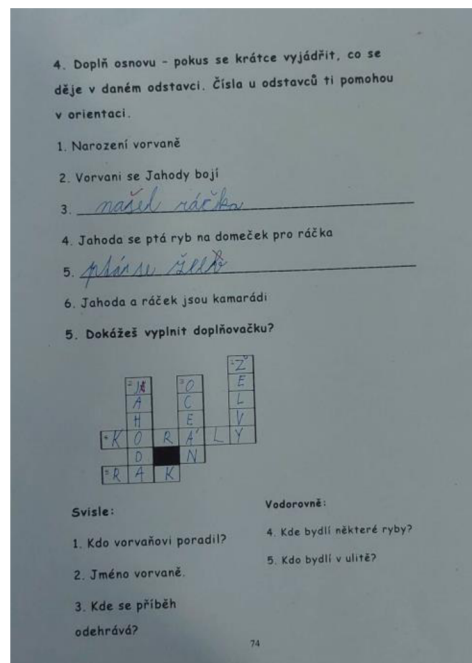
Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysortografik

Pohlaví: žena

Třída: 4.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Obrázek 74 Hodnocení žáka č. 11 2/2

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 20. 2. 2022

záměny	8		
vynechávky	1		
inverze	3		
přidávky	4		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	26	4	22
2. minuta	24	6	18
3. minuta	21	6	15

Tabulka 25 Test – žák č. 13

celkem: 55

Dle výkonu jsem pro žákyni zvolila text s „naváděním očí“, který je jednodušší na myšlenkové zpracování – Vánoční dárky. Neukazuje si, místy slabikuje.

Upravený text: Vánoční dárky

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 369 slov za 6 min. a 58 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 10

Celkem slov v textu: 379

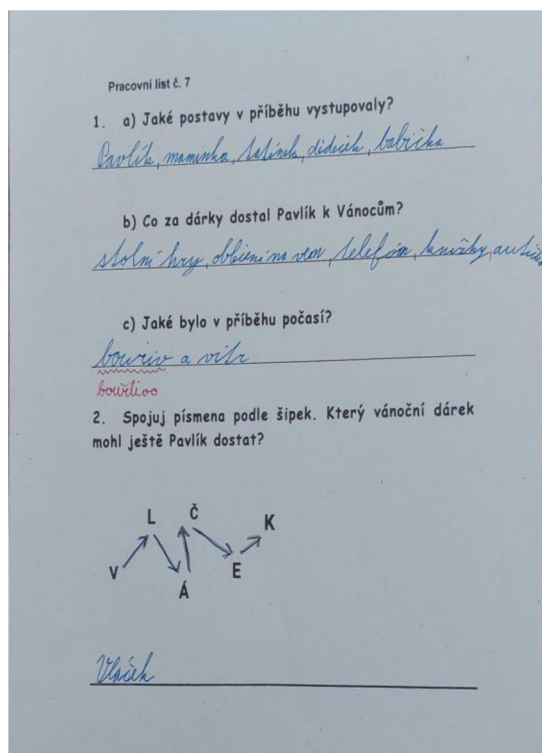
Záměny	6 (2 během 3 minut)
Vynechávky	0
Inverze	0
Přidávky	4 (3 během 3 minut)

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	55	3	52
2. minuta	54	0	54
3. minuta	57	2	55

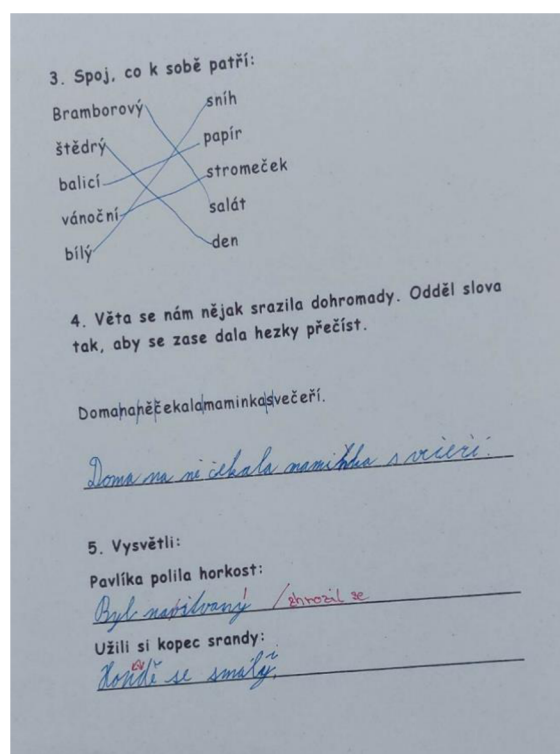
Tabulka 26 Upravený text – žák č. 13

celkem: 161

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 75 Hodnocení žáka č. 13 1/2

Obrázek 76 Hodnocení žáka č. 13 2/2

Dívce dělá problém akorát pravopis, kdy zaměňuje pořadí písmen, něco si přidá nebo vynechává interpunkci – viděno i ve školních sešitech.

Závěr

Upravenému textu žačka rozuměla, dokázala se v něm orientovat. Hodně si toho pamatovala, takže nepotřebovala v textu často vyhledávat. Dle výkonu je znát, že jí úprava značně pomáhá.

Problém má spíše v písemném projevu. V 5. cvičení je trochu nepřesné vysvětlení pojmu, dívka mi ale ústně vysvětlila, jak na situaci nahlíží, a tak to neberu jako chybu.

Nejčastěji zaměňuje o-u nebo a-o, často přidává a do slov.

Úprava pomohla.

7.7.2 Žák č. 14

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysgrafik **Pohlaví:** muž **Třída:** 4.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 22. 2. 2022

záměny	4
vynechávky	2
inverze	2
přidávky	8

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	32	4	28
2. minuta	36	6	30
3. minuta	35	5	30

Tabulka 27 Test – žák č. 14

celkem: 88

Žák si prstem ukazuje dost zmateně, často se vrací a domýšlí si koncovky slov. Zvolila jsem tedy text s podkladem, který navíc navádí oči – Vánoční dárky.

Upravený text: Vánoční dárky

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 370 slov za 9 min. a 02 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 9

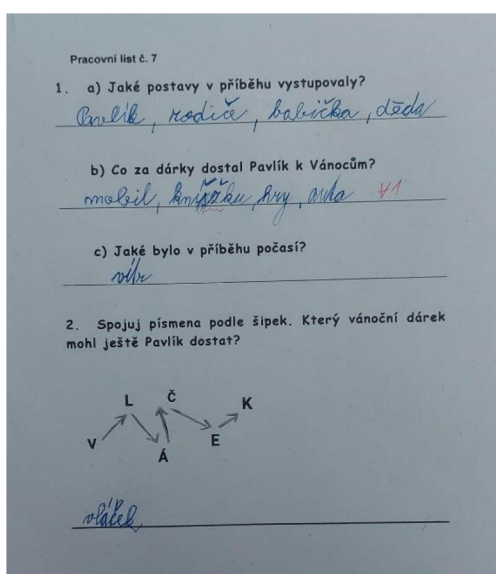
Celkem slov v textu: 379

Záměny	2 (1 během 3 minut)		
Vynechávky	1 (během 3 minut)		
Inverze	0		
Přidavky	6 (3 během 3 minut)		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	40	3	37
2. minuta	42	1	41
3. minuta	45	1	44

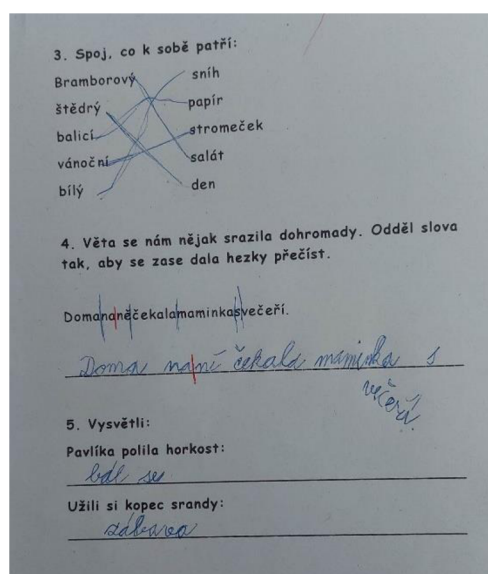
Tabulka 28 Upravený text – žák č. 14

celkem: 122

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 77 Hodnocení žáka č. 14 1/2

Obrázek 78 Hodnocení žáka č. 14 2/2

V 1. cvičení mu chyběla 1 položka. V textu ale vyhledával, pamatoval si děj a bedlivě kontroloval správnost opisu (opravil si „knížky“).

Ve 4. cvičení neoddělil zájmeno od předložky (nevyhledal si větu v textu).

Závěr

Žák je dysgrafik, čemuž odpovídá vzhled písma. Vše po sobě ale bedlivě kontroluje.

Úprava mu pomohla hlavně v navádění očí. Prstem si dokázal stabilněji ukazovat a méně se vracel, aby se zkontroloval. Tempo se tím lehce zvýšilo. I chybovost lehce

klesla, ale koncovky si stále občas domýšlí, když začne spěchat, aby nahnal čas. Úprava však pomohla.

7.8 Text Citron cestovatel

7.8.1 Žák č. 15

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysortografik **Pohlaví:** muž **Třída:** 4.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 20. 2. 2022

záměny	5
vynechávky	6
inverze	2
přídavky	0

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	19	5	14
2. minuta	11	3	8
3. minuta	12	5	7

Tabulka 29 Test – žák č. 15

celkem: 29

Na základě velmi pomalého tempa čtení jsem zvolila kratší text, který ale vyžaduje určité všeobecné znalosti – Citron cestovatel. Žák si ukazuje, slabikuje, místy hláskuje, často dvojí čtení.

Upravený text: Citron cestovatel

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 140 slov za 3 min.

Počet chyb za celkový čas čtení: 3

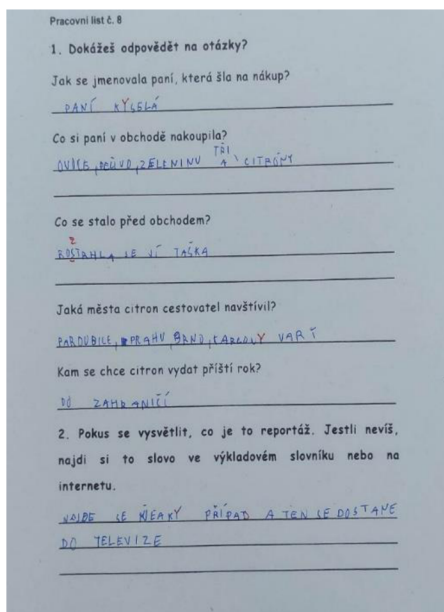
Celkem slov v textu: 143

Záměny	3		
Vynechávky	0		
Inverze	1		
Přídavky	0		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	47	1	46
2. minuta	46	0	46
3. minuta	50	2	48

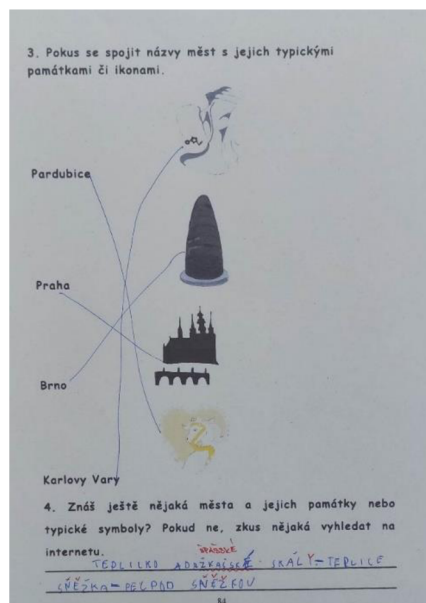
Tabulka 30 Upravený text – žák č. 15

celkem: 140

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 79 Hodnocení žáka č. 15 1/2

Obrázek 80 Hodnocení žáka č. 15 2/2

Chyby se objevovaly pouze pravopisné.

Závěr

Upravenému textu žák porozuměl skvěle, dokázala se v něm orientovat – dohledával si informace. U obrázků měst chvíli přemýšlel, ale nakonec na správné řešení přišel (čas přemýšlení jsem nezahrnovala do času čtení). U neupraveného textu se zadržoval, těžko luštil jednotlivá písmena, jelikož nemohl slova odhadovat, často se u něj objevovalo dvojí čtení, vynechával koncovky slov.

Je znatelné, jak moc žákovi úprava pomohla, pokrok je obrovský.

7.8.2 Žák č. 16

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik **Pohlaví:** žena **Třída:** 4.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 22. 2. 2022

záměny	10		
vynechávky	3		
inverze	2		
přídavky	5		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	31	8	23
2. minuta	33	7	26
3. minuta	35	5	30

Tabulka 31 Test – žák č. 16

celkem: 79

Na základě lepší orientace v textu a průměrné chybovosti jsem zvolila těžší text na myšlenkové zpracování, ale kratší rozsahem a obsahující obrázky – Citron cestovatel. Neukazuje si, občas dvojí čtení.

Upravený text: Citron cestovatel

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 139 slov za 3 min. a 2 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 4

Celkem slov v textu: 143

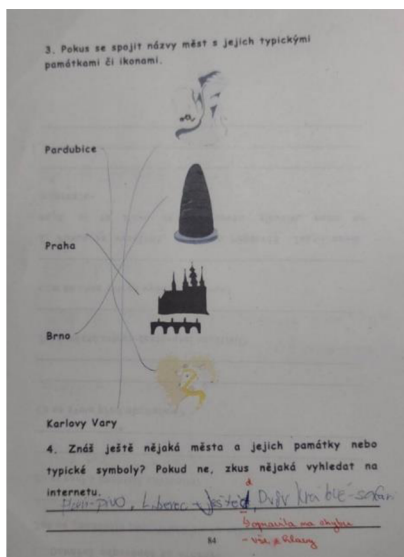
Záměny	3
Vynechávky	1
Inverze	0
Přidávky	1

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	44	2	42
2. minuta	48	1	47
3. minuta	50	1	49

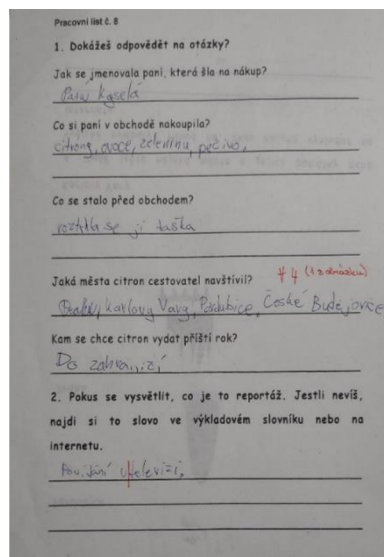
Tabulka 32 Upravený text – žák č. 16

celkem: 138

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 81 Hodnocení žáka č. 16 1/2

Obrázek 82 Hodnocení žáka č. 16 2/2

V 1. cvičení nedohledala v textu všechna města, dokonce chybělo i jedno z obrázků, které bylo i na další straně pracovního listu. Mým cílem bylo, aby žáci napsali alespoň ty 4 obrázková, ale i 4 různá neberu jako neúspěch v otázce. Ve 2. cvičení neoddělila

předložku od následujícího slova. Poslední chyba byla pravopisná. Žačka se opravila špatně.

Závěr

Upravenému textu žačka rozuměla, dokázala se v něm orientovat, i když nevypsala všechna města z textu. Jsem si vědoma toho, že došla na konec řádku a už třeba neměla potřebu vypisovat další. Byla jsem však překvapená, jak bez váhání města rozluštila a veškeré obrázky správně skloňovala dle kontextu.

Rozdíl v počtu přečtených slov za minutu byl znatelný. Při čtení nejčastěji zaměňuje m- n a přidává do slov samohlásky.

Úprava pomáhá.

7.9 Text Pračlověk

7.9.1 Žák č. 17

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysortografik **Pohlaví:** muž **Třída:** 4.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 20. 2. 2023

záměny	8
vynechávky	5
inverze	2
přídavky	1

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	38	5	33
2. minuta	36	6	30
3. minuta	39	5	34

Tabulka 33 Test – žák č. 17

celkem: 97

Na základě přeskokování žáka na další slovo a nedočtení předchozího jsem zvolila úpravu, kde jsou důležitá místa tučně vyznačena, aby se žák v textu následně rychleji zorientoval – Pračlověk. Místy se objevuje dvojitý čtení.

Upravený text: Pračlověk

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 275 slov za 4 min. a 11 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 10

Celkem slov v textu: 285 slov

Záměny	6 (3 během 3 minut)
Vynechávky	2 (během 3 minut)
Inverze	1 (během 3 minut)
Přidávky	1 (během 3 minut)

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	70	4	66
2. minuta	68	1	67
3. minuta	57	2	65

Tabulka 34 Upravený text – žák č. 17

celkem: 198

Hodnocení pracovního listu

Pracovní list č. 9

1. Doplň do vět vynechaná slova z textu.
Bydlel se svou tlopou v jeskyni, kde spal, vařili
a jeli.
obrovití ostří šermá dokázal udělat hodně
práce, třeba něco propíchnout nebo zapíchnout. Také
klacki a boti se daly různě seřezat, aby byly
užitečné.

2. Zkus vysvětlit pojmy:
Pazourek
obříkánec
Kyj
velké dřívce které se hoří
Oštěp
ostří klacek

3. Text se snaží zapůsobit na čtenáře. Zkus najít nějaké
věty nebo části vět, které mají zaujmout nebo pobavit.
Barevně je v textu vyznač.
basil = kdo by chtěl jíst syrové maso... že jo

Obrázek 83 Hodnocení žáka č. 17 1/2

Objevovala se spousta pravopisných chyb (i když byla možnost opisu). Ve 4. cvičení jsou některé odpovědi neúplné. Ve 3. cvičení našel pouze 1 „působivou“ větu.

Závěr

Žák textu porozuměl, dokázal se v něm orientovat a vyhledávat. I jeho čtecí výkon byl znatelně lepší. Nedokáže však rozpoznat hovorový styl řeči, který má čtenáře upoutat. Nejčastější jsou u něho při čtení záměny, kdy nejfrekventovaněji zaměňuje m-n a a-e-o. Pravopis mu činí velké obtíže.

7.9.2 Žák č. 18

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik

Pohlaví: žena

Třída: 4.

Metoda výuky čtení: Genetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 22. 2. 2023

4. Odpověz na otázky:

Co pračlověk maloval na zdi jeskyně?
laco křídle nebo zvíř

Jaké měl pračlověk nástroje?
škrabku, nož, kůroví stromě a s kovářskými nástroji

V jakém společenství pračlověk žil?
s Alupou

Jak mohl vzniknout oheň?
lízeň kámen a blesku do roso kovářská

Obrázek 84 Hodnocení žáka č. 17 2/2

záměny	4		
vynechávky	13		
inverze	2		
přidavky	0		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	57	7	50
2. minuta	58	6	52
3. minuta	53	6	47

Tabulka 35 Test – žák č. 18

celkem: 149

Na základě častých vynechávek, které se objevují uprostřed a ke konci slov, jsem zvolila úpravu, kde jsou důležitá místa tučně vyznačena, aby se žačka v textu následně rychleji zorientovala, pokud by kvůli tomu neporozuměla textu – Pračlověk.

Upravený text: Pračlověk

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 274 slov za 4 min. a 40

Počet chyb za celkový čas čtení: 11

Celkem slov v textu: 285 slov

Záměny	2 (během 3 minut)		
Vynechávky	7 (5 během 3 minut)		
Inverze	2 (1 během 3 minut)		
Přidavky	0		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	63	3	60
2. minuta	65	3	62
3. minuta	60	2	58

Tabulka 36 Upravený text – žák č. 18

celkem: 180

Hodnocení pracovního listu

Pracovní list č. 9

1. Doplň do vět vynechaná slova z textu.

Bydlel se svou tlupou v jeskyni, kde spal, oblékali
a jedli.
Obrovitý obří kámen dokázal udělat hodně
práce, třeba něco propíchnout nebo zapíchnout. Také
blachy a blůžky se daly různě seřezat, aby byly
užitečné.

2. Zkus vysvětlit pojmy:

Pazourek
obří kámen

Kyj
palice

Oštěp
obří dlouhý šelac

3. Text se snaží zapůsobit na čtenáře. Zkus najít nějaké
věty nebo části vět, které mají zaujmout nebo pobavit.
Barevně je v textu vyznač.

Načla 4

Obrázek 85 Hodnocení žáka č. 18 1/2

4. Odpověz na otázky:

Co pračlověk maloval na zdi jeskyně?
obřího, sebe, lov

Jaké měl pračlověk nástroje?
kámen, šelac, pro pazourek, šelc

V jakém společenství pračlověk žil?
tlupa

Jak mohl vzniknout oheň?
šelcem, jiskrou

Obrázek 86 Hodnocení žáka č. 18 2/2

U žačky se projevují vynechávky i během psaní. Některý smysl vět jí unikal důsledkem vynechávek, takže hodně po čtení dohledávala.

Závěr

Žačka textu místy neporozuměla ani s úpravou, a proto se při vyplňování často k textu vracela. Když si ale tučnou větu přečetla třeba 2x, pochopila. Vyplňování bylo zdlouhavé, a i při možnosti opisu se objevovaly vynechávky v písmu.

Úprava pomohla alespoň ve snížení chybovosti a lehce rychlejším tempu, pro plné porozumění textu ale potřebuje číst text vícekrát.

Překvapila mě však svým dobrým úsudkem o větách působících na čtenáře. Těch odhalila hodně. A i při čtení se jim smála.

Zkusila jsem jí dát jednodušší text pro nižší ročník s oddělenými slabikami – ZOO. Dočetla jen první odstavec, ale vynechávek bylo méně a textu z větší části rozuměla.

Úprava tedy pomohla, měla jsem však pro práci zvolit jednodušší text.

7.10 Text Olympiáda

7.10.1 Žák č. 19

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysortografik, dyskalkulik **Pohlaví:** muž

Třída: 5.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 2. 11. 2022

záměny	31
vynechávky	3
inverze	9
přídavky	0

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	35	17	18
2. minuta	40	15	25
3. minuta	33	11	22

Tabulka 37 Test – žák č. 19

celkem: 65

Na základě velké chybovosti, kdy žák zaměňuje písmena a občas nějaká prohodí, jsem zvolila text, který má tučně oddělené slabiky – Olympiáda. Při čtení často slabikuje, ukazuje si.

Upravený text: Olympiáda

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 276 slov za 5 min. a 31 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 14

Celkem slov v textu: 290

Záměny	8 (5 během 3 minut)
Vynechávky	2
Inverze	4 (2 během 3 minut)
Přidavky	0

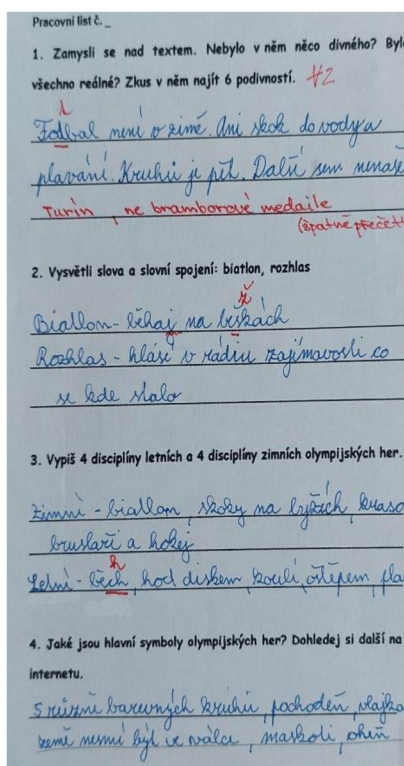
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	48	3	45
2. minuta	56	3	53
3. minuta	57	1	56

Tabulka 38 Upravený text – žák č. 19

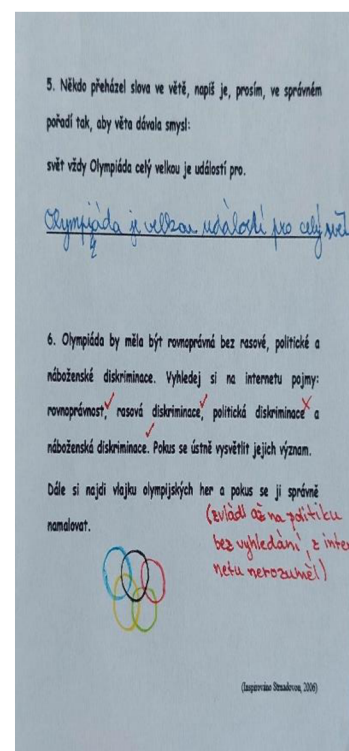
celkem: 154

Některé chyby pramenily vyloženě z nepřesného domýšlivého čtení. I nějaké přidavky a záměny pramenily z domýšlení (znaky – značky, sportovní – sportování, kruhy – kruhů, bramborové – bronzové, vyznamenáním – významným).

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 87 Hodnocení žáka č. 19 1/2

Obrázek 88 Hodnocení žáka č. 19 2/2

V 1. cvičení pramenila jedna chyba ze špatně přečteného slova. Žák „bramborové“ četl jako „bronzové“, tudíž nezaznamenal chybu. Druhá chyba pramenila ze zeměpisné neznalosti (neberu jako chybu).

V 6. cvičení dokázal žák popsat všechny pojmy, až na politickou diskriminaci, i bez použití internetu. Do počítače termín zadal (slovo diskriminace napsal špatně, počítač opravil), ale nedokázal vysvětlit přetlumočit, neboť nerozuměl složitým větám a definicím.

Zbytek chyb byl pravopisných (3).

Závěr

U tohoto žáka byl vidět veliký skok v rychlosti i správnosti! Při čtení si sice často slova domýšlí, aniž by je dočetl do konce, ale význam textu většinou nemění (1 v upraveném textu ano). Posluchače slova tahají za uši, žák ale chyby nevnímá. Koncovky rodů si hlídá dle kontextu.

V textu se žák relativně orientuje, ale je zbrklý, a tak občas nedohledá vše potřebné. Digitální gramotnost má dobrou, umí vyhledávat. Nehlídá si však pravopis, spoléhá na opravy vyhledávače.

Chválím znalosti žáka a jeho kritické myšlení. Na většinu otázek dokázal dobře odpovědět, našel i většinu nesrovnalostí v textu. Po testování jsem si myslela, že žák nedokáže seskládat větu z přeházených slov, ale chytře si ji našel v textu a správnost si ověřil.

Úprava textu byla účinná.

7.10.2 Žák č. 20

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysortografik **Pohlaví:** muž **Třída:** 5.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 22. 2. 2022

záměny	15		
vynechávky	0		
inverze	5		
přidávky	0		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	30	6	24
2. minuta	31	7	24
3. minuta	33	7	26

Tabulka 39 Test – žák č. 20

celkem: 74

Na základě velké chybovosti, kdy žák zaměňuje písmena a občas nějaká prohodí, jsem zvolila text, který má tučně oddělené slabiky – Olympiáda. U čtení si ukazuje, často slabikuje nebo hláskuje.

Upravený text: Olympiáda

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 281 slov za 6 min. a 8 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 9

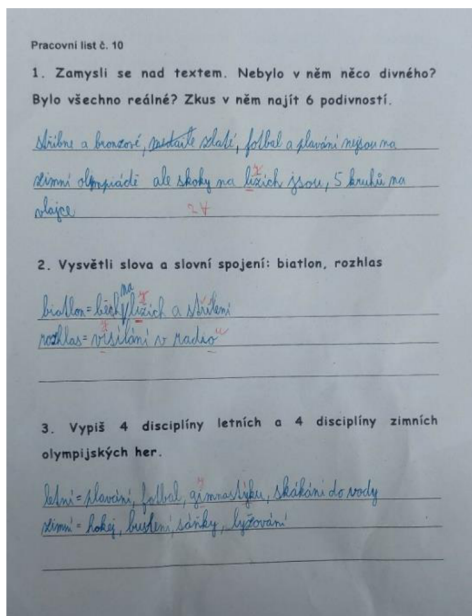
Celkem slov v textu: 290

Záměny	7 (4 během 3 minut)		
Vynechávky	0		
Inverze	2 (během 3 minut)		
Přidávky	0		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	46	2	44
2. minuta	49	2	47
3. minuta	51	2	49

Tabulka 40 Upravený text – žák č. 20

celkem: 140

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 89 Hodnocení žáka č. 20 1/2

V 1. cvičení byla hrubka a 2 položky chyběly (nevěděl kde leží turín a že hod míčkem není na olympiádě). Ve 2. cvičení byly jen pravopisné chyby, stejně tak ve 3. a 4. Některá slova si dohledal, ale něco ne.

V 6. cvičení dokázal popsat všechny pojmy bez vyhledání.

Závěr

Často zaměňuje o-u a t-l. Při čtení si ukazuje, často slabikuje nebo dokonce hláskuje. Při úpravě s tučnými slabikami převážně slabikoval, ale měl menší počet chyb. Informace z textu si poměrně dobře pamatoval, má kritické myšlení, ale chyby plynoucí z dysortografie neviděl, i když třeba nějaká slova vyloženě opisoval (gymnastika).

Úprava pomohla.

7.11 Text Záhada ztracené peněženky

7.11.1 Žák č. 21

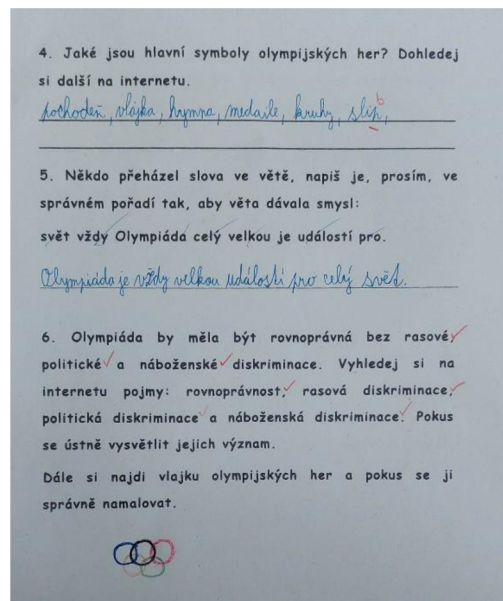
Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik

Pohlaví: žena

Třída: 5.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Obrázek 90 Hodnocení žáka č. 20 2/2

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 20. 2. 2022

záměny	6
vynechávky	5
inverze	3
přidavky	0

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	28	5	23
2. minuta	17	3	15
3. minuta	30	6	24

Tabulka 41 Test – žák č. 21

celkem: 62

Dle průběhu čtení, kdy dívka přeskakuje z řádku na řádek nebo vynechává slova (neukazuje si), jsem pro ni zvolila text s podkladem „navádějící oči“, který je jednodušší na myšlenkové zpracování – Záhada ztracené peněženky. Občas se objevuje dvojí čtení.

Upravený text: Záhada ztracené peněženky

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 238 slov za 4 min. a 21 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 5

Celkem slov v textu: 243

Záměny	2 (1 během 3 minut)
Vynechávky	3 (2 během 3 minut)
Inverze	0
Přidavky	0

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	58	1	57
2. minuta	56	1	55
3. minuta	60	1	59

Tabulka 42 Upravený text – žák č. 21

celkem: 171

Hodnocení pracovního listu

Pracovní list č. 11

1. Kde Leo nejspíš zapomněl peněženku?
Na hřišti / v obchodě

2. Co můžeme dělat pro to, abychom peněženku někde nezapomněli, nevypadla nám nebo nám ji někdo neukradl?
Hlídat si ji a dobře uzamčit tašku

3. Vyznač trasu, kudy Leo chodil.

4. Najdi věty, které začínají:
 Tak jsem *šel dál*
 Potkal jsem se tam *s mým bratrancem*
 Vůstaem *vůstaem*
 Doma jsem zjistil, *že taška nemá peněženku*

Obrázek 91 Hodnocení žáka č. 21 1/2

5. Barevně označ místa, kde Leo něco platil.

6. Napiš seznam, co všechno Leo koupil. Co se z toho dá uvařit?
mléko, vejce, sádlo, housky, sýr, maso, 45, sýrka

Obrázek 92 Hodnocení žáka č. 21 2/2

V 1. cvičení chybná odpověď – po testování jsme si o možnostech promluvily a vyvodila, že peněženku zapomněl spíše v posledním obchodě, neboť se zapovídal u uklízení věcí, na hřišti peněženku nevyndával a měl věci zamčené. V 6. cvičení chybělo 5 věcí ze seznamu – spíše lenost ještě psát, než že by nedokázala vyhledat. 2x chyběla interpunkce.

Závěr

Upravený text dívce nasmírně pomohl, i když výkony v jednotlivých minutách byly kolísavé. Příběh dokázala převyprávět.

V textu se orientuje, dokáže informace vyhledat, ale má horší krátkodobou paměť, častokrát něco hledala.

Při čtení nejvíce zaměňuje t-l, přeskakuje na jiné řádky nebo vynechává slova.

7.11.2 Žák č. 22

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik **Pohlaví:** žena **Třída:** 5.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 22. 2. 2022

záměny	8		
vynechávky	3		
inverze	5		
přidávky	3		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	25	5	20
2. minuta	27	8	19
3. minuta	27	6	21

Tabulka 43 Test – žák č. 22

celkem: 60

Dívka se v textu hodně ztrácí a zaměňuje slova (neukazuje si), občas slabikuje, proto jsem pro ni zvolila text s podkladem „navádějící oči“, který je jednodušší na myšlenkové zpracování – Záhada ztracené peněženky.

Upravený text: Záhada ztracené peněženky

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 235 slov za 4 min. a 2 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 8

Celkem slov v textu: 243

Záměny	3 (2 během 3 minut)
Vynechávky	1 (během 3 minut)
Inverze	4 (3 během 3 minut)
Přidavky	0

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	63	2	61
2. minuta	62	3	59
3. minuta	60	1	59

Tabulka 44 Upravený text – žák č. 22

celkem: 179

Hodnocení pracovního listu

Pracovní list č. 11

1. Kde Leo nejspíš zapomněl peněženku?
Rezimčo

2. Co můžeme dělat pro to, abychom peněženku někde nezapomněli, nevypadla nám nebo nám ji někdo neukradl?
hlédám si jí, omíl jí, ma ředzku, namykad si jí ab obřičičky

3. Vyznač trasu, kudy Leo chodil.

4. Najdi věty, které začínají:
Tak jsem šel dle
Potkal jsem se tam i s mým bratrance Vilkem.
Doma jsem zjistil, že v káše mám peněženku

Obrázek 93 Hodnocení žáka č. 22 1/2

5. Barevně označ místa, kde Leo něco platil.

6. Napiš seznam, co všechno Leo koupil. Co se z toho dá uvařit?
Chleba, kvasok, rajčata, sušenka, rajčokij, protlak, šokokij, čokol, kreselky, uterki, mase' Ročeni' - rajčeka' 4 maso

Obrázek 94 Hodnocení žáka č. 22 2/2

V 5. cvičení dívka chybně zakroužkovala i hračkárnou, kde si ale chlapec nakonec nic nekoupil. To jí došlo až když mi list odevzdala a požádala mě o opravu.

V 6. cvičení nevěděla, jak se píše „rajský“, napsala něco mezi s a z. V seznamu jí chyběla 1 položka.

Závěr

Úprava dívce pomohla v tom, že se za celý text ztratila jenom jednou a slova prohazovala méně. V textu se orientuje, dokáže informace vyhledat, ale má horší krátkodobou paměť. Informace si nepamatovala a vyhledávala je. Orientace chvíli trvá.

Při čtení nejvíce zaměňuje a-e-o, přeskakuje na jiné řádky nebo zaměňuje pořadí slov. Úprava jí pomohla.

7.12 Text Vznášec z vesmíru

7.12.1 Žák č. 23

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik **Pohlaví:** žena **Třída:** 5.

Metoda výuky čtení: Analyticko-syntetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 24. 2. 2022

záměny	3		
vynechávky	10		
inverze	4		
přídavky	7		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	41	11	30
2. minuta	29	7	22
3. minuta	30	6	24

Tabulka 45 Test – žák č. 23

celkem: 76

Na základě poměrně slušného tempa, ale různorodé chybovosti, jsem zvolila text s nejzákladnější úpravou, který má však delší rozsah – Vznášec z vesmíru.

Při čtení si ukazuje, občas dvojí čtení nebo slabikování.

Upravený text: Vznášec z vesmíru

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 289 slov za 5 min. a 08 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 11

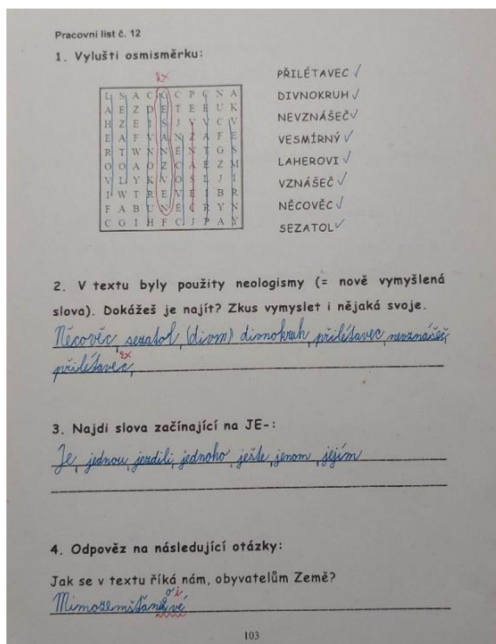
Celkem slov v textu: 300

Záměny	1 (během 3 minut)		
Vynechávky	3 (2 během 3 minut)		
Inverze	1		
Přidávky	6 (5 během 3 minut)		
čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	63	3	60
2. minuta	62	2	60
3. minuta	58	3	55

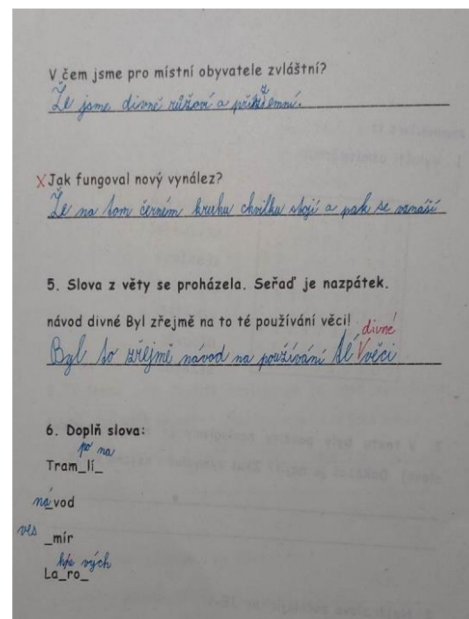
Tabulka 46 Upravený text – žák č. 23

celkem: 175

Hodnocení pracovního listu

Obrázek 95 Hodnocení žáka č. 23 1/2

Obrázek 96 Hodnocení žáka č. 23 2/2

V 1. cvičení označila jedno místo 2x, neboť se v něm nacházela dvě hledaná slova, ale vznášec bez předpony „ne“ měl i vlastní sloupeček.

Ve 2. cvičení měla jedno slovo dvakrát a jedno chybělo. Ve 4. cvičení špatně skloňovala slovo mimozemšťané a neuvedla správnou odpověď u 3. otázky (nevznášec přitahoval k zemi a zase pouštěl). V 5. cvičení vynechala jedno slovo ve větě.

Závěr

Dívka často nedočítá slova nebo si je zkomolí podle sebe (nějakým přídavkem) a nevnímá, že čte nesmyslná slova. U upraveného textu už se chybovost zlepšila, ale časté přídavky přetrvávaly. Význam textu však pochopila.

Výpracování pracovního listu jí zabralo velkou spoustu času. Důvodem bylo, že dívka přečtené informace rychle zapomněla, i když mi je bezprostředně po dočtení textu přeríkávala. Než tedy našla hledanou pasáž v textu, uplynulo i pár minut. Ceníم však to, že se nevzdává a vždy chce práci dokončit. Je nutná trpělivost protistrany.

Z pracovního listu je patrné, že je dívka nepozorná a málo svou práci kontroluje.

Úprava však byla přínosná, výkon se zlepšil.

7.12.2 Žák č. 24

Čtenářská diagnostika

Žák: dyslektik, dysgrafik **Pohlaví:** muž **Třída:** 5.

Metoda výuky čtení: genetická

Test

Hodnoceno po 3 minutách čtení. Počet slov v textu je 170.

Datum: 22. 2. 2022

záměny	12
vynechávky	4
inverze	8
přídavky	3

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	58	10	48
2. minuta	56	8	48
3. minuta	58	9	49

Tabulka 47 Test – žák č. 24

celkem: 145

Žák čte rychle, ale dělá velké množství chyb. Zvažovala jsem, zda mu nedat text s oddělenými slabikami, ale jelikož se učil číst genetickou metodou, zvolila jsem text s „nejmenší“ úpravou – Vznášec z vesmíru. Žák si při čtení ukazuje rychle a snaží se prst dohnat, pak ale zaměňuje písmena, mění jejich pořadí nebo občas zamění i pořadí slabik (výjimečně slov).

Upravený text: Vznášec z vesmíru

Počet správně přečtených slov za celkový čas: 290 slov za 4 min. a 47 s

Počet chyb za celkový čas čtení: 10

Celkem slov v textu: 300

Záměny	7 (6 během 3 minut)
Vynechávky	0
Inverze	3 (2 během 3 minut)
Přídavky	0

čas	počet přečtených slov	počet chybně přečtených slov	počet správně přečtených slov
1. minuta	65	3	62
2. minuta	66	3	63
3. minuta	63	2	61

Tabulka 48 Upravený text – žák č. 24

celkem: 186

Hodnocení pracovního listu

Pracovní list č. 12

1. Vylušti osmisměrku:

L	A	C	C	P	N	A
Z	D	T	E	E	U	K
H	E	S	J	V	C	V
A	F	V	A	N	Z	A
R	T	W	N	N	E	G
O	A	O	Z	C	A	Z
V	L	Y	R	V	O	J
I	W	T	R	E	T	B
F	A	B	V	N	E	C
C	G	I	H	F	D	P

↑

PŘILÉTAVEC
DIVNOKRUH
NEVZNÁŠEČ
VESMÍRNÝ
LAHEROVI
VZNÁŠEČ
NĚCOVĚC
SEZATOL

2. V textu byly použity neologismy (= nově vymyšlená slova). Dokážeš je najít? Zkus vymyslet i nějaká svoje.

Lebom, divnokruh, sezatol, něcověc, vrnáček
přilétavec 2+

3. Najdi slova začínající na JE-:

je, jezdby, jít, jevn, jevin, jedon, jezid
1+

4. Odpověz na následující otázky:

Jak se v textu říká nám, obyvatelům Země?
mimozemšťan

Obrázek 97 Hodnocení žáka č. 24 1/2

V 1. cvičení nenašel dvě slova, která se četla odspodu, ale přitom je vpravo škrtl. Ve 2. a 4. cvičení vždy chyběla 1 položka.

Ve 4. cvičení mu vypadlo písmenko.

Závěr

Žák se v textu orientoval, i když mu práce trvala déle. 2x mu vypadla jedna položka, ale většinu jich našel, což je dobrý výkon. Problém měl se zrakovou diferenciací, kdy nenašel slova psaná odspodu. Když jsem mu je poté ukázala, řekl mi, že na to by nepřišel.

Úprava ale pomohla ve snížení záměn i k rychlejšímu tempu.

8 Vyhodnocení úspěšnosti pracovních listů

Ač byly výkony žáků různorodé, úprava byla ve všech případech nápomocná. Někdo se zlepšil rapidně v tempu, u někoho se tempo příliš nezměnilo, ovšem klesla chybovost. Pokrok k lepšímu byl patrný u většiny žáků.

V čem jsme pro místní obyvatele zvláštní?

jsme přivázaní a domníváme se

Jak fungoval nový vynález?

přibývá ke peně a tak přesk

5. Slova z věty se proházela. Seřad' je nazpátek.

návod divné Byl zřejmě na to ~~je~~ používání věcí!

Byl to různé návod na používání 'u' domní' věcí!

6. Doplň slova:

Trame^{ll}ia
L^uvod
L^umír
La^uro^u

Obrázek 98 Hodnocení žáka č. 24 2/2

Pomalé tempo čtení při testování bylo způsobeno obtížnějším textem Latyš, v němž děti nemohly odhadovat slova, ale na druhou stranu na něm bylo dobře patrné, kde žáci nejvíce chybují. Bylo tedy možné udělat si představu o jejich druhu obtíží a nabídnout jim adekvátní úpravu. Ne vždy jsem ovšem odhadla situaci správně, minimálně jednou potřeboval žák jinou úpravu, než byla původně zvolena (zkusila jsem mu ji nabídnout po testování). Věřím, že jejich učitel by situaci odhadl lépe a nabídl žákovi třeba adekvátnější úpravu.

Z pracovních listů bylo patrné, že textům žáci ve většině případů rozuměli a dokázali adekvátně zodpovědět otázky ověřující porozumění čteného. U dysortografiků se samozřejmě objevovalo mnoho pravopisných chyb, což je též zajímavé na pozorování. Velice mile mě překvapily znalosti žáků, např. skvěle hádali města ČR, mají dobré znalosti o svém regionu (Krkonoše) a spousta žáků má i obstojnou slovní zásobu na svůj věk. Myslím si, že třeba cvičení zaměřená na rovnoprávnost v textu Olympiáda děti dokázaly zodpovědět z důvodu, že se dnes hodně mluví o válce a tyto pojmy s ní též mohou souviset.

Překvapivé pro mě bylo procento žáků, kteří se učili čist analyticko-syntetickou metodou. Myslela jsem si, že genetická metoda bude zastoupena častěji. Ale je důležité zmínit, že jsem se setkávala spíše se staršími učitelkami, které už mají asi metodu více vžitou.

Pozitivní zpětnou vazbou pro mě bylo i nadšení žáků, kteří sami poznali svůj posun ve čtení, cítili se lépe a působili sebevědoměji. I paní učitelky měly radost a mustr úpravy textů si ode mě vyprosily.

Závěr

Diplomová práce shrnuje podstatné informace o čtenářské gramotnosti, dětském čtenářství, specifických poruchách učení a metodách podpory dyslektiků. Jistě by se toto téma dalo rozvinout daleko více, mým cílem však bylo shrnout pouze podstatné informace, na základě kterých budu schopna vytvořit sborník upravených čtecích a pracovních listů pro dyslektiky a zaměřit se pouze na žáky prvního stupně ZŠ, neboť právě s touto věkovou skupinou dětí budu při mém budoucím povolání nejvíce spolupracovat.

Díky své práci jsem měla možnost navštívit krkonošské základní školy a setkat se tak se spoustou dětí i učitelů. Každé setkání probíhalo jinak, každé dítě bylo specifické a tomu musel být přizpůsoben i můj přístup. Myslím si, že jsem se všemi dětmi navázala hezký vztah a při testování tak byla příjemná atmosféra, což bylo pro děti méně stresující.

Jak vyplývá z šesté kapitoly, účinnost čtecích a pracovních listů byla ověřena pozitivně. Dětem úpravy napomáhaly a mnohdy bezprostředně po testování děti projevíly radost z toho, že si samy všimly svého pokroku. To pro mě byla nejlepší zpětná vazba. I někteří učitelé projevíli o materiálu zájem, aby svým žákům mohli více pomáhat.

Mrzí mě, že zde nebyl větší prostor pro aktivity podporující čtenářství u dětí, neboť mě toto téma zajímá a baví mě čerpat při praxi inspiraci, získávat náměty od kolegyně nebo spolužaček a aktivity si poté třeba přetvářet k obrazu svému nebo si tvořit vlastní. Doplnila jsem si však svůj sborník aktivit, který jistě při praxi nejednou využiji. V budoucnu bych se ráda čtenářství dále věnovala.

Při psaní diplomové práce jsem načerpala z literatury spoustu zajímavých poznatků, dozvěděla jsem se množství nových informací a začala na problematiku nahlížet z více úhlů pohledů.

Problémy při psaní diplomové práce nastaly jenom párkrát, kdy se mi občas školy neozvaly nazpět s odpovědí, zda bych si u nich mohla listy ověřit nebo jsem se setkala s nevolí vedení. Chápu, že by se jednalo o práci navíc pro vedení, ale mrzelo mě, že se i při našem povolání můžeme setkat s nevybíravými odpověďmi.

Ověřování listů bylo samozřejmě náročné a zdlouhavé, bylo však nesmírně zajímavé pozorovat výkony žáků, jejich pokroky, nadšení nebo i negativní emoce. Poutavé bylo i písmo jednotlivých žáků, kdy dívky mívají už ve čtvrtém ročníku vypsanejší ruku než

chlapci a psací písmo už si přetvářejí k obrazu svému, druháci se zase v písmu ještě hledají, takže byly patrné občasné rozdíly v písmenkách a bylo možné spatřit i písmo dyslektiků, které pro mě bylo opravdu náročné rozluštit, když žáka neznám a nemám s ním zkušenost.

Práce mě jenom utvrdila v tom, že mě problematika čtenářství velmi zajímá, a ne pouze u dětí 1. stupně ZŠ. Ráda bych se i v budoucnu zaměřila na podporu dětí například prostřednictvím literárního kroužku, čtenářských dílen nebo tvorbou školní knihovny.

Zdroje

- 1) BALHAROVÁ, Kamila. Může pomoci úprava typografie žákovi s dyslexií na cestě ke čtenářské gramotnosti? In: Metodický portál RVP [online]. Národní pedagogický institut České republiky, © 2022, 13.12.2018 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/21933/MUZE-POMOCI-UPRAVA-TYPOGRAFIE-ZAKOVI-S-DYSLEXII-NA-CESTE-KE-CTENARSKE-GRAMOTNOSTI.html>.
- 2) BLAŽEK, Radek, JANOTOVÁ, Zuzana, POTUŽNÍKOVÁ, Eva a Josef BALS. Mezinárodní šetření PISA 2018. Praha: Česká školní inspekce, 2019. ISBN 978-80-88087-24-3. Dostupné také z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD%20%C5%A1et%C5%99en%C3%AD/PISA_2018_narodni_zprava.pdf.
- 3) ČERNÁ, Marie a Iva STRNADOVÁ. Dyslexie: Detektivní úkoly pro malé čtenáře. Praha: Fragment, 2015. ISBN 978-80-253-1278-0.
- 4) Čtenářská věž – Kvído [Kvído školák]. In: Albi [online]. © 2023 © ALBI Česká republika a.s. [cit. 7. 3. 2023]. Dostupné z: https://eshop.albi.cz/ctenarska-vez-kvido/?utm_medium=CPC&utm_source=srovname_cz&srovnameczclid=eb7211c2-4d73-11ed-b05a-ac1f6b0076ba.
- 5) Čtenářské sáčky [Čtenářské sáčky]. In: Ježpodí [online]. Ježpodí s.r.o., 2023. [cit. 7. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.jezpodí.cz/ctenarske-sacky/ctenarske-sacky-2/>.
- 6) Čtení se zážitkem – hraní rolí [Materiály]. In: SCIO [online]. ww.scio.cz, s.r.o., © 2023 [cit. 7. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.svetgramotnosti.cz/Download/221/cteni-se-zazitkem-hrani-rolí>.
- 7) ČUŘÍN, Michal, BUBENÍČKOVÁ, Petra a kol. Čtenářství v souvislostech. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2013. ISBN 978-80-7405-327-6.
- 8) DYSLEXIE FONT B.V. Dyslexie font differentiate itself from other typefaces. In: Dyslexiefont.com [online]. DYSLEXIE FONT BV, © 2019, 2019 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.dyslexiefont.com/en/typeface/>.
- 9) EMMERLINGOVÁ, Stanislava. Když dětem nejde čtení: Čtení slov s otevřenou slabikou 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-325-0.
- 10) EMMERLINGOVÁ, Stanislava. Když dětem nejde čtení 2: Čtení slov s uzavřenou slabikou 1. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-471-0.
- 11) FASNEROVÁ, Martina. Prvopočáteční čtení a psaní. Praha: Grada, 2018. ISBN

978-80-271-0289-1.

- 12) FISCHER, Slavomil, ŠKODA, Jiří, SVOBODA, Zdeněk a Ladislav ZILCHER. Speciální pedagogika: Edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-792-7.
- 13) HAVEL, Jiří, NAJVAROVÁ, Veronika a kol. Rozvíjení gramotnosti ve výuce na 1. stupni ZŠ. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5714-2.
- 14) CHALOUPKA, Otakar. Rozvoj dětského čtenářství. Praha: Albatros, 1982. ISBN 13-824-82.
- 15) JIRÁKOVÁ, Pavlína. Metody hodnocení a klasifikace žáků s dyslexií, dysgrafií a dysortografií. In: Alfabet [online]. Alfa Human Service, © 2010-2023, 8. 4. 2015 [cit. 2022-11-18]. Dostupné z: <https://www.alfabet.cz/vyvojova-vada-u-ditete/vzdelani-a-integrace/metody-hodnoceni-a-klasifikace/>.
- 16) JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. Reeducace specifických poruch učení u dětí. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-474-8.
- 17) KREJČOVÁ, Lenka. Dyslexie: Psychologické souvislosti. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-3950-2. Dostupné také z: https://books.google.cz/books?id=_s-EDwAAQBAJ&printsec=frontcover&key=AIzaSyDIPfI89JdFhWBVsMVsavVo6aNh057xlTc#v=onepage&q&f=false.
- 18) KUBAŘOVÁ, Petra. Vyprávěcí karty Kouzelná cesta jsou novou pomůckou pro rozvoj fantazie a čtenářské gramotnosti. In: Univerzita Hradec Králové Pedagogická fakulta [online]. Univerzita Hradec Králové, © 2023, 14. 3. 2022 [cit. 2022-03-06] Dostupné z: Vyprávěcí karty Kouzelná cesta jsou novou pomůckou pro rozvoj fantazie a čtenářské gramotnosti – Univerzita Hradec Králové (uhk.cz)
- 19) KUCHARSKÁ, Anna. Riziko dyslexie. Praha: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-784-7.
- 20) LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. Dítě a kniha. O čtenářství jedenáctiletých. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. ISBN 80-86898-01-6.
- 21) MATĚJČEK, Zdeněk. Dyslexie. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. ISBN: 0-72-24/1.
- 22) MATĚJČEK, Zdeněk. Dyslexie: specifické poruchy čtení. Vyd. 3., upr. a rozš. Jinočany: H & H, 1995. ISBN 80-85787-27-X.
- 23) MATĚJČEK, Zdeněk, ŠTURMA, Jaroslav, VÁGNEROVÁ, Marie a Zdeněk ŽLAB. Zkouška čtení. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy, 1987.

- 24) MATĚJČEK, Zdeněk, VÁGNEROVÁ, Marie a kol. Sociální aspekty dyslexie. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1173-2.
- 25) OpenDyslexic. About OpenDyslexic. In: OpenDyslexic [online]. 2014 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://opendyslexic.org/about>.
- 26) POKORNÁ, Věra. Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení: Rozvoj vnímání a poznávání. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-228-9.
- 27) PUGNEROVÁ, Michaela a kol. Psychologie: pro studenty pedagogických oborů. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0532-8.
- 28) PROCHÁZKOVÁ, Ivana. Co je čtenářská gramotnost, proč a jak ji rozvíjet? In: Metodický portál RVP.CZ [online]. Národní pedagogický institut České republiky, © 2022, 18. 1. 2006 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/446/CO-JE-CTENARSKA-GRAMOTNOST-PROC-A-JAK-JI-ROZVIJET.html>
- 29) REID, Gavin, GUISE, Nick a Jennie GUISE. The big book of dyslexia activities for kids and teens: 100+ Creative, Fun, Multi-sensory and Inclusive Ideas for Successful Learning. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 2018. ISBN 978 1 78592 377 7. eISBN 978 1 78450 725 1.
- 30) RÝDLOVÁ, Dagmar. Dyslexie, smutek, mindráky a já: Vyprávěno pro lidi, se kterými se život nemazlí. Chomutov: IDEAS ADVERTISING s. r. o., 2010. ISBN 978-80-254-8192-9.
- 31) SLOWÍK, Josef. Speciální pedagogika. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8.
- 32) SVOBODA, Pavel. Zábavná cvičení pro rozvoj čtení: oční pohyby, rozlišování znaků a písmen. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-956-9.
- 33) ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. Pedagogika. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5511-3.
- 34) TOMAN, Jaroslav. Dětské čtenářství a literární výchova. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 1999. ISBN 80-7204-111-8.
- 35) TYMICHOVÁ, Hana. Nauč mě správně číst. Praha: Práce, s. r. o., 1996. ISBN 80-208-0381-5.
- 36) VÁCLAVÍKOVÁ HELŠUSOVÁ, Lenka a kol. Dětské čtenářství v současné společnosti z perspektivy sociologie vzdělávání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012. ISBN 978-80-7372-936-3.

- 37) VALENTA, Michal a kol. Slovník speciální pedagogiky. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0937-9.
- 38) ZACHOVÁ, Alena. Čtenářství a čtenářská gramotnost. Vlkov: Helena Rezková, 2013. ISBN 978-80-904449-7-3.
- 39) ZELINKOVÁ, Olga. Dyslexie v předškolním věku? Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-321-5.
- 40) ZELINKOVÁ, Olga. Poruchy učení. 2. vydání. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-800-7.
- 41) ZIKL, Pavel, KOŠEK BARTOŠOVÁ, Iva a Kateřina JOSEFOVÁ VÍŠKOVÁ. Vliv fontu písma na rychlost a kvalitu čtení žáků 1. stupně ZŠ. Nová čeština doma a ve světě [online]. 2016, 1, 157–163 [cit. 2023-03-07]. ISSN 1805–367X. Dostupné z: https://ncds.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/109/2016/10/Zikl-Bartosova-Viskova_157-163.pdf.
- 42) ZIKL, Pavel, KOŠEK BARTOŠOVÁ, Iva, JOSEFOVÁ VÍŠKOVÁ, Kateřina, HAVLÍČKOVÁ, Klára, KUČÍRKOVÁ Alice, NAVRÁTILOVÁ, Jolana a Barbora ZETKOVÁ. Possibilities of ICT use for compensation of difficulties in reading of pupils with dyslexia. Procedia – Společenské vědy a vědy o chování [online]. 2015, 176, 915-922 [cit. 2023-03-06]. ISSN 1877-0428. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815005959>.
- 43) ZORMANOVÁ, Lucie. Rozvoj čtenářské gramotnosti u dětí mladšího školního věku. In: Metodický portál RVP.CZ [online]. Národní pedagogický institut České republiky, © 2022, 25. 10. 2022 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/23323/ROZVOJ-CTENARSKE-GRAMOTNOSTI-U-DETI-MLADSIHO-SKOLNIHO-VEKU.html>.

Zdroje obrázků

- 1) MLČOCHOVÁ, Markéta. Obr. 52 [Vznik medu (posloupnost)] [foto]. In: MLČOCHOVÁ, Markéta. Kdo se směje, nepláče. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1641-4. Dostupné z: <https://vytvarna-vychova.cz/vznik-medu-posloupnost/>.
- 2) ZIKL, Pavel, KOŠEK BARTOŠOVÁ, Iva a Kateřina JOSEFOVÁ VÍŠKOVÁ. Vliv fontu písma na kvalitu čtení žáků s SPU, 2014.

Seznam obrázků

Obrázek 1 Dyslexia font	27
Obrázek 2 Písmo Open Dyslexic	28
Obrázek 3 Čtenářská prověrka – Jablíčko – 2. třída	53
Obrázek 4 Čtenářská prověrka – Latyš – 3.-5. třída	53
Obrázek 5 Záznamový arch 1/2	54
Obrázek 6 Záznamový arch 2/2	54
Obrázek 7 Text č. 1 - Jedeme na ryby 1/2.....	56
Obrázek 8 Text č.1 - Jedeme na ryby 2/2.....	56
Obrázek 9 Pracovní list č.1 - Jedeme na ryby 1/2	56
Obrázek 10 Pracovní list č.1 - Jedeme na ryby 2/2	56
Obrázek 11 Text č.2 – Ježek školákem	57
Obrázek 12 Pracovní list č.2 – Ježek školákem 1/2.....	58
Obrázek 13 Pracovní list č.2 – Ježek školákem 2/2.....	58
Obrázek 14 Text č.3 – Statečný hrnčíř.....	59
Obrázek 15 Pracovní list č.3 – Statečný hrnčíř ½.....	59
Obrázek 16 Pracovní list č.3 – Statečný hrnčíř 2/2.....	59
Obrázek 17 Text č. 4 – O včelách	60
Obrázek 18 Pracovní list č. 4 – O včelách 1/2.....	61
Obrázek 19 Pracovní list č. 4 – O včelách 2/2.....	61
Obrázek 20 Text č. 5 – ZOO.....	62
Obrázek 21 Pracovní list č. 5 – ZOO 1/2.....	62
Obrázek 22 Pracovní list č. 5 – ZOO 2/2.....	62
Obrázek 23 Text č. 6 - Vorvaň a rak 1/2	63
Obrázek 24 Text č. 6 - Vorvaň a rak 2/2	63
Obrázek 25 Pracovní list č.6 - Vorvaň a rak 1/2	64
Obrázek 26 Pracovní list č.6 - Vorvaň a rak 2/2	64
Obrázek 27 Text č. 7 - Vánoční dárky 1/2	65
Obrázek 28 Text č. 7 - Vánoční dárky 2/2	65
Obrázek 29 Pracovní list č. 7 - Vánoční dárky 1/2	65
Obrázek 30 Pracovní list č. 7 - Vánoční dárky 2/2.....	65
Obrázek 31 Text č. 8 - Citron cestovatel 1/2.....	66
Obrázek 32 Text č. 8 - Citron cestovatel 2/2.....	66

Obrázek 33 Pracovní list č. 8 - Citron cestovatel 1/2	67
Obrázek 34 Pracovní list č. 8 - Citron cestovatel 2/2	67
Obrázek 35 Text č. 9 – Pračlověk 1/2	68
Obrázek 36 Text č. 9 – Pračlověk 2/2	68
Obrázek 37 Pracovní list č. 9 – Pračlověk 1/2	68
Obrázek 38 Pracovní list č. 9 – Pračlověk 2/2	68
Obrázek 39 Text č. 10 - Olympijské hry 1/2.....	69
Obrázek 40 Text č. 10 - Olympijské hry 1/2.....	69
Obrázek 41 Pracovní list č. 10 - Olympijské hry 1/2.....	70
Obrázek 42 Pracovní list č. 10 - Olympijské hry 2/2.....	70
Obrázek 43 Text č. 11 - Záhada ztracené peněženky 1/2.....	71
Obrázek 44 Text č. 11 - Záhada ztracené peněženky 2/2.....	71
Obrázek 45 Pracovní list č. 11 - Záhada ztracené peněženky 1/2.....	71
Obrázek 46 Pracovní list č. 11 - Záhada ztracené peněženky 2/2.....	71
Obrázek 47 Text č. 12 - Vznášec z vesmíru 1/2.....	72
Obrázek 48 Text č. 12 - Vznášec z vesmíru 2/2.....	72
Obrázek 49 Pracovní list č. 12 - Vznášec z vesmíru 1/2	73
Obrázek 50 Pracovní list č. 12 - Vznášec z vesmíru 2/2	73
Obrázek 51 Hodnocení žáka č. 1 1/2	75
Obrázek 52 Hodnocení žáka č. 1 2/2	75
Obrázek 53 Hodnocení žáka č. 2 1/2	78
Obrázek 54 Hodnocení žáka č. 2 2/2	78
Obrázek 55 Hodnocení žáka č. 3 1/2	81
Obrázek 56 Hodnocení žáka č. 3 2/2	81
Obrázek 57 Hodnocení žáka č. 4 1/2	83
Obrázek 58 Hodnocení žáka č. 4 2/2	83
Obrázek 59 Hodnocení žáka č. 5 1/2	85
Obrázek 60 Hodnocení žáka č. 5 2/2	85
Obrázek 61 Hodnocení žáka č. 6 1/2	88
Obrázek 62 Hodnocení žáka č. 6 2/2	88
Obrázek 63 Hodnocení žáka č. 7 1/2	90
Obrázek 64 Hodnocení žáka č. 7 2/2	90
Obrázek 65 Hodnocení žáka č. 8 1/2	93

Obrázek 66 Hodnocení žáka č. 8 2/2	93
Obrázek 67 Hodnocení žáka č. 9 1/2	95
Obrázek 68 Hodnocení žáka č. 9 2/2	95
Obrázek 69 Hodnocení žáka č. 10 1/2	98
Obrázek 70 Hodnocení žáka č. 10 2/2	98
Obrázek 71 Hodnocení žáka č. 11 1/2	100
Obrázek 72 Hodnocení žáka č. 11 2/2	100
Obrázek 73 Hodnocení žáka č. 12 1/2	103
Obrázek 74 Hodnocení žáka č. 11 2/2	103
Obrázek 75 Hodnocení žáka č. 13 1/2	105
Obrázek 76 Hodnocení žáka č. 13 2/2	105
Obrázek 77 Hodnocení žáka č. 14 1/2	107
Obrázek 78 Hodnocení žáka č. 14 2/2	107
Obrázek 79 Hodnocení žáka č. 15 1/2	109
Obrázek 80 Hodnocení žáka č. 15 2/2	109
Obrázek 81 Hodnocení žáka č. 16 1/2	111
Obrázek 82 Hodnocení žáka č. 16 2/2	111
Obrázek 83 Hodnocení žáka č. 17 1/2	114
Obrázek 84 Hodnocení žáka č. 17 2/2	114
Obrázek 85 Hodnocení žáka č. 18 1/2	116
Obrázek 86 Hodnocení žáka č. 18 2/2	116
Obrázek 87 Hodnocení žáka č. 19 1/2	118
Obrázek 88 Hodnocení žáka č. 19 2/2	118
Obrázek 89 Hodnocení žáka č. 20 1/2	121
Obrázek 90 Hodnocení žáka č. 20 2/2	121
Obrázek 91 Hodnocení žáka č. 21 1/2	123
Obrázek 92 Hodnocení žáka č. 21 2/2	123
Obrázek 93 Hodnocení žáka č. 22 1/2	125
Obrázek 94 Hodnocení žáka č. 22 2/2	125
Obrázek 95 Hodnocení žáka č. 23 1/2	127
Obrázek 96 Hodnocení žáka č. 23 2/2	127
Obrázek 97 Hodnocení žáka č. 24 1/2	130
Obrázek 98 Hodnocení žáka č. 24 2/2	130

Obrázek 99 Vznik medu (posloupnost) 158

Seznam tabulek

Tabulka 1 Test – žák č. 1.....	74
Tabulka 2 Upravený text – žák č. 1.....	75
Tabulka 3 Test – žák č. 2.....	77
Tabulka 4 Upravený text – žák č. 2.....	78
Tabulka 5 Test – žák č. 3.....	79
Tabulka 6 Upravený text – žák č. 3.....	80
Tabulka 7 Test – žák č. 4.....	82
Tabulka 8 Upravený text – žák č. 4.....	83
Tabulka 9 Test – žák č. 5.....	84
Tabulka 10 Upravený text – žák č. 5.....	85
Tabulka 11 Test – žák č. 6.....	87
Tabulka 12 Upravený text – žák č. 6.....	87
Tabulka 13 Test – žák č. 7.....	89
Tabulka 14 Upravený text – žák č. 7.....	90
Tabulka 15 Test – žák č. 8.....	91
Tabulka 16 Upravený text – žák č. 8.....	92
Tabulka 17 Test – žák č. 9.....	94
Tabulka 18 Upravený text – žák č. 9.....	95
Tabulka 19 Test – žák č. 10.....	97
Tabulka 20 Upravený text – žák č. 10.....	97
Tabulka 21 Test – žák č. 11.....	99
Tabulka 22 Upravený text – žák č. 11.....	100
Tabulka 23 Test – žák č. 12.....	101
Tabulka 24 Upravený text – žák č. 12.....	102
Tabulka 25 Test – žák č. 13.....	104
Tabulka 26 Upravený text – žák č. 13.....	105
Tabulka 27 Test – žák č. 14.....	106
Tabulka 28 Upravený text – žák č. 14.....	107
Tabulka 29 Test – žák č. 15.....	108
Tabulka 30 Upravený text – žák č. 15.....	109
Tabulka 31 Test – žák č. 16.....	110
Tabulka 32 Upravený text – žák č. 16.....	111

Tabulka 33 Test – žák č. 17.....	113
Tabulka 34 Upravený text – žák č. 17.....	113
Tabulka 35 Test – žák č. 18.....	115
Tabulka 36 Upravený text – žák č. 18.....	115
Tabulka 37 Test – žák č. 19.....	117
Tabulka 38 Upravený text – žák č. 19.....	118
Tabulka 39 Test – žák č. 20.....	120
Tabulka 40 Upravený text – žák č. 20.....	120
Tabulka 41 Test – žák č. 21.....	122
Tabulka 42 Upravený text – žák č. 21.....	123
Tabulka 43 Test – žák č. 22.....	124
Tabulka 44 Upravený text – žák č. 22.....	125
Tabulka 45 Test – žák č. 23.....	126
Tabulka 46 Upravený text – žák č. 23.....	127
Tabulka 47 Test – žák č. 24.....	129
Tabulka 48 Upravený text – žák č. 24.....	129

Seznam příloh – Sborník (mimo přílohu č. 25)

- Příloha č. 1: Čtecí a pracovní list – Jede se na ryby
- Příloha č. 2: Čtecí a pracovní list – Ježek školákem
- Příloha č. 3: Čtecí a pracovní list – Statečný hrnčíř
- Příloha č. 4: Čtecí a pracovní list – O včelách
- Příloha č. 5: Čtecí a pracovní list – Vorvaň a rak
- Příloha č. 6: Čtecí a pracovní list – Vánoční dárky
- Příloha č. 7: Čtecí a pracovní list – ZOO
- Příloha č. 8: Čtecí a pracovní list – Citron cestovatel
- Příloha č. 9: Čtecí a pracovní list – Pračlověk
- Příloha č. 10: Čtecí a pracovní list – Olympiáda
- Příloha č. 11: Čtecí a pracovní list – Záhada ztracené peněženky
- Příloha č. 12: Čtecí a pracovní list – Vznášec z vesmíru
- Příloha č. 13: Řešení pracovního listu – Jede se na ryby
- Příloha č. 14: Řešení pracovního listu – Ježek školákem
- Příloha č. 15: Řešení pracovního listu – Statečný hrnčíř
- Příloha č. 16: Řešení pracovního listu – O včelách
- Příloha č. 17: Řešení pracovního listu – Vorvaň a rak
- Příloha č. 18: Řešení pracovního listu – Vánoční dárky
- Příloha č. 19: Řešení pracovního listu – ZOO
- Příloha č. 20: Řešení pracovního listu – Citron cestovatel
- Příloha č. 21: Řešení pracovního listu – Pračlověk
- Příloha č. 22: Řešení pracovního listu – Olympiáda
- Příloha č. 23: Řešení pracovního listu – Záhada ztracené peněženky
- Příloha č. 24: Řešení pracovního listu – Vznášec z vesmíru
- Příloha č. 25: Žádost o individuální práci s dítětem

Jedeme na ryby

Je krásné nedělní ráno. Kája a Jíra

si sbalili věci: , i .

Jedou totiž na . Oba dostali od

rodičů nová . To se jim to jede.

Jára jede a pozoruje okolí. Nevidí
tátovo

 . Táta na něho volá a mává
rukama. A je malér! Doma ho bude čekat

kázání! A nejspíš i zákaz a !

U řeky si všichni sedají na .

Vyrobili ji hodní rybáři. Začínají lovit.

Kája nahazuje . Jíra Kájovi

pomáhá. Vylovené dává do sítě.

Malé ryby hází zpět do .

Doma tatínek chycené ryby zabije,
vykuchá je a umyje. Maminka je osolí a
upeče je k večeři. Jíra má ale strach z
tátova pokárání. Zakážou mu rodiče
něco?

Pracovní list č. 1

1. Čti postupně věty a objevuj v nich chyby. Chyby oprav.

Jíra a Kája jeli chytat raky.

Kája jel na koloběžce a mával tátovi.

Jíra lovil ryby a Kája mu pomáhal.

Malé ryby dávali do sítě.

K večeři byly brambory.

Jíra bude doma koukat na televizi

(Inspirováno S. Emmerlingovou, 1999)

2. Odděl slova čarou. Věty napiš.

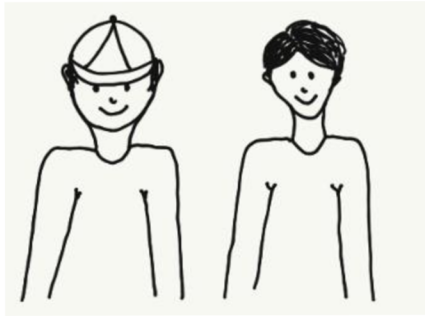
JEDOUNARYBY. _____

KÁJANAHAZUJEUDICI. _____

JÍRATONEUMÍ. _____

UPEČEJEKVEČEŘI. _____

3. Poznej, kdo je na obrázku. Nakresli pečení.

Tohle jsou _____.

4. Doplň rýmy.

Táta měl dnes pochyby, že pojedem na _____.

Rybáři maj pod čepicí, vyrobili nám _____.

My jsme bratři, hola, hola, oba máme nová _____.

5. Spoj, co k sobě patří.

Kája jsou nová.

Jíra umí nahazovat udici.

Táta peče večeři.

Máma vyrobili rybáři.

Lavičku pomáhá bratrovi.

Kola se zlobí.

Ježek školákem

1. Malý ježek Hugo žil se svojí rodinou v Krkonoších v malé vesničce jménem Lánov. V létě si Hugo hrával, chodil s rodinou na výlety a hodně jedl. Všichni ježci hodně jedli, aby bez strádání přečkali zimu. Před zimou se totiž zahrabou do listí nebo si vybudují nějaké teplé a suché hnízdečko a tam až do jara spí.

2. Když Hugova rodina sháněla potravu na zimu, Hugo se zranil. Nožičkou uvízl v plotě a nemohl ven. Naštěstí ho našel hodný pán z KRNAPu. Domluvil se s Hugovou rodinou, že ho vezme do záchranné stanice, ošetří ho a přes zimu ho nechá v Krkonošském gymnáziu.

3. Rodina souhlasila a dohodla se s pánem, kde si Huga na jaře vyzvednou. Hugo žil ve škole v takové veliké bedýnce. Děti se o něj každý den staraly. Dávaly mu napít, najíst, čistily mu bedýnku a hrály si s ním. Občas se s nimi chodil i učit, aby byl vzdělaný.

4. Na jaře ho dle slibu pán z KRNAPU odnesl zase zpět za rodinou na smluvené místo. Hugo si zimu opravdu moc užil, ale byl rád, že je zase se svou rodinou.

Pracovní list č. 2

1. Odpověz na otázky:

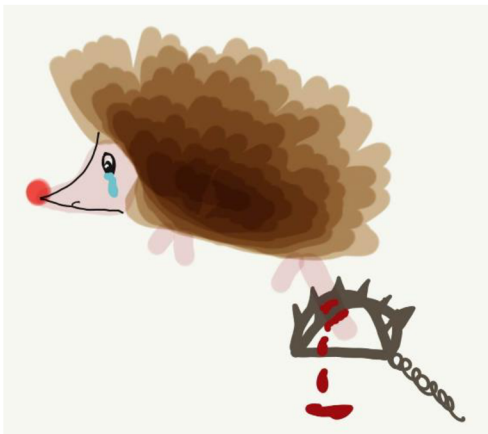
Jmenoval se ježek Hubert? ANO X NE

Uvázl ježek v nastražené pasti? ANO X NE

Jmenovala se škola Krkonošské gymnázium? ANO X NE

Ježek se vrátil za rodinou v létě. ANO X NE

2. Sedí obrázek k textu? Pokud ne, zkus namalovat takový, který k němu sedí.

3. Věta se nám scvrkla dohromady. Dokážeš slova oddělit a napsat větu správně?

Nožičkou uvázl v plotě a nemohl ven.

4. Zkus vysvětlit pojmy:

KRNAP

Zimní spánek

Záchranná stanice

5. Spoj slabiky, aby tvořily slova z textu:

Zi žek

KR la

Je NAP

Ško ma

Statečný hrnčíř

Starý hrnčíř měl mladého synka, který po něm měl jednoho dne přebrat řemeslo. Vojtěcha práce moc bavila a těšil se, až po tatínkovi hrnčířnu převezme. Vyráběl krajáče, džbány, talíře, misky, svícny. Každý svůj výrobek i nádherně pomaloval, proto je lidé na trhu rádi kupovali.

Jednoho slunného dne si vyrazila princezna z blízkého zámku kolem hrnčířny na procházku. Vojtěch se jí od pohledu zalíbil a ona jemu také. Ale oba dva věděli, že princezna si smí vzít jenom šlechtice nebo rytíře, a ne žádného hrnčíře. Šla po pěšině do lesa, který byl hned za hrnčířnou.

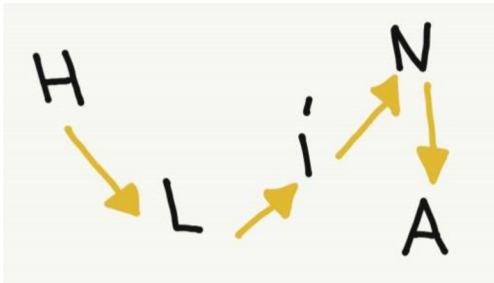
Vojtěch po chvíli uslyšel princeznuin výkřik. Popadl pár krajáčů, cihlu hlíny a běžel jí na pomoc. Přepadli ji loupežníci. Třem rozbil o hlavu krajáče, až z toho omdleli a dva přetáhl cihlou hlíny. Princeznu tím zachránil a od pana krále dostal titul rytíře. Mohli se tedy vzít a spravedlivě spolu vládnou. Keramický krajáč byl přidán do královského znaku.

Pracovní list č. 3

1. Namaluj královský znak.

2. Jaké mohlo dostat království jméno?

3. Spoj písmenka dohromady. Jaké slovo vznikne?

4. Najdi slova začínající na PŘ-:

5. Vylušti tajenku:

1						
2						
3						
4						
5						

1. hodnost (Vojtěch dostal __ rytíře)
2. keramický hrnek se dvěma uchy (__ , džbány, talíře, misky, svícny)
3. povolání zastarale/ manuální dovednost (Vojtěch měl po otci přebrat __)
4. obrněný bojovník (čím se stal Vojtěch po záchraně princezny)
5. řemeslník, který vyrábí keramiku (povolání Vojtěcha a jeho otce)

Tajenka: _____

O včelách

Včely žijí v úlech, kterým vládne královna - matka. Vedle matky najdeme v úlu další samice - dělnice, ale také samce - trubce.

Včelí královna je ze všech včel největší. Jejím úkolem je snést vajíčka, ze kterých se vylíhnou larvy, ty se přemění na kukly a z kukel jsou poté nové včely.

Úkol dělnic se mění dle jejich věku. Nejprve v úle uklízejí, poté krmí larvy mateří kašičkou, staví buňky plástu z vosku, sbírají nektar a na konci cyklu umírají. Také krmí královnu po celý její život mateří kašičkou a svým žihadlem dokáží zahnat jakéhokoli nepřítele.

Hlavní činností včel je sběr sladké šťávy, nektaru, z květů a její nošení do úlu. Tam se z ní tvoří chutný a zdravý med.

Včely jsou důležité také proto, že když opylují květy rostlin, stávají se z nich poté plody.

Včely jsou velmi užitečný hmyz, ale chytat je do ruky se nevyplácí. Víš proč?

Pracovní list č. 4

1. Proč se nevyplácí chytat včely do ruky?

2. Dokážeš zodpovědět i další otázky?

Jak se nazývá včelí matka?

Co klade včelí královna?

Jak se jmenuje včelí samec?

Co je hlavní činností včel?

Čím se živí larvy a včelí královna?

3. Dokážeš namalovat dělnici v etapách podle toho, co ve kterém věku dělá? Stačí symbolicky.

4. Jak asi probíhá výroba medu? Seřad' obrázky do správného pořadí.

Obrázek 99 Vznik medu (posloupnost)

(Mlčochová, 2020, dostupné z: <https://vytvarna-vychova.cz/vznik-medu-posloupnost/>)

ZOO

Do ZOO chodí rádo snad každé dítě. Dá se do ní chodit v každém ročním období. V létě bývají zvířata venku ve výbězích, v zimě uvnitř v pavilonech.

O každé zvíře se stará ošetřovatel. Nosí jim jídlo, udržuje po nich čistotu a stará se o ně při nemocech nebo zraněních. Návštěvníci mají přísný zákaz zvířata krmit, protože by tím mohli zvířatům ublížit.

Za zvířátky nás dovedou ukazatelé, které jsou rozmístěny po celé ZOO. Kolem výběhů jsou vysoké ploty nebo mříže, aby zvířata neutekla a někoho nezranila. Návštěvníci také nesmějí lézt za zvířaty dovnitř.

V areálu můžeme vidět několik druhů zvířat z různých kontinentů. Prostředí musí být přizpůsobeno podmínkám, ve kterých by žila zvířata i mimo zajetí.

Navštívit můžeme například slony, žirafy, zebry, hrochy, různé druhy ptáků, ryb, plazů a tak dále. V Liberci mají například bílé tygry, v Praze jsou lední medvědi a v Novém Městě je dokonce kovo-zoo.

Pracovní list č. 5

1. Písmenka nám naskákala na sebe. Dokážeš rozluštit názvy zvířat ze ZOO?

2. Jsou věty pravdivé?

Zrní žere ptáky. ANO X NE

Ošetřovatel se stará o zvířata. ANO X NE

Do ZOO se chodí zadarmo. ANO X NE

Zvířata v ZOO se mohou krmit. ANO X NE

V pavilonu je pokladna. ANO X NE

3. Zkus opravit věty, o kterých si myslíš, že byly nepravdivé.

4. V encyklopedii zvířat si nějaké vyber. Zkus popsat, jak vypadá a následně k němu přiřpiš důležité informace, které se v encyklopedii dočteš (potrava, kde žije, mlád'ata ...).

5. Mohl by mít příběh i jiný nadpis? Zkus nějaký vymyslet.

Vorvaň a rak

1. Kdesi, ve smaragdových vodách oceánu, se narodil malý vorvaň se skvrnkou na ocásku. **Skvrna měla tvar jahody, a tak jeho jméno bylo hned jasné.**

2. Když se mu konečně povedlo zkoordinovat svoje ploutvičky, vyrazil si hrát za ostatními malými vorvani. **U nich však narazil, všichni se ho báli kvůli skvrně na ocásku.** Jeho to moc a moc mrzelo, ale neodradilo ho to a vydal se hledat někoho, komu by nevadilo si s ním hrát.

3. Jednou, když plaval kolem mělčin, všiml si, že na dně něco malého víří písek. Hned se to vydal prozkoumat. **Ke svému úžas zjistil, že je to malý ráček poustevníček hledající novou lasturu, kde by mohl bydlet.**

4. Jahoda na něj chvíli koukal a pak se ho zeptal: „Copak to děláš?“. Ráček se na něj podíval a smutně odpověděl: „Už jsem vyrostl z mého domečku, a tak si hledám nový.“. A opět začal pátrat po novém. **Jahoda se zamyslel, kde viděl nějaký vhodný domeček a vzpomněl si, že spousta ostatních ryb bydlí v korálech.** Tak se tam hned vydal, aby se podíval, jestli by se tam pro ráčka nenašlo volné místo. Jedno takové našel, tak to

rychle plaval zpět povědět ráčkovi. Našel ho kousek od místa, kde ho předtím opustil. Stále hledal a nenacházel nějaký vhodný nový domeček. Jahoda mu pověděl:

„Ráčku, našel jsem pro tebe nový domeček. Ryby žijící v korálech mají ještě volné místo pro dalšího obyvatele. Budeš tam mít i společnost.“ Ráček se na něj smutně podíval a odpověděl: „To už jsem zkoušel, ale není to vhodné místo pro raky. **Já potřebuji nějakou ulitu, kam bych se mohl celý schovat a se svým domečkem cestovat.**“

5. Jahoda se opět zamyslel a pak ho napadlo, že by se mohl zeptat želv, kde přišly ke svému domečku. „Moje maminka říkala, že už jsme se s nimi narodili,“ řeklo jedno z mlád'at. Jahoda jim poděkoval a rychle plaval za ráčkem. Ten už však našel to, co hledal. Vyprávěl malému vorvaňovi, jak se mu to povedlo: „Když jsi odplaval, tak jsem najednou zahlédl lesklou věc v písku. Tak jsem jí vyhrabal a koukám, že je uvnitř dostatek místa. Má sice na boku nápis Nutella, ale to mi nevadí. Aspoň mě hned poznáš.“

6. A od té doby se z Jahody a ráčka stali nerozluční kamarádi. Občas si zašli pohrát i s malými želvami na proudy a bylo jim moc dobře.

Pracovní list č. 6

1. Dokážeš odpovědět na otázky?

a) Podle čeho dostal vorvaň své jméno?

b) Co mu skvrna způsobovala za potíže?

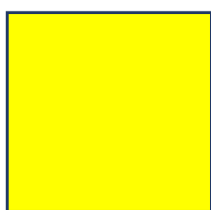
c) V čem mohou žít ryby (obydlí), například klauni očkati?

d) V čem žijí raci (obydlí)?

e) Kde se asi mohla vzít v moři sklenice od Nutelly?

2. Pokus se namalovat ráčka, jak vypadal na konci příběhu.

3. Sklenice od Nutelly do moře jistě nepatří. Do jakého kontejneru bys ji hodil?

4. Doplň osnovu - pokus se krátce vyjádřit, co se děje v daném odstavci. Čísla u odstavců ti pomohou v orientaci.

1. Narození vorvaně

2. Vorvani se Jahody bojí

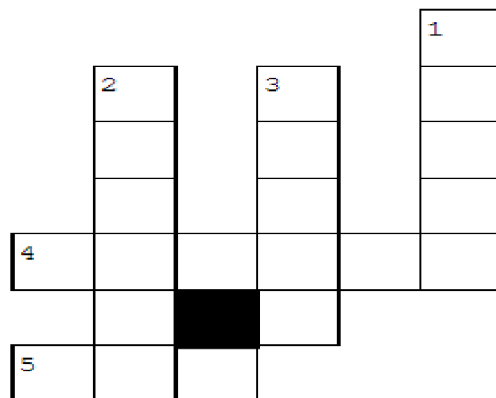
3. _____

4. Jahoda se ptá ryb na domeček pro ráčka

5. _____

6. Jahoda a ráček jsou kamarádi

5. Dokážeš vyplnit doplňovačku?

Svisle:

1. Kdo vorvaňovi poradil?

2. Jméno vorvaně.

3. Kde se příběh

odehrává?

Vodorovně:

4. Kde bydlí některé ryby?

5. Kdo bydlí v ulitě?

Vánoční dárky

Pavlík se moc těšil na Vánoce. Přál si od Ježíška dostat nový dotykový telefon, aby na něm mohl hrát hry. Když přišel pod stromeček, hledal pouze hranatou krabičku se svým jménem, jiné dárky ho vůbec nezajímaly. Telefon opravdu dostal. Prudce z něj strhal balící papír a celý večer už byl jenom s ním a nic jiného nevnímal. Rodičům i prarodičům to bylo líto, protože si s nimi nepovídal a na ostatní dárky se ani nepodíval. Dostal tak pěkné knížky a autíčka...

Asi týden po Vánocích se přes Pavlíkovu vesnici prohnal veliký vítr, který shodil strom na elektrické vedení. V celém okolí tak přestal fungovat elektrický proud. Pavlík si toho nejdříve vůbec nevšiml, protože neustále koukal do telefonu, a ne okolo sebe. Když se mu ale telefon vybil, začal se shánět po nabíječce a divil se, proč se mu telefon nenabíjí. Až v té chvíli šel za rodiči a ptal se, proč mu nabíječka nefunguje. Rodiče mu vysvětlili, co se stalo a řekli mu, že oprava bude trvat asi dlouho, protože vítr zasáhl i jiné vesnice, kde musejí opraváři pomáhat. Pavlíka polila horkost. Co teď jen

bude dělat?

Chvíli chodil a přemýšlel, jak by se zabavil. Náhle si všiml, že má v pokojíčku ještě několik neprozkoumaných dárků od Ježíška. Objevil mezi nimi knížky, autíčka, stolní hry a oblečení na ven. Převlékl se tedy do nového oblečení, vzal si autíčka a chtěl si jít hrát ven. Myslel si, že by jim postavil dráhu, aby s nimi mohl jezdit jako v té hře na telefonu, kterou rád hrál. Nevěděl ale, jak by to měl udělat. Začal se rozhlížet okolo sebe a uviděl tatínka s dědečkem, jak si u branky povídají. Šel se jich zeptat, zda by mu se stavěním dráhy nepomohli.

Tatínek s dědečkem byli tak nadšení, že Pavlík konečně odložil telefon a chce něco vytvářet, takže mu šli oba moc rádi pomoci. Užili si spolu kopec srandy a šli domů až když už se začínalo smrákat.

Doma na ně čekala maminka s večeří. Po jídle navrhla, jestli by si nechtěli zahrát nějakou stolní hru. A tak hráli až do doby, než musel jít Pavlík spát. Maminka mu na usínání četla novou knížku, kterou také dostal pod stromeček.

Spalo se mu po tomto dni tak krásně! Na telefon už si ani nevzpomněl.

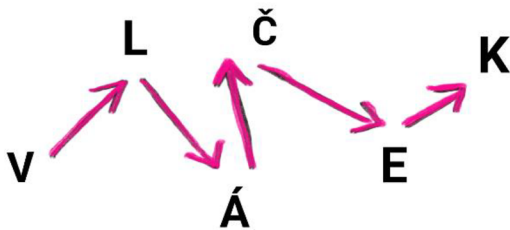
Pracovní list č. 7

1. a) Jaké postavy v příběhu vystupovaly?

b) Co za dárky dostal Pavlík k Vánocům?

c) Jaké bylo v příběhu počasí?

2. Spojuj písmena podle šipek. Který vánoční dárek mohl ještě Pavlík dostat?

3. Spoj, co k sobě patří:

Bramborový	sníh
štědrý	papír
balicí	stromček
vánoční	salát
bílý	den

4. Věta se nám nějak srazila dohromady. Odděl slova tak, aby se zase dala hezky přečíst.

Domananěčekalamaminkasvečeří.

5. Vysvětli:

Pavlíka polila horkost:

Užili si kopec srandy:

Citron cestovatel

Paní Kyselá se jednoho dne vydala na nákup do

na sídlišti. Hned na začátku si nakoupila

, pečivo

a . Zároveň si do košíku dala také 3

, které si ráda dávala do čaje. Paní Kyselá svůj nákup zaplatila a uklidila ho do tašky.

Před obchodem se ale její taška roztrhla a celý nákup se vysypal na zem. Jeden z citronů využil situace a kutálel se celou ulicí. Prokličkoval mezi lidmi, mezi

a unikl také zubům nepřátelského

Citron cestovatel si řekl, že objeví všechna česká

města. Navštívil například:

P-

, Olomouc,

P- , České Budějovice, Kroměříž, B-

Ostravu, K- V- a spoustu dalších měst. V každém městě navštívil ty nejznámější památky. Lidé se všude divili citronu, který cestuje po zemi.

Citron se dostal až do , kde o něm vznikla reportáž. Prozradil, že se v příštím roce vydá také do zahraničí.

Pracovní list č. 8

1. Dokážeš odpovědět na otázky?

Jak se jmenovala paní, která šla na nákup?

Co si paní v obchodě nakoupila?

Co se stalo před obchodem?

Jaká města citron cestovatel navštívil?

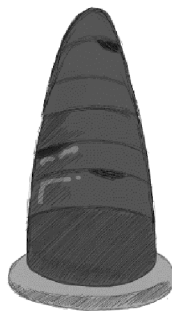
Kam se chce citron vydat příští rok?

2. Pokus se vysvětlit, co je to reportáž. Jestli nevíš, najdi si to slovo ve výkladovém slovníku nebo na internetu.

3. Pokus se spojit názvy měst s jejich typickými památkami či ikonami.

Pardubice

Praha

Brno

Karlovy Vary

4. Znáš ještě nějaká města a jejich památky nebo typické symboly? Pokud ne, zkus nějaká vyhledat na internetu.

Pračlověk

Jak je všeobecně známo, vyvinuli jsme se z opic. Ty se postupně vyvinuly v pračlověka. A co takový pračlověk měl a uměl? To si hnedle řekneme!

Začneme tím, kde bydlel. **Bydlel se svou tlupou v jeskyni, kde spali, vařili a jedli.** Neměli ještě obrazy, aby si to mohli doma zvelebit, ale sami si kreslili na zed' to, co viděli nebo zažili. Třeba lov mamutů a jiné zvěře, své rodiny a tlupy, obrazy zvířat a tak podobně. Dnes už obrazy máme, takže na zdi, prosím vás, nemalujte!

Když už jsme nakousli ten lov... Pračlověk lovil hlavně menší zvířata, než byl mamut. Ale když už se vydal na lov mamuta, byla to velká událost. Občas se stalo, že ne všichni lov přežili. To, že je lovili do vyhloubených jam není tak úplně pravda. Nedá se přece přesně na metr určit, kudy mamut půjde. Účinnější byly oštěpy s ostrými kameny a dobří lovci, kteří mamuta obklíčili a útočili na jeho choulostivá místa (oči nebo břicho).

Z ulovených zvířat pralidé zpracovávali jejich maso na jídlo, kožešiny na oblečení a přikrývky a kosti na různé

nástroje a vynálezy.

Dost důležitý pro ně byl samozřejmě oheň. Kdo by chtěl jíst syrové maso a sedět venku bez zdroje tepla a světla, že jo... Dokázal taky ochránit před zvěří, což se mohlo rozhodně hodit. Oheň mohl vzniknout křesáním, třením nebo třeba z blesku, který do něčeho hořlavého uhodil.

Ted' k těm nástrojům. **Obroušený ostrý kámen dokázal udělat hodně práce, třeba něco propíchnout nebo zapíchnout. Také klacky a kosti se daly různě seřezat, aby byly užitečné. Pazourek, oštěp, kyj, to byli panečku pomocníci.**

No, a tak nějak to s pravěkým člověkem tenkrát vypadalo. Co ty, přežil bys v divočině? V genech to rozhodně máš!

Pracovní list č. 9

1. Doplně do vět vynechaná slova z textu.

Bydlel se svou tlupou v _____, kde _____,
_____ a _____.

_____ dokázal udělat
hodně práce, třeba něco propíchnout nebo zapíchnout.
Také _____ a _____ se daly různě seřezat, aby
byly užitečné.

2. Zkus vysvětlit pojmy:

Pazourek

Kyj

Oštěp

3. Text se snaží zapůsobit na čtenáře. Zkus najít nějaké věty nebo části vět, které mají zaujmout nebo pobavit. Barevně je v textu vyznač.

4. Odpověz na otázky:

Co pračlověk maloval na zdi jeskyně?

Jaké měl pračlověk nástroje?

V jakém společenství pračlověk žil?

Jak mohl vzniknout oheň?

Olympijské hry

Olympiáda je vždy velkou událostí pro celý svět. Slyšíme o ní v rozhlase, vidíme záběry olympioniků v televizi, čteme o jejich úspěších každý den v novinách a v časopisech. V únoru se konala zimní olympiáda ve španělském městě Turínu. Bylo tam i hodně našich sportovců, kteří zde reprezentovali Českou republiku. Někteří Češi jim fandili z místní tribuny, jiní zase doma u televize. Musí být nádherné stát na nejvyšším, výherním stupínku. Vyznamenáním pro každého sportovce je už jen to, že se mohl olympijských her zúčastnit, avšak všichni je vyhrát nemohou.

Olympiáda se koná jednou za čtyři roky, pokaždé v jiném městě. Dělí se na letní a zimní. Všichni sportovci se v době mezi olympiádami snaží získat co nejlepší formu, aby se do své země vrátili s vysněnou zlatou medailí. Medaile jsou zlaté, stříbrné a bramborové.

Naši fotbalisté doufali v medaili a po několika obtížných zápasech ji také vybojovali, a to bronzovou. Ta je také báječná. A jednou přijde čas, kdy nějakou zlatou určitě vybojují, třeba v roce 2023. Na zimní

olympiádě dále soutěžili i lyžaři, skokani na lyžích, sáňkaři, krasobruslaři a plavci.

Letní olympijské hry mají také hodně sportovních disciplín, ve kterých naši čeští sportovci vynikají. Hodně disciplín je v oblasti atletiky, proto se sportovcům říká atleti. Ti v jednotlivých disciplínách běhají, skáčou do výšky a do dálky, skáčou o tyči, házejí kladivem, diskem, míčem a oštěpem. Dalšími disciplínami jsou: plavání, skoky do vody, skoky na lyžích, střelba, jízda na koni a sportovní i moderní gymnastika.

Olympiáda má několik symbolů. Jsou to znaky, které vyjadřují olympijskou myšlenku. Dva nejdůležitější symboly jsou: planoucí oheň a vlajka se šesti navzájem propojenými různě barevnými kruhy. Oheň je do místa konání her přinášena z města Olympie, které se nachází v Řecku. Kruhy představují světadíly.

Pracovní list č. 10

1. Zamysli se nad textem. Nebylo v něm něco divného? Bylo všechno reálné? Zkus v něm najít 6 podivností.

2. Vysvětli slova a slovní spojení: biatlon, rozhlas

3. Vypiš 4 disciplíny letních a 4 disciplíny zimních olympijských her.

4. Jaké jsou hlavní symboly olympijských her?
Dohledej si další na internetu.

5. Někdo přeházela slova ve větě, napiš je, prosím, ve správném pořadí tak, aby věta dávala smysl:
svět vždy Olympiáda celý velkou je událostí pro.

6. Olympiáda by měla být rovnoprávná bez rasové, politické a náboženské diskriminace. Vyhledej si na internetu pojmy: rovnoprávnost, rasová diskriminace, politická diskriminace a náboženská diskriminace. Pokus se ústně vysvětlit jejich význam.

Dále si najdi vlajku olympijských her a pokus se ji správně namalovat.

Záhada ztracené peněženky

Ahoj, jsem Leo. Stala se mi taková nemilá věc, ztratil jsem peněženku, kterou nosím vždycky v tašce. Musím ji najít, protože v ní mám důležité doklady a samozřejmě i peníze.

Ráno mě mamka poslala do města nakoupit pár věcí. Jako první jsem šel do pekařství, kde mají nejlepší mrkvový chleba široko daleko. Vzal jsem ještě pár housek, zaplatil a pokračoval dál.

Naproti pekařství je hračkářství, kde jsem chtěl koupit mladšímu bráškovu něco k narozeninám. Bohužel neměli figurku superhrdiny, kterou by ještě neměl. Tak jsem šel dál.

Vedle pekařství bývalo kino, ale teď z něj udělali samoobsluhu. Dle seznamu jsem koupil rajčata, rajský protlak, bobkový list, knedlík, cibuli, nové koření a sobě sušenku.

O tři obchody dál od pekařství je řeznictví, kde jsem měl koupit hovězí maso. Prodává tady teta Helena, která nám vždycky nechá ten nejlepší kousek. Potkal jsem se tam i s mým bratrancem Vítkem. Zaplatil jsem a během

ukládání masa do tašky jsem si s ním začal povídat o jedné akční hře, kterou spolu hrajeme. Hrozně jsme si spolu chtěli zkusit zahrát na hřišti jednu scénu, kde opice šplhá po liánách a skáče ze stromu na strom.

Běželi jsme tedy na hřiště a dělali, že jsou prolézačky stromy. Viseli jsme hlavami dolů, ručkovali, lezli až na vrcholy prolézaček. Když už jsme byli unavení, popadl jsem tašku, kterou jsem si zamkl do bezpečnostní skříňky a běžel jsem domů.

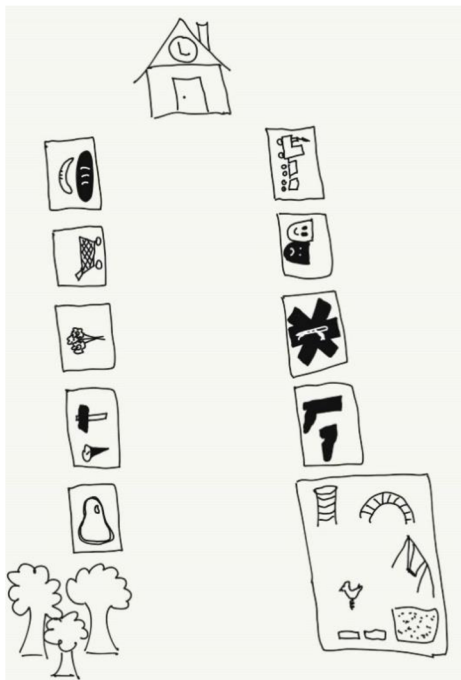
Doma jsem zjistil, že v tašce nemám peněženku. Nevíš, kde jsem ji mohl nechat?

Pracovní list č. 11

1. Kde Leo nejspíš zapomněl peněženku?

2. Co můžeme dělat pro to, abychom peněženku někde nezapomněli, nevypadla nám nebo nám ji někdo neukradl?

3. Vyznač trasu, kudy Leo chodil.

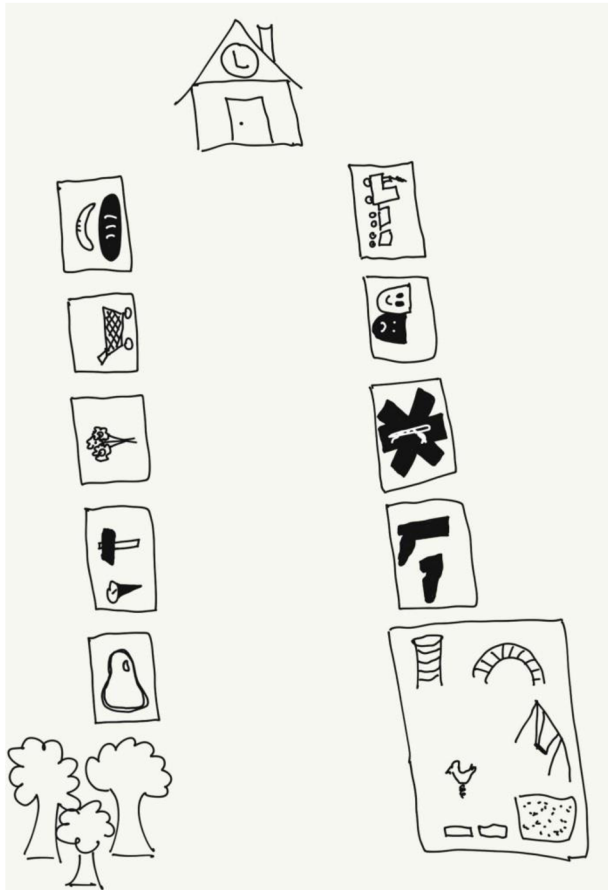
4. Najdi věty, které začínají:

Tak jsem _____

Potkal jsem se tam _____

Doma jsem zjistil, _____

5. Barevně označ místa, kde Leo něco platil.

6. Napiš seznam, co všechno Leo koupil. Co se z toho dá uvařit?

Vznášec z vesmíru

Rodina Laherových bydlí ve vznášejícím se domě náramně připomínajícím naše dýně. U nich na planetě je normální, že se jejich domy vznášejí, protože nemají žádnou pevnou zem a vznáší se u nich úplně všechno.

Jednou k nim na planetu přiletěla z Vesmíru trampolína. Doletěla až k Laherovým na zahradu. Celá rodina vyšla ven a koukala, co to je za podivnost. Nikdo z nich nevěděl, odkud se tu ta věc vzala a na co asi může být. Ani sousedé to nevěděli.

Na trampolínu se jezdili dívat vědci z celé země, ale nikdo nepřišel na to, k čemu věc může sloužit. Zkoušeli ji použít jako výběh pro zvířata, ale ta se nezajištěným vrškem odvznášela pryč. Zkoušeli do ní napustit vodu, ale ta dírkami protékla. Zkoušeli jí tahat na provaze a převážet v ní věci, ale na to byla poměrně těžká. Na nic nepřicházeli.

Vymýšleli pro ni také jména, ale jak pojmenovat něco, když nevíme, k čemu to je?! Něcověc, divnokruh, sezatol, přilétavec vesmírný... Žádný z těch názvů se neujal a celý národ dumal.

Jednoho dne k Laherovým na zahradu přivlalo ještě něco. Byl to zřejmě návod na používání té divné věci! Textu nikdo nerozuměl, protože byl psaný neznámou řečí, ale byly tam obrázky. Lidi na nich vypadali jinak než obyvatelé Vznášející se planety. Byli takoví divně růžoví a přízemní.

Z obrázků zjistili, že když si do té věci mimozemšťané vlezou, stojí chvíli na tom černém kruhu a chvíli se vznášejí jako oni. Vznášejícím se obyvatelům bylo mimozemšťanů líto, že se umí vznášet jenom v téhle věci a jim k ničemu nebyla, když to dělají pořád...

Rozhodli se, že vznášeč, jak trampolínu pojmenovali, vystřelí zpět do vesmíru mimozemšťanům a oni si po jejím vzoru vyrobí nevznášeč. Sestrojili tedy přístroj, který je přitáhne k zemi a pak zase pustí. Je na něm ohromná legrace.

Pracovní list č. 12

1. Vylušti osmisměrku:

L	S	A	C	Č	C	P	C	N	A
A	E	Z	D	E	T	E	E	U	K
H	Z	E	I	Š	J	V	V	C	V
E	A	F	V	Á	N	Z	A	F	E
R	T	W	N	N	Ě	N	T	G	S
O	O	A	O	Z	C	Á	É	Z	M
V	L	Y	K	V	O	Š	L	J	Í
I	W	T	R	E	V	E	I	B	R
F	A	B	U	N	Ě	Č	Ř	Y	N
C	G	I	H	F	C	J	P	A	Ý

PŘILÉTAVEC
DIVNOKRUH
NEVZNÁŠEČ
VESMÍRNÝ
LAHEROVI
VZNÁŠEČ
NĚCOVĚC
SEZATOL

2. V textu byly použity neologismy (= nově vymyšlená slova). Dokážeš je najít? Zkus vymyslet i nějaká svoje.

3. Najdi slova začínající na JE-:

4. Odpověz na následující otázky:

Jak se v textu říká nám, obyvatelům Země?

V čem jsme pro místní obyvatele zvláštní?

Jak fungoval nový vynález?

5. Slova z věty se proházela. Seřad' je nazpátek.

návod divné Byl zřejmě na to té používání věci!

6. Doplň slova:

Tram_lí_

_vod

_mír

La_ro_

Příloha č. 13 – Řešení pracovního listu – Jedeme na ryby

1. Čti postupně věty a objevuj v nich chyby. Chyby oprav.

Jíra a Kája jeli chytat raky. – Jíra a Kája jeli chytat ryby.

Kája jel na koloběžce a mával tátovi. – Jíra jel na kole a mával tátovi.

Jíra lovil ryby a Kája mu pomáhal. – Kája lovil ryby a Jíra mu pomáhal.

Malé ryby dávali do sítě. – Malé ryby pouštějí zpět do řeky.

K večeři byly brambory. – K večeři byla pečeně.

Jíra bude doma koukat na televizi. – Jíru doma čeká kárání.

2. Odděl slova čarou. Věty napiš.

JEDOUNARYBY. – Jedou na ryby.

KÁJANAHAZUJEUDICI. – Kája nahazuje udici.

JÍRATONEUMÍ. – Jíra to neumí.

UPEČEJEKVEČEŘI. – Upeče je k večeři.

3. Poznej, kdo je na obrázku.

Tohle jsou Kája a Jíra.

4. Doplně rýmy.

Táta měl dnes pochyby, že pojedem na ryby.

Rybáři maj pod čepicí, vyrobili nám lavici.

My jsme bratři, hola, hola, oba máme nová kola.

5. Spoj, co k sobě patří.

Kája umí nahazovat udici.

Jíra pomáhá bratrovi.

Táta se zlobí.

Máma peče večeři.

Lavičku vyrobili rybáři.

Kola jsou nová.

6. Vysvětli slova:

Pečeně – Upečené jídlo. V našem případě pečená ryba.

Kárání – Opak pochvaly. Říct někomu, že udělal něco špatně.

Vykuchat – Odstranění vnitřností z ryby.

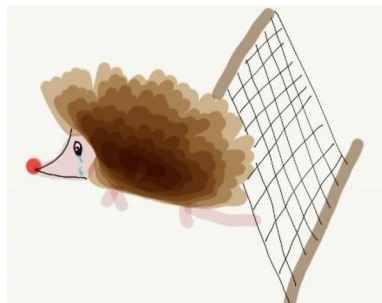
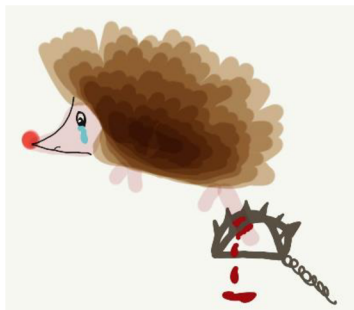
Příloha č. 14 – Řešení pracovního listu – Ježek školákem

1. Odpověz na otázky:

Jmenoval se ježek Hubert?	ANO X NE
Uvázl ježek v nastražené pasti?	ANO X NE
Jmenovala se škola Krkonošské gymnázium?	ANO X NE
Ježek se vrátil za rodinou v létě.	ANO X NE

2. Sedí obrázek k textu? Pokud ne, zkus namalovat takový, který k němu sedí.

Ne

3. Zkus vysvětlit pojmy:

KRNAP – Krkonošský národní park, chráněné území v Krkonoších

Zimní spánek – některá zvířata spí celou (nebo skoro celou) zimu, vstanou až na jaře

Záchranná stanice – ošetřují se tam nalezená zraněná zvířata, mohou zde i přezimovat nebo dožít, pokud již nejsou schopna návratu do volné přírody

4. Spoj slabiky, aby tvořily slova z textu:

Zima

KRNAP

Ježek

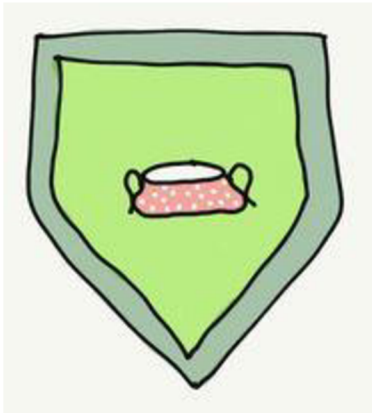
Škola

5. Věta se nám scvrkla dohromady. Dokážeš slova oddělit a napsat větu správně?

Nožičkou uvázl v plotě a nemohl ven.

Příloha č. 15 – Řešení pracovního listu – Statečný hrnčíř

1. Namaluj královský znak.

2. Jaké mohlo dostat království jméno?

Hrnčířské, Loupežnické, Statečné, ...

3. Spoj písmenka dohromady. Jaké slovo vznikne?

Hlína

4. Najdi slova začínající na PŘ-:

Přebrat, přepadli, přetáhl, přidán

5. Vylušti tajenku:

T	I	T	U	L		
K	R	A	J	Á	Č	
Ř	E	M	E	S	L	O
R	Y	T	Í	Ř		
H	R	N	Č	Í	Ř	

Tajenka: Talíř

Příloha č. 16 – Řešení pracovního listu – O včelách

1. Proč se nevyplácí chytat včely do ruky?

Mohly by nás píchnout žihadlem.

2. Dokážeš zodpovědět i další otázky?

Jak se nazývá včelí matka? – Královna

Co klade včelí královna? – Vajíčka.

Jak se jmenuje včelí samec? - Trubec

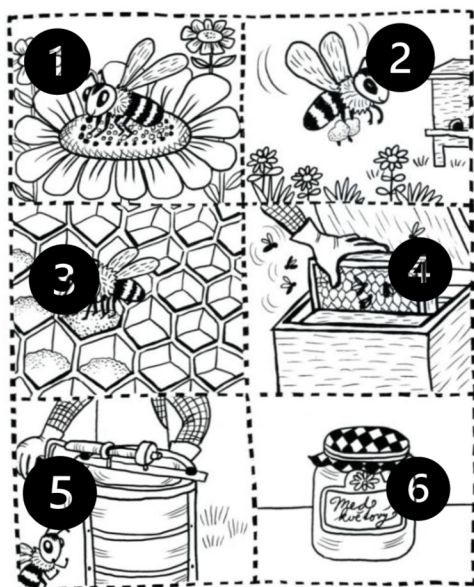
Co je hlavní činností včel? – Sběr sladké šťávy/nektaru.

Čím se živí larvy a včelí královna? – Mateří kašičkou

3. Dokážeš namalovat dělnici v etapách podle toho, co ve kterém věku dělá? Stačí symbolicky.

4. Jak asi probíhá výroba medu? Seřad' obrázky do správného pořadí.

Příloha č. 17 – Řešení pracovního listu – Vorvaň a rak

1. Dokážeš odpovědět na otázky?

- Podle čeho dostal vorvaň své jméno? – Podle skvrny na ocase.
- Co mu skvrna způsobovala za potíže? – Ostatní vorvani se ho báli.
- V čem mohou žít ryby (obydlí), například klauni očkatí? – V korálech.
- V čem žijí raci (obydlí)? – Ulity.
- Kde se asi mohla vzít v moři sklenice od Nutelly? – Někdo ji tam vyhodil, nevytřídil ji.

2. Pokus se namalovat ráčka, jak vypadal na konci příběhu.

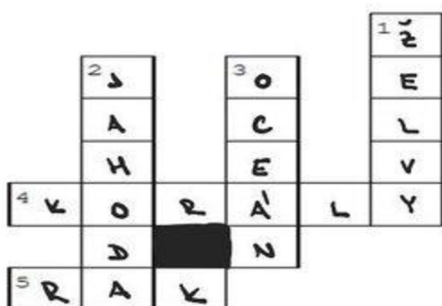
3. Sklenice od Nutelly do moře jistě nepatří. Do jakého kontejneru bys ji hodil?

4. Doplň osnovu – pokus se krátce vyjádřit, co se děje v daném odstavci. Čísla u odstavců ti pomohou v orientaci.

- Narození vorvaně
- Vorvani se Jahody bojí
- Jahoda potkal ráčka
- Jahoda se ptá ryb na domeček pro ráčka
- Ráček našel ulitu (Jahoda se ptá želvy)
- Jahoda a ráček jsou kamarádi

5. Dokážeš vyplnit doplňovačku?

Příloha č. 18 - Řešení pracovního listu – ZOO

1. Písmenka nám naskákala na sebe. Dokážeš rozluštit další názvy zvířat ze ZOO?

Slon, ryba, hroch

2. Jsou věty pravdivé?

Zrní žere ptáky.	ANO X NE
Ošetřovatel se stará o zvířata.	ANO X NE
Do ZOO se chodí zadarmo.	ANO X NE
Zvířata v ZOO se mohou krmit.	ANO X NE
V pavilonu je pokladna.	ANO X NE

3. Zkus opravit věty, o kterých si myslíš, že byly nepravdivé.

Ptáci žerou zrní.

V ZOO se platí vstupné.

Zvířata v ZOO se nesmí krmit.

V pavilonu jsou zvířata.

4. V encyklopedii zvířat si nějaké vyber. Zkus popsat, jak vypadá a následně k němu přiřpiš důležité informace, které se v encyklopedii dočteš (potrava, kde žije, mlád'ata ...).

Odpovědi budou individuální.

5. Mohl by mít příběh i jiný nadpis? Zkus nějaký vymyslet.

Např.: Jak to funguje v ZOO, Život v ZOO atp.

Příloha č. 19 - Řešení pracovního listu – Vánoční dárky

1. a) Jaké postavy v příběhu vystupovaly?

Pavlík, tatínek, maminka, babička, dědeček.

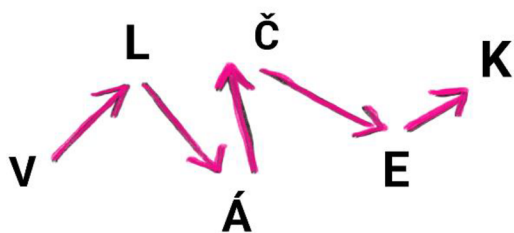
b) Co za dárky dostal Pavlík k Vánocům?

Dotykový telefon, knížky, autíčka, stolní hry a oblečení na ven.

c) Jaké bylo v příběhu počasí?

Větrné

2. Spojuj písmena podle šipek. Který vánoční dárek mohl ještě Pavlík dostat?

Vláček

3. Spoj, co k sobě patří:

bramborový salát

štedrý den

balicí papír

vánoční stromeček

bílý sníh

4. Věta se nám nějak srazila dohromady. Odděl slova tak, aby se zase dala hezky přečíst.

Doma na ně čekala maminka s večerí.

5. Vysvětli:

Pavlíka polila horkost – lekl se; zděšení; nevěděl, co má dělat

Užili si kopec srandy – bavili se; byla to zábava

Příloha č. 20 – Řešení pracovního listu – Citron cestovatel

1. Dokážeš odpovědět na otázky?

Jak se jmenovala paní, která šla na nákup? - Paní Kyselá

Co si paní v obchodě nakoupila? – Ovoce, pečivo, zeleninu, 3 citrony

Co se stalo před obchodem? – Roztrhla se jí taška a vysypal se z ní citron cestovatel.

Jaká města citron cestovatel navštívil? – Prahu, Pardubice, Brno, Karlovy Vary, Olomouc, České Budějovice, Kroměříž, Ostrava

Kam se chce citron vydat příští rok? – Do zahraničí.

2. Pokus se vysvětlit, co je to reportáž. Jestli nevíš, najdi si to slovo ve výkladovém slovníku nebo na internetu.

Reportáž může být psaná, televizní, obrazová, rozhlasová nebo internetová. Sděluje nám nějakou skutečnost, kterou reportér přímo zažil nebo jí mohl pozorovat.

3. Pokus se spojit názvy měst s jejich typickými památkami či ikonami.

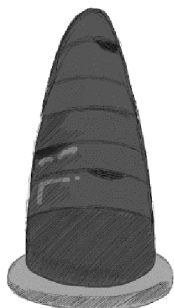
Pardubice

Praha

Brno

Karlovy Vary

4. Znáš ještě nějaká města a jejich památky nebo typické symboly? Pokud ne, zkus nějaká vyhledat na internetu.

Plzeň – pivo; Zlín – obuv/Baťa; Františkovy Lázně – lázně/prameny; Ostrava – fotbal (Baník)

Příloha č. 21 – Řešení pracovního listu – Pračlověk

1. Doplně do vět vynechaná slova z textu.

Bydlel se svou tlupou v jeskyni, kde spali, vařili a jedli.

Obroušený ostrý kámen dokázal udělat hodně práce, třeba něco propíchnout nebo zapíchnout.

Také klacky a kosti se daly různě seřezat, aby byly užitečné.

2. Zkus popsat pojmy:

Pazourek – obroušený křemen, který sloužil jako ostří nástrojů. Dalo se s ním řezat, píchat nebo křesat oheň.

Kyj – krátká, tlustá a na jednom konci rozšířená hůl. Sloužila jako zbraň nebo pracovní nástroj.

Oštěp – dlouhá dřevěná tyč s ostřím na konci. Sloužil jako lovecký nástroj.

3. Text se snaží zapůsobit na čtenáře. Zkus najít nějaké věty nebo části vět, které mají zaujmout nebo pobavit. Barevně je v textu vyznač.

Dnes už obrazy máme, takže na zdi, prosím vás, nemalujte.

To si hned řekneme!

Teď k těm nástrojům.

Co ty, přežil bys v divočině?

V genech to rozhodně máš.

... že jo...

4. Odpověz na otázky:

Co pračlověk maloval na zdi jeskyně? – Lov, zvířata, rodiny nebo tlupy.

Jaké měl pračlověk nástroje? – Kameny, klacky, kosti, pazourek, kyj, oštěp.

V jakém společenství pračlověk žil? – V tlupě.

Jak mohl vzniknout oheň? – Křesáním, třením, od úderu blesku.

Příloha č. 22 – Řešení pracovního listu – Olympijské hry

1. Zamysli se nad textem. Nebylo v něm něco divného? Bylo všechno reálné? Zkus v něm najít 7 podivností.

Turín není ve Španělsku; medaile jsou zlaté, stříbrné a bronzové; fotbal a plavání není na zimní olympiádě; hod míčem není olympijská disciplína; skoky na lyžích jsou na zimní olympiádě; na vlajce je jenom 5 navzájem propojených kruhů.

2. Vysvětli slova a slovní spojení: biatlon, rozhlas.

Biatlon – Zimní sport, při kterém se závodí na běžkách a střílí se z malorážné pušky.

Rozhlas – Rádio. Zvukový signál je šířen z vysílače k mnoha přijímačům.

3. Vypiš 4 disciplíny letních a 4 disciplíny zimních olympijských her.

Letní: plavání; hod oštěpem, diskem, kladivem; skok do výšky, do dálky, gymnastika, skoky do vody atd.

Zimní: skoky na lyžích, hokej, lyžování, snowboarding, sánky, krasobruslení atp.

4. Jaké jsou hlavní symboly olympijských her? Dohledej si další na internetu.

Pochodeň s planoucím ohněm, vlajka s pěti propojenými kruhy, hymna, heslo, slib, slavnostní ceremoniál, medaile atp.

5. Někdo přeházela slova ve větě, napiš je, prosím, ve správném pořadí tak, aby věta dávala smysl.

Olympiáda je vždy velkou událostí pro celý svět.

6. Olympiáda by měla být rovnoprávná bez rasové, politické a náboženské diskriminace. Vyhledej si na internetu pojmy: rovnoprávnost, rasová diskriminace, politická diskriminace a náboženská diskriminace. Pokus se ústně vysvětlit jejich význam.

Dále si najdi vlajku olympijských her a pokus se ji správně namalovat.

Rovnoprávnost – Všichni lidé by měli mít stejná práva (např. na vzdělání).

Rasová diskriminace – Nadřazování/upřednostňování jedné lidské rasy nad ostatní.

Politická diskriminace – Nadřazování/upřednostňování jednoho politického názoru nad ostatní.

Náboženská diskriminace – Nadřazování/upřednostňování jednoho náboženství nad ostatní.

Příloha č. 23 – Řešení pracovního listu – Záhada ztracené peněženky

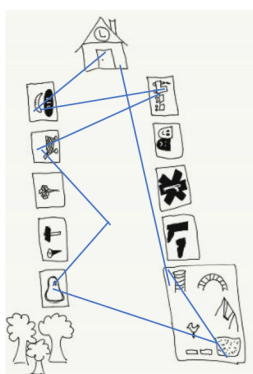
1. Kde Leo nejspíš zapomněl peněženku?

U tety Heleny v řeznictví – zapovídal se s bratrancem

2. Co můžeme dělat pro to, abychom peněženku někde nezapomněli, nevypadla nám nebo nám ji někdo neukradl?

Mít ji na řetízku/šňůrce, hlídat si tašku, nenechávat ji na očích, zamykat si věci do skříněk atp.

3. Vyznač trasu, kudy Leo chodil.

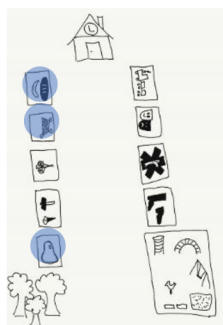
4. Najdi věty, které začínají:

Tak jsem šel dál.

Potkal jsem se tam i s mým bratrancem Vítkem.

Doma jsem zjistil, že v tašce nemám peněženku.

5. Barevně označ místa, kde Leo něco platil.

6. Napiš seznam, co všechno Leo koupil. Co se z toho dá uvařit?

Housky, mrkvový chleba, rajčata, rajský protlak, bobkový list, nové koření, cibule, knedlík, sušenka, hovězí maso – Rajska omáčka

Příloha č. 24 – Řešení pracovního listu – Vznášeč z vesmíru

1. Vylušti osmisměrku:

L	S	A	C	Č	C	P	C	N	A
A	E	Z	D	E	T	E	E	U	K
H	Z	E	I	Š	J	V	V	C	V
E	A	F	V	Á	N	Z	A	F	E
R	T	W	N	N	Ě	N	T	G	S
O	O	A	O	Z	C	Á	É	Z	M
V	L	Y	K	V	O	Š	L	J	Í
I	W	T	R	E	V	E	I	B	R
F	A	B	U	N	Ě	Č	Ř	Y	N
C	G	I	H	F	C	J	P	A	Y

2. V textu byly použity neologismy (= nově vymyšlená slova). Dokážeš je najít?

Zkus vymyslet i nějaká svoje.

Vznášeč, něcověc, sezatol, přilétavec vesmírný, divnokruh, nevznášeč

3. Najdi slova začínající na JE-:

Je, jejich, jednou, jezdili, jednoho, ještě, jenom, jejím

4. Odpověz na následující otázky:

Jak se v textu říká nám, obyvatelům Země? – Mímozemšťané.

V čem jsme pro místní obyvatele zvláštní? – Jsme divně růžoví a přízemní.

Jak fungoval nový vynález? – Přitáhl je k zemi a pak je zase pustil.

5. Slova z věty se proházela. Seřad' je nazpátek.

Byl to zřejmě návod na používání té divné věci!

6. Dopln' slova:

Trampolína, návod, vesmír, Laherovi

Příloha č. 25 – Žádost o individuální práci s dítětem.

Capoušková Tereza

t.capouskovaDP@seznam.cz

Žádost o individuální práci s dítětem

Draží rodiče,

chtěla bych Vás touto formou poprosit o umožnění individuální práce během výuky v ZŠ s Vaším dítětem.

Jednalo by se o čtenářskou diagnostiku dítěte a následné nabídnutí a ověření mnou vytvořených čtecích a pracovních listů pro dyslektiky. Výsledky dítěte budou anonymní a pošlou mi pouze k ověření funkčnosti zmiňovaných listů, které uvedu do své diplomové práce.

S dítětem bych po dobu ověřování byla v místnosti pouze já. Nejprve by dítě četlo diagnostický text po dobu 3 minut, já bych si zaznamenávala jeho tempo a chyby. Následně bych dle jeho obtíží zvolila podobu upraveného textu pro dyslektiky. Dítě by četlo na čas celý text, já bych opět zaznamenávala chyby. Nakonec by samostatně vyplnilo pracovní list, který ověřuje úroveň porozumění textu.

Výsledky testování budou v diplomové práci uvedeny pod pořadovým číslem žáka, které budu znát pouze já. Vám ho mohu sdělit po publikování práce k porovnání úspěšnosti Vašeho dítěte s ostatními testovanými.

Za spolupráci bych Vám byla velice vděčná. Pokud souhlasíte s testováním žáka, podepište prosím tento dokument na příslušném místě.

Děkuji

Capoušková Tereza

Podpis zákonného zástupce:

Podpis dítěte:

Dne:

V: